

22. XLP-2635

Dr. M. Suther

mal

Rutechismus

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

Spoczatki fšcheszjianskeje Wuczby

aby

W. M. Luthera

maty

Katechismus

wukładowany

a se Schpruchami Bozeho Pišma wobtwerdženy

fšchidawkom wot tych wšchelakich fšcheszjianskich Zyrkwjow

šerskej Metodšzi fšWuzitku

wudaty

wot

Erusta Traugotta Jakuba,

evangelškeho Prjedarja w Budyšchini.

2/8° 649

Druhi poredženy a wele pšchisporjany Wudawf.

WBudyšchini 1846.

Pola Sałozerja njemski a šerski fšostacju: 1 Gfšp. ša 7½ nšlr.;
6 Gfš. ša 1 Tlr. 12 nšlr.; 12 Gfš. ša 2 Tlr. 18 nšlr.; 50 Gfš. ša
10 Tlr. — Bes Šwjaska 1 Gfš. 6 nšlr. 50 Gfš. 6 Tlr. 20 nšlr.

Lubi Seršzy Pscheczelo.

Prjeni Budawł tuteho Katechismusa bjesche 1843 wujschok. Ljeto posdžišcho bu wón tež wnjemskej Ryczi cžiščezann. To daloke Kospscheszjeranje, kiž wobaj Budawłaj spscheczelnowej Sobudžjekawoszju cžeszenych Duchomnych a Wuczerjow wkrótkim we naschej sakskej a pruskej Łužizy namafaschtaj, bjesche derje najšjawnišche Wopokasmo teho, kať nusnje nascha luba šerska Młodosz tajke schulste a paczerske Knižki trebasche; a sa mne najrenišche Sapłacjenje teje wulkeje, na Wudžjekanje twčšamych waženeje Prozy.

Duž šym šo pať tež sprožniwje sa powšchitkomne Wuporedjenje tu teho druheho Budawłka starał. Kaž šu njekotre š. š. zylje pschedžekane a jich Napišma do pschisprawnišchich Praschenjow pschestajene, tať je tež wele wjazny Schpruchow wucžiščezannych, huszišcho na bibliste Powedanja, a wschudžom na Kjerluschje a Schtucžki pokazane było, šo bychu šo Katechismus, Biblija a Spjewarske pschezo beš šobu romadžje wufladowacž a sfladnje nałožowacž moke. Tón sady pschistajenn Pschidawł šdasche šo mi pschi tych Wjernmuczenjach nascheho Gžasja, a to Kospokasanje prjedku tehodla nusne, dokelž moje Knižki kwobschjernischemu, schulskemu Koswuczenju wele wjazny wobpschimaju, hacž šo pschi Paczerjach trebacž móže.

Sa Džjeczi, kiž Šerske hiščeže prawje ładszy cžitacž nemoža, a jo tola šobu nawuknycž chzedža, je šo to o, kiž kaž u klinczi ó, a to wotrische ž „ž“ pišate.

Nasch luby Bób pať pschewodzej tež tuton šnadny Dar mojeje Lubosžje kJesusej a kšym Jehnjatam Jeho wulkeho Stadła we naschim lubym Šerbowštwi na wschitkich jeho Bucjach šnadnym Požohnowanjom šwojeho šwjateho Ducha.

Pišach wBudyschini, hodownym Mjesazu, 1846.

J a k u b.

Nospokasanje.

Kak so te Praschenja stutych Knižkow spaczerstimi Dziejimi we 24 Lekzijonach składnje pschencz móža, dyž je so hižom we Schulach po nich wuczilo.

- I. Čłowek; Sčto je? §. 46; Kcžemu je; §. 1; Kak to budje? §. 2.
- II. Biblija a Katechismus. §. 3—6.
- III. Boži Sakon, §. 7—9. Tón Knes, twój Bóh, §. 39 a 40.
- IV. Pšchibójsstwo a prawa Boža Sslužba, §. 10—13.
- V. Dostojne Wužitwanje Božeho Mena, §. 14—16.
- VI. Sšwecjenje šwjateho Dnja, §. 17—19.
- VII. Starschi a Knežo šu Boži Sastojnizy, §. 20—23.
- VIII. Mordowanje Čjjeła a Dusčje, a Lubošiznosz, §. 24. 25.
- IX. Mandželstwo a Pótsšwosz, §. 26—29. Kranenje §. 30.
- X. Prawdosz a Sdobnosz we Skutkach, §. 31; a Ryčach, §. 32. 33.
- XI. Wuššwecjenje Wutroby. §. 34. 35.
- XII. Wobšanknenje Kasnjow, Rječ a dobre Skutki, §. 36. 37.
- XIII. Wjera. §. 38. Boh je stworil Sšwjet, Zandželow a Čłowekow. §. 41—46.
- XIV. Bóh wsčitko šdjerži a wodži §. 49—51.
- XV. Čłowekow Pad §. 47. 48. a Wumóženje, §. 57. 2
Parschona a Žiwenje Wumóžnika §. 53—57.
- XVI. Wumóžnika Sčtant, Hamt a Skutk, §. 58—67.
- XVII. Sšwjaty Duch a jeho Skutki, §. 68—74.
- XVIII. Ršcheszjianska Zyrkej, §. 75—78. §. 121 ic. Pšchidawk §. 123 ic.
- XIX. Poflene Wjezy, §. 79—85.
- XX. Modlitwa §. 86—91 a Próštwy, §. 92 ic.
- XXI. Čhcženiza. §. 101—109.
- XXII. Wobnowenje čhcženskeho Ssluba §. 106 a 110.
a Wustajenje Božeje Weczerje. §. 111—113.
- XXIII. Wotpoladanje a Wužitk Božeje Weczerje. §. 114—115.
- XXIV. Dostojne Wužitwanje Bož. Weczerje. §. 116—120.

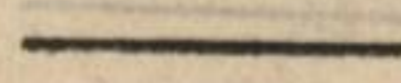
Wokasowar na Kyrluschie,

kiž so w Schulach s Łowu nawukunycj dyrbyja. — W uswo l
stemu te najrenische a najwosbebnische, kiž so prawe a horjaze Modz
iitwy menowacj moja, wschudjom snajomne a lochzy krossemenju su,
a so we žiwenu nałožowacj hodja; a pschepšyschuj je drudy sašo.

I. Sa mensche Djieczi: 471, Jesuško. 628, Łaj ja hym.
657, Kak bjesche. — Krocžnym Gjašam: 61, Ja s Nebes.
655, Łaj Wjesda. 95, Dyž wopomnju. 117, Jesu, moja M. 125,
Gjen ja. — Kljetnym Gjašam: 754, Njetk mamy. 757,
Kak wulke. 758, Njetk Bohu. 762, Najrensche. 763, Stwo-
riejelo. — Bože Wosbebnosze: 636, Dyž Stworiejelo. 639,
Kak je B. ic. — B. Kasnje: 241, Na Boha. 155. 709, Po-
twojich. — Džak: 319, Nech Bohu. — Prošwa: 608,
Ach wostan. Manische 344, Bože, kneže teho ic. 354. To
jašne ic. 352, Stan Wutroba ic. 357, Moj Božo njetk ic. —
Wecjorne 374, Njetk je so ton. 363, Njetk wotpocjuje. 371,
To jašne ic.

II. Sa wetsche Djieczi: K Božej Kwalbi: 3. Ja chzu f.
4. Ja hym psches. 17, Ach porucz. 321, Bydž Gjesz. — K Je-
sušowej Gjeszi: 38, D ty L. 46, Schtu je. 54, Kak po-
witam. 89, D Łowa. 116, Moj Jesus žiwy. 246, Moj Ksche-
zišauo. 552, Moj je wschon. 725, Mjej Jesom. — Skutki
šw. Duch a: 191, Kwal a cjesz. 218, 260, Schtuž to Doby-
cije. 267, Gene nusne. 258, Gžincje, cžincje. — Sa Gjaš
Musy: 234, Je Boh mej Pscheczjel. 295, Sesda so. 301,
Wschjech Skutkach. 302, Boh newopuschjezi. 305, Schtuž Bohu w.
310, Dyž Boha mam. 416, Schtož cžini B. 418, Bydž o
Duscha. 466, Bes tebe Božo. 531, Na Boha so. 712, Ne-
rudž so. — Potsiwosz: 730, Moj Božo. — Kjechi Ja-
syka: 731, Ja wot tebe. — K Pacjerjam: 195, Šwjetko.
801, Te Schtundy. 170, Ach Wotže nedžerž. 683, Ja hym na
twoje M. 686, Dže Božo. — K Božemu Blidu: 173,
Njetk pschindu. 179, Pschistupeže. 185, Pschihotuj so. — K Bo-
reham 482, Moje žiwenje. 490, To Gžjelo. 472, Ach moj K.
478. 485. 807.

242
O božo

Ze schjesz Hauptschtati.

I. Bože džesacz Kasnja.

Prjenja Kasnja.

Ja sym ton Knes twój Boh. Ty nedyrbisch druhich Bohow mjecz pschi mni.

To je tak wele:

My so dyrbimy Boha w ósche wscheho bojecz, jeho lubowacz, a so jemu dowjericz.

Druha Kasnja.

Ty nedyrbisch Mena twojeho Boha ne-
wuzitnje wuziwacz; pschetož ton Knes teho
nebudze neschtrowaneho wostajicz, kotryž
jeho Mena newuzitnje wuziwa.

To je tak wele:

My so dyrbimy Boha bojecz a jeho lubowacz,
so bychmy pschi jeho Meni neswarili, so nero-
czili, nekustowali, nekhalili, aniz neludali;
ale so ktemu samemu wewschej Rusy wołali a mo-
dlili, jeho kwalili, a so jemu dżakowali.

Tsecza Kasnja.

Ty dyrbisch swjaty Džen sweczicz.

To je tak wele:

My sy dyrbimy Boha bojecz a jeho lubowacz,
so bychmy Prjedowanje a Bože Słowo ne-
sazpili; ale tosame sa swjate dżerželi, radžt sły-
scheli a wufnyli.

Schwórta Kasnja.

Ty dyrbisch twojeho Mana a twoju Ma-
žcer cžeszicj, so so czi derje pójndže, a
dolho žimy budješch na Semí.

To je tak wele:

My so dyrbimy Boha bojecj a jeho ljubowacj,
so bychmy naschich Starschich a Knežich nesaz-
pili, aniz nerošnjewali; ale jich w Cžeszi mjeli,
jim služili, jich posłuchali, ljubowali, a
wele do nich djerželi.

Pjata Kasnja.

Ty nedyrbisch mordowacj.

To je tak wele:

My so dyrbimy Boha bojecj a jeho ljubowacj,
so bychmy naschemu Blischemu na jeho Cžjeli žaneje
Schkody aniz Slószje necžinili, ale jemu pomhali,
a we wschej cžjelnej Rusy služili.

Shesta Kasnja.

Ty nedyrbisch Mandželstwo łamacj.

To je tak wele:

My so dyrbimy Boha bojecj a jeho ljubowacj,
so bychmy cžiste a potsi we Žiwenje wedli, we Słow-
wach a Skutkach, a we Mandželstwí so bes sobu
lubowali a cžeszili.

Ssedma Kasnja.

Ty nedyrbisch franycj.

To je tak wele:

My so dyrbimy Boha bojecj a jeho ljubowacj,
so bychmy naschemu Blischemu jeho Penesy aby Kubło
nebrali, aniz sneprawej Woru aby Pscheku-
penjom kšebinečanyli, ale jemu jeho Kubło a Žiw-
nosj pomhali poljepšhecj a wobarnowacj.

Wofma Kasnja.

Ty nedyrbisch falschnje šwjedziež psche-
cziwo twojemu Blischemu.

To je tak wele:

My šo dyrbimy Boha bojecž a jeho lubowacž,
šo bychmy nascheho Blischeho falschnje newobkhal,
nepšwera džili, šo na neho nepšwištodželi, a
niž jeho do Haniby neňešli, ale jeho samolweli,
derje wot neho rycželi, a wschitko kšjepšchemu
wobrocžili.

Djewjata Kasnja.

Ty nedyrbisch požadacž twojeho Blische-
ho Domu.

To je tak wele:

My šo dyrbimy Boha bojecž a jeho lubowacž,
šo bychmy naschemu Blischemu šlešnoszi u ša jeho
Herbstwom aby Domom nestali, aniz ša Prawona
šo nepšchinešli, ale šo by to šame škhowat,
jemu pomocni a škuzomni byli.

Džešata Kasnja.

Ty nedyrbisch požadacž twojeho Blische-
ho Žony, Wotrocžka, Džowki, Škotu
a Nicžoho, šchtož jeho je.

To je tak wele:

My šo dyrbimy Boha bojecž a jeho lubowacž,
šo bychmy naschemu Blischemu jeho Žonu, Gželedž a
Šot newupšchahali, newotpschistajeli, aby
nekwotdžerželi, ale tych šamych napominali, šo
bychu wostali, a šwjeru cžinili, šchtož cžinicž maju.

Šchtoha praji Bóh wot wschitkich tych
Kasnjom?

Wón tak praji: „Ja, tón Kneš twoj
Bóh, šym jedyn šurowy Bóh, kiž na tymi,
1*

kotšiz me hidža, tych Starschich Rjechi domapytam, na iich Džjeczimi hač to tšecheho a do sčwortheho Stawa; Tym pak fiž me lubuja, a moje Kasnje džerža, činjuja Dobrotu, hač do Tawsent Stawow.

To je tak wele:

Bóh rosy sčtrafowacž wschjeh, fiž te Kasnje psčestupja: Tehodla dyrbimy šo bojecž psched jeho Rjewom, a psčecžimo tajkim Kasnjam necžinicž. Wón pak šlubi Radu a wschu Dobrotu wsčitkim, iž tajke Kasnje džerža; tehodla dyrbimy tež jeho lubowacž, a šo jemu dowjerićž, a radži činicž po jeho Kasnjach.

II. Ršcheszjianska Wjera.

Prjeni Artikel.

Wot Stworenja.

Za wjerju, do Boha Wótža, wschehomóžneho Stworicžela Rebešow a Semje.

To je tak wele:

Za wjerju: šo me Bóh štworit je se wschjemi Stworenjemi, mi Čžjeko a Duschu, Wocži, Wuschji, a wsčitke Stawy, Rosom a wsčitke Myšlje dač je, a hiščeže sdžerži, ktemu Drastu a Čžrije, Žysz, Picž, Kejžu a Dwor, Žonu a Džjeczi, Kolu, Skot, a wscho Kublo wobradži; me se wschej Potrebnošžu a Žiwnošžu teho Čžjeka a Žiwjenja bohacžje a schjednje wobstara, psčecžimo wschej Strašošži sakhowa, a psched wsčitkim Šlym wobarnuje. A to wsčitko činiwón slutšeje w ótzowskeje bójskeje Dobrotu a Šsmjelnošžje, bewschej mojej Sašlužby a Dostožnošžje. Ša to wsčitko ja šo jemu džakowacž, jeho kšwalicž, jemu šlužicž a jeho pošluchacž winojty šym. To je šawješže wjeruo.

4

Druhi Artifel.

Wot Wumožnja.

Za wjerju do Jesom Krysta, Božeho je-
nicžkeho narodženeho Ssyna, nascheho Kne-
sa, kiž je so podjel wot swjateho Ducha,
narodzil so wot Knežny Marie; cžerpil pod
Bonzijom Pilatom, kšchizowany, wumrel
a porebany, kšeli delje stupil; na tše-
czi Džen sašo stanyl wot Morwych, horje-
stypil do Nebes, sedzi na Prawizy Boha teho
wschekomožneho Wótza, wotsal won pschireč
budze, šudžicž žiwych a Morwych.

To je tak wele:

Za wjerju: so Jesus Krystus [wjerny Bóh, wot
Wótza we Wječnoszi porodženy, a tež wjerny
Čłowek wot Knežny Marie narodženy], je mój
Knes, kiž me šhubeneho a satamaneho Čłoweka
je wumok, warbowak a dobyk wot wschitkich Kje-
chow, wot Šmercje a cžertowskeje Mozy, niz
se Škatom, aby se Šljeborom, ale se swojej
šwjatej a drohej Krwju, a se šwojim nesawi-
nowatym Čžerpenjom a Wumrecjom, sobych
šam jeho, a we jeho Kralestwi pod nim žiwy
byl, a jemu šlužil we wječnej Prawdoszi, Ne-
winoszi a Šbóžnoszi; runje jako won stanyl je
wot Šmercje, je žiwy a kneži do Wječnosze.
To je šawješze wjerno.

Tšeczi Artifel.

Wot Šswecjenja.

Za wjerju do swjateho Ducha, jenu šwja-
tu kšcheszjiansku Žyrkej, [Šromadžisnu tych
Šswjatych], Wodawanje tych Kjechow,
Šorještawanje teho Čžjeta, a wječne
Žiwenje; Šamen!

To je tak wele:

Za wjerju: so ja sam se swojeho Rosoma aby Mozny nemožu do Jesom Krysta, mojeho Knesa, wjerić, aniz knemu pschincž; ale tón swjaty Duch je me psches Evangelion powołał, se swojimi Darami rošswjetlił, we prawej Wjeri wu-
sweczil, a sdžeržal: runje jako wón žyke Kscheszijanstwo na Semi powoła, sromadži, rošswjetli, wu-
sweczil, a pschi Jesom Krystu sdžerži, we prawej ienajkej Wjeri. We kotrymž Kscheszijanstw
wón mi a wschitkim Wjerjazym wschjednje wschje
Kječiči bohacžje woda wa, a budže na sudny Džen
me a wschitkich Morwych sbudžicž, a mi se
wschjem i Wjerjazymi we Krystusu to wječžne Ži-
wenje dacž. To je sawješžie wjereno.

III. Wótze nasch, aby Knesowa Modlitwa.

Wótze nasch, kiž sy w Nebesach.

To je tak wele:

Bóh chže nas stym wabicž, so my wjerić dyr-
bimy, so je wón nasch prawy Wótž, a my smy
jeho prawe Džjeczi, so bychmy jeho króblje a se-
wschjej Nadžtju prošyli, jako lube Džjeczi swo-
jeho lubeho Mana.

Prjenja Próstwa.

Sšweczene bydž twoje Meno.

To je tak wele:

Bože Meno je zwar same we sebi swjate;
Ale my prošymy we tej Próstwi, so by tež pola
nas šweczene bylo.

To šo tak stane:

Dyž Bože Słowo prawje a cžišje wučene budje, a my tež šweczi [jako Džeczi Bože], po nim cžinimy: stemu pomhaj nam, luby Wótze we Nebesach! Schtuž pak hin, k wučzi a cžini, dyžli Bože Słowo wučzi, ton wotšweczuje bes nami Bože Meno: psched tym šwarnuj nas, luby nebeski Wótze!

Druha Próstwa.

Pšchindž knam twoje Kralestwo.

To je tak wele:

Bože Kralestwo pšchindže derje bes nascheje Modlitwy šame w ot šebe; ale my prošymy we tej Próstwi, šo by tež knam pšchischo.

To šo tak stane:

Dyž tón nebeski Wótž nam šwojeho šwjateho Duch a dawa, šo my jeho šwjatemu Słowu psches jeho Radu wjerimy, a boh abo jasne Žiwenje wedžemy, tu cžasnje a tam wječnje.

Třecja Próstwa.

Twoja Wola šo stan, kaž na Nebju, tak tež na Semi.

To je tak wele:

Boža dobra nadna Wola stane šo derje bes nascheje Modlitwy; Ale my prošymy we tej Próstwi, šo by šo tež pola nas stala.

To šo tak stane:

Dyž Bóh wschitku šku Radu a Wolu šlama, a wobara tym, kiž nam Bože Meno šwecžicž, a jeho Kralestwu knam pšchincž nedadža [kotraž je teho Čžerta, Šwjeta a nascheho Čžjela Wola]; Ale wón pošylni a šđeržni nas moznje we šwojim Słowi a Wjeri, hačž do Kónca nascheho Žiwenja: to je jeho nadna dobra Wola.

Štwórta Próstwa.

Nasch wschjedny Kljeb daj na džensa.

To je tak wele:

Bóh dawa wschjedny Kljeb, tež derje bes nascheje Modlitwy wschitkim slym Ludjom; Ale my prosymy we tej Próstwi, so by nam to spósnacž dač, so bychmy s Džakom swój wschjedny Kljeb kšebi brali.

Wschjedny Kljeb pak je:

Wschitko, schtož k Žiwnoszi a Potrebnoszi teho Gjeła słuscha, jako: Žydz, Picžje, Drasta, Gzrije, Dom, Dwór, Kola, Skot, Penesy, Kubło, fromny Muž, fromna Žona, fromne Džjeczi, fromna Gzeledž, dobra a swjerna Wóschnosž, dobre Knestwo, plóдне Bedro, dobry Mjer, Strowosž, Potšiwosž, Gžesž, dobri Pšhečjeljo, swjerni Šušodži a teho runja.

Pjata Próstwa.

A wodaj nam nasche Winy, jako my wodawamy naschim Winikam.

To je tak wele:

My prosymy we tej Próstwi, so by tón nebeski Wótz nočnył ladacž na nasche Rjechi; aniz tych šamych dla nam tajke Próstwy šapowedžicž. Pšchetož my nejšmy teho hódni, schtož my prosymy, nejšmy jo tež šaslužili; ale soby čnył nam wschitko šMadu dacž, pšchetož my wschjednje wele šrieschimy, a nicjo nesaslužimy, šiba lutu Šchtrafu. Da čzemy my tež šaso šWutrobu wodacž, a radži Dobrotu čžinicž tym, kiž šo nadnami pšcherjescha.

Šešta Próstwa.

A newedž nas do Špytowanja.

To je tak wele:

Bóh žwar Nikoho nespytuje; Ale my prosymy we tej Próstwi, so by nas Bóh čnył šwarnowacž a

sdjerjecj, so by nas Czert, Sswjet, a nasche Czjeko nesludali a nesawedli do Newjery, Sa-
zwyflowanja, aby do druheje wulkeje Haniby a
Slotyje; a dy bychmy jdyn spytowani byli, so bych-
my wschaf najposledy dobyli a pschewinyli.

Ssedma Bróstwa.

Alle wumoz nas wot teho Sleho.

To je tak wele:

My prosymy we tej Bróstwi iako fWobsan-
fnenju, so by nas ton nebeski Wotz wumoz wot
wscheho Sleho na Czjeli a na Duschi, na Rubli
a na Czjeszi, a kposlenjemu, dyž nascha Schtunda
pschindje, nam sbóžne Skončenje wobradzil, a
nas fRadu steho Hubenstwa kšebi do Nebeswsak.

Hamen.

To je tak wele:

So ja dyrbu wjesty bycj, so tajke Bróstwy
so nebeskemu Wotzej lubja, a wot neho wusly-
schane budja. (Pschetož won šam je nam pschifa-
sak, so bychmy so tak modlili, a je šlubil, so chze
nas wuslyschecj.) Hamen, Hamen! to je: Haj,
haj, wono so tak šacj dyrbi.

IV. Sakrament swjateje Chcenizy.

Kyrjenemu.

Schto je Chceniza?

Chceniza neje jeno luta Woda, ale je ta Woda,
do Božej Kasnje sanknena, a fBožim Słowom
sawjasana.

Kotre da je tajke Słowo Bože?

Dyž nasch Knes (Jesus) Krysstus praji pola
Mattheja na poslenim Stawi:

„Dzicze po wschjem Sswjeczi, a wucz-
cze wschitkich Ludzi, a chczicze jich we tym

Meni teho Wotza, a teho Ssyna, a teho swjateho Ducha."

Kdruhemu.

Schto dawa, aby kajki Wužitk pschinese Chcženiza?

Wona pschinese Wodaczje tych Njehow, wu-
móže wot Ssmerczje a Czerta, a dawa wječnu
Sbóžnosz wschitkim, kiž to wjerja, jako Bože
Ssłowo a Sslubenje swjedzi.

Kotre je to same Ssłowo a Sslubenje Bože?

Dyž nasch Knes Krystus praji pola Marka na
poshlenim Stawi:

„Schtuž wjeri a chczeny budže, ton bu-
dže sbožny: schtuž pak newjeri, ton budže
satamany.“

Ktsieczemu.

Kak móže Woda tajke wulke Wjezy czinicž?

Woda to wjeszje necžini, ale to Ssłowo Bože,
kotrež sWodu a pschi Wodzi je, a ta Wjera, kiž
taikemu Ssłowu Božemu we tej Wodzi wjeri. Psche-
tož bes Božeho Ssłowa je ta Woda jeno luta Woda,
a žana Chcženiza; ale stym Ssłowom Božim je wona
jena Chcženiza, to je: jena sbóžna Woda teho Ži-
wenja, a Kupel noweho Naroda we swjatym
Duchu: jako swjaty Pawoł praji kTitušej na
tsieczim Stawi:

„Bóh czini nas sbóžnych psches tu Kupel teho no-
weho Narodženja, a Bonowenja teho swjateho
Ducha, kotrehož wón bohacžje na nas wuljak je
psches Jesom Krysta, nascheho Sbožnika; so bychmy
psches teho sameho Nadu prawi a Serbojo byli
wjeczneho Žiwenja po tej Nadžiji. To je sawje-
szje wjerne.“

Kschtwórtemu.

Schtoha pak ma tajke sWodu Chcženje na sebi?

Wono ma na sebi: so ton stary Sadam we nas,
psches wschjedne Roskacžje a Pokutu so dyrbi po-

tepicž, a wumrecž sewschjemi Njehami a skymy
 Lojchtami, a sašo wschjednje wohn psychincž a horje
 stanyč; nowy Głowek, kiž by we Prawdoszi a
 Gžistoszi psched Bohom wjecžnje žiwy był.

Dže steji to pišane?

Swjaty Pawoł w Liszi k Romskim na sčestym
 Stawi praji:

„My smy s Krystušom psches Gheženizu porebani
 do Smercžje; so runje jako Krystuš wot Morwych
 sbudženy je psches tu Krašnosž teho Wotza, tak tež
 dyrkimy my we nowym Žiwjenju thodžicž.“

V. Hamt teju Klucžow.

Schto je Hamt teju Klucžow?

Hamt teju Klucžow je ta wošebna žyrkwina
 Wbž, kotruž Krystuš swojej Žyrkwi na Semi dał
 je: tym pokutnym Njeschnikam Njechi wodacž,
 tym Nepokutnym pak je sdžeržecž, tak dołho,
 hacž Pokutu necžinja.

Dže to steji pišane?

Tak pišche swjaty Sženik Jan na dwazetym
 Stawi:

„Tón Knes Jesus duny na swojich
 Bóšłow, a dže sčhe knim:“ „„Tu macže swja-
 teho Ducha, kotrymž wy Njechi wodacže,
 tym šu wodate, a kotrymž je sdžeržicže,
 tym šu sdžeržane.““

Schto wjerišch ty pschi tych Słowach?

Za wjerju: schtož cži powołani Sslužom-
 nizy Krystušowi, sjeho Božjeje Pschikasnje snami
 rycža aby cžinja, wošebnje, dyž woni sjawnych
 a nepokutnych Njeschnikow wot kšehžijanskeje Sm-
 ny wusanknu, a tych, kiž šo swojich Njehow
 fajū, a chžedža šo poljepšhecž, sašo wotwježa:
 so to tak mózne a wjeste je tež w Nebesach, jako
 by našch luby Knes Krystuš to šame šam snami
 priodkwsal.

S p o w e d ŷ.

Schto je Spowedŷ?

Spowedŷ ma dwje Schtuzy we ŷebi: Jenu, so ty Rjechi pŷsnajeŷch: tu druhu pak, so Wodacŷje wot duchomneho Wŷtza doŷtaneŷch, jako wot Boha ŷameho, a na tym nezwyŷlujeŷch, ale ŷylnje wjeriŷch, so pŷcheŷ to Rjechi ŷu wodate pŷched Bohom we Nebefach.

Kotre Rjechi dyrbja ŷo ŷpowedacŷ?

Pŷched Bohom dyrbiŷch ty ŷo wŷchitkich Rjechow wuŷnacŷ, teŷ tych ŷamych, kotreŷ ty nepŷsnajeŷch, jako my we Wŷtze naŷchu cŷinimy; ale pŷched duchomnym Wŷtzom dyrbiŷch jeno te Rjechi pŷsnacŷ, kotreŷ ty wjeŷch, a we Wutrobi cŷujeŷch.

Kotre ŷu te?

Tu woladaj na twŷj Schtant, po tych dŷeŷacŷ Raŷnjach: hač ty ŷy Man, Macŷ, Sŷyn, Dŷowka, Hoŷpodar, Hoŷpoŷa, aby Wotrocŷk; hač ty nepoŷluŷchny, neŷwjernny, ljeni byt ŷy, hač ty komu ŷy Rŷchidwu ŷeŷinił ŷe Sŷlowami aby ŷe Skutkami, hač ŷy kranŷk, ŷkomdŷił, aby Merodu Sŷkodu cŷinił ic.

VI. Sakrament teho Woltarja.

Schto je Sakrament teho Woltarja, aby Boŷe Wotkaŷanje?

Wono je to wjerne Cŷjeło a Krej naŷcheho Kneŷa Jeŷom Kryŷta, we Kljebi a Wini, nam Rŷcheŷijanam kŷy dŷi a kŷicŷu wot Kryŷtuŷa ŷameho wuŷtajene.

Dŷe to ŷteji piŷane?

Tak piŷchu cŷi ŷwecŷi Ewangelistoŷo, Matthej, Markuŷ, Lukaŷch a ŷwjaty Pawoł:

„Naŷch Kneŷ Jeŷuŷ Kryŷtuŷ we tej Rozy, jako won by pŷcheradŷeny, wŷa

won tón Kljeb dżakowasche šo a łama-
sche jon, a da jon šwojim Bofłam, a dže-
sche: Wsmicze a jysze, to je moje Czje-
ło, kotrež budže sa was date. To czincze
kmojemu Wopomnjenju."

"Teho runja wsa won tež tón Kelich, po
tej Weczeri, dżakowasche šo, a da jim tón
a dżesche: Wsmicze a pijcze wšchitzy
sneho, tón Kelich je to nowe Wotkasanje, we
mojej Krwi, kotraž budže sa was pschelata
k Wodawanju tych Rjechow. To czincze,
tač husto hač pijcze, kmojemu Wopom-
njenju."

Kajki Wujitt pschinese tajke Jydzje a Piczje?

To pokasuju nam te Słowa: „Sa was date a
pschelata k Wodawanju tych Rjechow.“ Menujzy:
šo nam we tym Božim Wotkasanju Wodacnje tych
Rjechow, Žiwjenje a Šbóžnosz p.čes tajke
Słowo date budže. Pschetož džež Wodacnje Rje-
chow je, tam je tež Žiwjenje a Šbóžnosz.

Kak móže czjelna Jydz a Piczje tajke wulke Wjezy czinicž?

Jydz a Piczje to brajlich necžini, ale te
Słowa, kiž tu steja: „Sa was date a pschelata
k Wodawanju tych Rjechow.“ Kotre Słowa šu
pschi tej czjelnej Jydzi a Piczu jako ta najwóšča
Šchtuka we Božim Wotkasanju. A šchtuž tym šamym
Słowam wjeri, tón ma, šchtož wone praja a na
šebi maju, menujzy: Wodawanaje tych Rjechow.
Šchtu pač dostojnje wužiwa tajke Wotkasanje Bože?

Poszicž a šczjelnym Waschnjom šo pschihoto-
wacž, je derje pjekny šwonkny Škutk aby Pocžink:
ale tón je prawje dostojny, a derje pschihotowany, kiž
wjeri tym Słowam: „Sa was date a pschelata
k Wodawanju tych Rjechow.“ Šchtuž pač tym Słowo-

wam newjeri, aby zwnfluje, tón je nedostojny
a nekman; pschetož to Słowo: Sa was, chye mjecž
lute wjerjaze Wutroby.

Sromadna zyrkwinska Spowedź.

Dostojny luby Kneže, ja proschu, wy chzyl
moju Spowedź słyshecž, a mi na Bože Mjesto,
moje Mjечи wodacž.

D wschekomžny Božo, miłosziwy Wotze, ja kwi-
dy, hubeny, rjeschny Čłowek, pśnaju šo tebi wschit-
kich šwojich Mjechow a Słofzjow, škotrymiž ja tebe
dy rošnjewał, a twoju Schtrafu, časnu a wjecžnu,
šaslužil šom. Tych pak wschitkich je mi wutrobnje žel,
a faju šo jich jara, a proschu tebe psches twoju ne-
dogruntowanu Šmjelnosž, a psches to šwjate nesa-
winowate hórke Čzerpenje a Wumrecžje twojeho lubeho
Šyna Jesom Krysta, ty by chzyl mi hubenemu, rjesč-
nemu Čłowekej nadny a šmjelny bycž, (ja chzu, šBo-
možu teho šwjateho Ducha, šwoje Žiwenje, pol-
šchowacž a fromnišči bycž,) Šamen.

Predyprošwuczenje.

§. 1. Wo cžo dyrbi šo Čłowek najwjazy staracž?

Niz wo sachodne Sbožje tuteho Šswjeta ale wo to, šo by wjecžnu Sbožnosz dostał.

Čłowek je menujzy ktemu postajeny, šo by pschezo rosomnischy a mudrischy, pschezo ljepscchy a pobožnischy (t. j. dokonenschy), a psches to na Semu sbožomny, a we Nebesach sbožny był. (§. 25 a 46.) Matth. 5, 48. 1 Kor. 15, 58.

1) Matth. 16, 26. Šchto pomha Čłowekej, dy by wón runje zły Šswjet dobył, a pak na šwojej Duschy škodował? Aby šchto móže Čłowek k Wumožanju šwojeje Duschy dacž? 2) Łuk. 10, 41. 42. Martha, Martha, ty šo jara starasch a šo wulzy prózujesch. Ale Jene je nusne. Maria je šebi dobry Džjel wuswolika, kotryž wot neje wsaty nebudže. 3) Matth. 6, 33. Pytajcže najpredy Bože Kralestwo a jeho Prawdosz, da budže wam to wschitko pschidate. 4) Philip. 2, 12. Čžincže, šo byschcže wy sbožni byli, šBojoszju a se Nženjom? 5) Łuk. 13, 24. Wojujcže wo to, šo byschcže psches te cžjepne Kłota nuts schli ic. Matth. 7, 13. [Łón Młodženz Matth. 19, 16. 19.] — Kyrlusch 267. Jene ic. 258. Čžincže ic.

§. 2. I. Šchto pokasuje Čłowekej Pucž k Sbožnoszi?

Wjera aby Nabožnistwo. (Religija, Religion.)

Šchtuž chže Sbožnosz dostacž, ma predy wufnyč: 1) prawje wjericž, t. j. Boha a jeho Wolu jasne pšnacž, a 2) pobožne Žiwenje wesz, t. j. Boha šdobrymi Myšlemi a Šutkami prawje cžeszicž. — We tym Wjera Čłoweka rospokasuje.

Jan. 17, 3. To je to wjecžne Žiwenje, šo bychu woni tebe, šo ty šam prawy Bóh šš, a kotrehož šy pšłak, Jesom Křysta pšnali.

II. Schtu ma a wopokasuje Wjeru?

Schtuž do Boha wjeri t. j. Boha snaje a sa swojeho najwšcheho Kneša czeši, a jeho Krasnje dzerži.

1) Prijed. Gal. 12, 13. 14. Sslušmy Wobsan-
knenje zlyje Wuczby: Bój šo Boha, a dzerž jeho
Krasnje; pschetož to šo wschitkim Čłowekam pschišluscha.
Bóh budže wschitke Skutki psched Čsud pschinesž, kiž šu
potajene: nech šu šte aby dobre. 2) Matth. 7, 21.
Woni nebudža wschitzy, kiž kemni reknu, Kneže, Kneže, do
nebeskeho Kralestwa pschinež: ali cži, kiž Wolu cžinia
mojeho Wótza we Rebešach.

A. Wschelake Wjery šu, jako: 1) Bóhanska
(Bchibójstwo, §. 10), kiž hiščeže na najwšchej Wo-
ložzy Semje kneži. 2) Židowska, kiž je hižom Abram
prijedował, a Mojsaš 1500 ljet do Krystusa wobtwer-
džil. 3) Kšeszijska. 4) Móhamedanska, kotruž
je Móhamed, Kupž Meka we Arabiskej 622 po Kry-
stusu wustajil, a kiž wucži: So je Jedyn Bóh a Mó-
hamed jeho najwšchi Propheta.

Žap. Ef. 10, 35. We wschjem Ludu, schtuž šo
jeho boji a prawje cžini, tón šo jemu lubí. (Korneliuš.)

B. Tež rosdželitej šo, po swojim Nastá-
cju: 1) naturška a 2) sjiwena Wjera.

1) Naturška (pschirodniwa) Wjera rjeka to
Bože Pósnacžje, kotremuž Čłowek šam psches šwój
Rosom, škedžbowanja na Naturu aby Božu Stworbu:
a) swonkach šebe aby b) we šebi pschindže. —
Tofamo je a wostane pschezo nedofonjane.

a) Ps. 19, 2—4. Rebeša wupowedaju Božu Čzeš
a Twerdžina pschipoweda Skutk jeho Rukow. Džen Dnej
poweda a Nóz Nožy cžini to šwedženju. Žadyn Žašyl
ani Nycž neje, džež by jich Čoš šlyšhecž nebyl. Šiob
12, 8. 9. b) Jer. 31, 33. 34. Ža čžu mój Čakon do
jich Wútroby dacž a do jich Wšplje šapšacž. Woni
budža me wschitzy šami šnacž. — R. 636.

2) Sjewena Wjera je to Bože Wósnačje, kotremuž je Bóh Čłowekow psches swoje sjawnische Sjewenja aby wošebite Roswuczenja mudrych a swjatyh Mužow pschivedł.

Hebr. 1, 1. 2. Jako Bóh wele mol a se wschellim Waschnjom sasterstu k Wótzam psches Prophetow ryczał je; da je wón we tych poslenich Dnjach knam ryczał psches Ssyna, kotrehož wón k Herbej wschitkeho je peštajit, psches kotrehož tež tón Sswjet stworit je. K. 692, 2.

III. Što je kšeszijska Wjera?

Ta Wjera, kotruž je Bóh šam psches Mojsaša a Prophetow pschihotowacz, a psches swojeho Ssyna a jeho Zaposchtolow prjedowacz, a do Biblije sapisacz dał.

Kšeszijska Wjera je woprawdži wot Boha sjewena a tehodla tež ta najljepscha Wjera. Pschetož 1) jejny Sałožer bjesche Krystus, Boži Ssyn (§. 55); 2) jeje Wucžby wucža Boha na najljepsche spósnač a čješicž, a jeje Pschikasnje a Sslubenja Čłoweka najmóznischo polljepschija a smjeruja, 3) wona šo tež wschitkim Ludam a Čžasam pschtodža; a 4) Bóh šam je ju dotal šđeržak a rošpschjeszeracz pomhak.

1) Jan. 7, 17. Čželi šchtu teho Wolu čžinicž, tón budže šhonicž, hacž je ta Wucžba wot Boha, aby hacž ja šam wot šebe rycžu. 2) Jan. 6, 68. Kneže, komu wójdžemy? Ty masch Sšłowa wječžneho Žiwenja. — K. 719. Šbóžniko n. 150.

3. §. Što je Biblija aby šwjate Pišmo?

To Sšłowo Bože, kotrež psches Nutsdacžje teho šwjateho Ducha, wot Prophetow a Zaposchtolow, knaschej Šbóžnoszi do Knihow sapisane je.

Biblija je Bože Słowo. Pšchetož 1) jejni Pišarjo šamit praja, so je Bóh pšches nich ryczał, šu tež šwoje bójske Póslanje pšches Džiwny a Wjescheženja a šwoje Pšchesjenepšwindjenje we tnych Šwjedzenjach wot Krystusa wobtwerdžili. 2) Zejne Wucžby žadyn cžlowfski Nosom šam wumyslicž nemóžesche, šu tež šwoju bójsku, sbožnych cžiniazu Móz na Milijonach Duschow we Žiwenu a Šmerezji wopofasate.

1) 2 Pjetr. 1, 21. To prophetiske Słowo neje šastarstu po cžlowfskej Woli wurycžane; ale cži šwecži Boži Ludžo šu rycželi nanucženi wot šwjateho Ducha. b) Galat. 1, 11. 12. Kwedženju pak wam dam, šo to Ewangelion, kotrež wotemne přjedowane je, neje cžlowecžne. Pšchetož ja to nejšym wot žaneho Cžloweka doštał, ani wuknył, ale pšches Šjewenje Jesom Krysta.

2) 2 Timoth. 3, 15—17. Dokelž wot Malošje šwjate Pišmo wjesch, móže tašamo cže rošwucžicž k Šbóžnoszi, pšches Wjeru do Jesom Krysta. Pšchetož wšchitko Pišmo pšches Bože Nadunenje date, je wužitne k Wucženju, k Dowedženju, k Šwarenju, k Poljepšchenju we Prawdoszi: šo by Boži Cžlowek dokonjany był, k wšchemu dobremu Škutku hotowy. b) Hebr. 4, 12. Žiwe je Bože Słowo a móžne a wotrišche, dyžli žadyn na wobimaj Bokomaj wótry Mecz žc. c) Rom. 1, 16. Ja šo nehanibuju teho Ewangeliona wot Krysta, pšchetož Móz Boža je, kotraž šbóžnych cžini wšchitkich, kotšž na to wjerja. K. 691. O Božo žc. 156. Bóh chžyl žc. 156. Ach wostan žc.

§. 4. Kak bibliske Knihy šo rošdžieluja?

I. Po Čzapu jich Napišanja do stareho a noweho Sakonja, II. po Wopšchiječu do historiskich, wucžerskich a prophetiskich, III. po Rastacžu a Wajnoszi do kanonskich a apokriphiskich a IV. po Wucžbi do Sakonja a Ewangeliona.

I. Stary Sakon su te Knihy teho stareho Ssluba, kiž je Bóh psches Mojsaša s Israelskimi Dziejimi scžinik. 2) Nowy Sakon su te Knihy teho noweho Ssluba, kiž je Bóh psches Krystuša sewschjemi Cžlowekami scžinik. (§. 113.) Zich Napišowanje sapocza šo ni- malje 1500 Ljet do Krystuša a bu njehdže 100 Ljet po Krystušu dokonjane.

1) Gal. 4, 24. To štaj taj dwaj Sakonaj, jedyn s Hory Sinai. 2) Jer. 31, 31—34. Čžas budže pschinež, we kotrymž čžu Israelskim Domom nowy Sslub scžiniež. 1 Kor. 11, 25.

II. Stary Sakon wopschima: 17 historiskich Knihow, 5 wučerskich, 16 prophetiskich (4 wulke a 12 małych) a 14 apokriphiskich; nowy pak 5 historiskich, 21 wučerskich (Listy) a 1 prophetiske.

III. Kanonske aby bójske Knihy stareho Sakonja su te, kiž we Kanoni t. j. Sapisku tych šwjatych židowskich Knihow stejachu, hebrejszy pišane a 130 do Krystuša wot Ciry a Nehemiáša fromadžene būchu. Apokriphiske aby potajne Knihy su te, kiž šwjatym Kniham Židow nešlusyachu, a kaž tamne, we Templu ani khowane ani prjodklasowane nebychu; ale po Sjewenju teho posleneho Prophety gričiszy napišane, a jako tajke sa Hebrejskich sanknene bjechu. Tešame su pak tež wužitne a dobre klasowanju.

IV. Sakon je ta Wučžba, kiž nam pokáže, kažy šmy, šhto čžiniež a čžehož šo wostajiež dyrbiny. §. 37.

Ewangelion je ta wešela Powešž wot Božeje Rady we Krystušu; aby ta Wučžba, kiž nam pokáže, kaš psches Wjeru do Krystuša Wodacžje Njechow a wječnu Šwóžnosž dostacž možemy.

Jan. 1, 17. Sakon je psches Mojsaša daty; ale ta Nada a Prawda je psches Jesom Krysta šo štała. Rom. 3, 20. Psches Sakon pschindže Póšnacžje Njechow. R. 642. D. Božo n.

§. 5. Kak so Bože Słowo prawje wuziwa?

Dyž jo 1) nutyrnje a smudrym Wuswo-
lenjom lasujemy a wuknemy, 2) to Laso-
wane a Nawuknene pjetnje k Wutrobi be-
remy a 3) we Žiwenuju swjeru naložujemy.

To ma so stacj: dokelž Biblije tak swjate a Čješ-
je dostojne Knihy su, kiž nam tak jasne a srosemliwe,
tak dospahaje a dospołne Roswuczenje k Sbožnosći
dawaju. — Tehodla maju tež Evangeljy same
Bože Pišmo sa jenicžki wjesty Grunt a Zorlo kšes-
zijanskeje Wjery a Žiwjenja a sa tu Wuprawu (Richt-
schnur), po kotrejž so wsčitke Wucžby roššudzićj dyrba.

1) Zap. 5, 39. Wobhonoče so w Pišmi, pschetož
wam so sda, so macje wječnje Žiwjenje we nim. 5 Mojs.
6, 6—9. Te Słowa, kotrejž ja tebi dženja pschikasuju,
dyrbisch ty k swojej Wutrobi wsacž ic. 5 Mojs 17, 19.

2) Luk. 11, 28. Sbožni su cži, kiž Bože Słowo
slyšaja a tošamo wobarnuju. b) 2 Pjetr. 1, 19. My
mamy móžnische, prophetiske Słowo; a wy na tym derje
cžinicje, so na njo kedyž bujecje, jako na Sswjezu, ko-
traž so we cžjemnym Kucži swjecji, hacž by so Džen
sawital a jutrna Wjesda sšhadžala we waschich Wutrobach.

3) Psalm 119, 105. Tvoje Słowo je mojim No-
ham Sswjeza a Sswjetlo na mojim Pucju. b) Ps. 19,
9. Pschikasuje teho Knesa su sprawne a sweselja Wu-
trobu. Pschikasuje teho Knesa su cžiste a roššwjecja
Wocži. (Zap. St. 8, 27. Komornik s Muriskej.) K. 195.

D. Merten Luther, narodženy 10ty Novembra 1483
we Eislebeni, tež tam smerjety 18ty Februar 1546; sapocja, jako
duchomny Wucjer we Wittenbergu, to Wobnowenje ewangelskeje
Zyrkwje 31ty Oktobra 1517; a pschestaješche Bibliju sšebrejskeje a
arichiskeje Nycžje do Njemškeho wot Ljeta 1522 hacž do 1534.
Pišasche tež 1529 Katechismus.

§. 6. Echto je Katechismus?

Krótkke Roswuczenje s Božeho Pišma wot
tych najnusnischich Wucžbow nascheho Kšeszi-

janstwa do Braschenjow a Wotmolwenjow sestajane.

I. Te schjesz Hauptstuki teho sameho su:
1) Bože džešacž Kasnje, 2) Kšesrijanska Wjera,
3) Wótze Nasch, 4) Sakrament swjateje Čheženizy,
5) Sakrament teho Woltarja a 6) Hamt teju Klucžow.

II. Brjenja pokazuje, sčto cziničž; druha, sčto wjeričž; a te schtyri pošlenje, kaje pomozu Wjezy nakožowacž mamy, dyž chzemy Sbožnosž dostacž.

Rom. 15, 4. Sčtož pał predy pišane je, to je nam tWucžbi pišane. R. 764, 8. 767, 2.

Brjenja Hauptstuka.

Sakon. Bože džešacž Kasnje.

§. 7. Sčto je Boži Sakon sromadnje?

Ta swjata Boža Wola, kotruž je Böh we wjestnych Kasnjach Szwjetej sRoženjom a se Sslubenjom sjewit, a tiž požaje, sčto cziničž a czohož so wostajicž dyrbinu. 2 Moiss. 20, 1—19. 5 Moiss. 5, 6—21. Jap. Sk. 7, 53. Gal. 3, 19.

Böh, tón Knes Szwjeta, ma Prawo, Sakonje dawacž. Kaž won zylu Naturu aby Stworbu po wjestnych, wobstajnych naturskich Sakonjach wodži, a stym swoju wschedomóžnu Wolu sjewi, (§. 95); tak je won swoju swjatu Wolu 1) wschitkim Čzlowekam do Wutrobny a Szwjedomnja sapisał, (Rom. 2, 14. 15. §. 29.) 2) Židam a Kšeszijanam pał saso wošebje we swjatym Pišmi sjewit.

Mojsašowe Knihi wepschimaju trojaki Sakon: 1) Boži Sakon sa to snutokomne, duchomne Žiwjenje wschitkich Čzlowekow

39.

aby te 10 Kasnje; 2) wschelake lewitiske aby zykwiniske Wustawki sa te swonkonne Bože Služby tych Židow a 3) swjetne bjergarske Prawisna we židowskim Kraju, kiž pola nas wjazy neplacja. Kol. 2, 16. 17.

§. 8. Što su te Bože džešacj Kasnje?

Te Kasnje, kotrež Boh Israelskim Dječom peczdžešaty Džen po jich Wuczenenju s Egip-towskeje, na Hori Sinai, psches Mojsaša, swulkej Krasnoszju dał je. 2 Mojs. 19, a 20.

Tute Kasnje placja wschitkim Čłowekam. — Jezus je neje horjesbjenył, ale je tešame wobtwerdził a połnišcy a jasnišcy wukładował.

¹⁾ Matth. 5, 17. Za nejšym pschischol, Sakon a Prophetow saniczič, ale opelnicž. ²⁾ Matth. 5, 21—48. Wy šze šlyšeheli, šo Starym prajene je ic. Za pak praju wam ic. K. 709. Po twojich ic. 241. Na Boha ic.

§ 9. Do kak wete Taflow šo tute Kasnje rosdzjeluja?

Wone bjechu na dwje kamentnej Tafli napišane. I. Na prjenej stejachu te prjene tsi, kiž wot naschich Pschisłuschnoszjow pschecziwo Bohu rycza. II. Na tej drugej te druge šydom, kiž nas wot naschich Pschisłuschnoszjow pschecziwo Čłowekam (Druhim a šebi šamym) rošwuczuja.

I. To Wopšhijecziwe žykeho Sakonja a jeho Dovelnenje je Lubosž k Bohu a k Čłowekam.

¹⁾ Matth. 22, 37—40. Jezus praji: Ty dyrbišch Boha, šwojeho Knesa, lubowacž šykej šwojej Wustrobu, šykej šwojej Duschu a šykej šwojej Myšlu. To te ta prjenja a najwetscha Kasn. Za druga pak je tej runa: Ty dyrbišch šwojeho Blišcheho lubowacž jako šam šo. Na tymaj dwjemaj Kasnjomaj wišy žyly Sakon a Prophetow. ²⁾ 1 Tim. 1, 5. Kónž Pschikasanja pak

je Lubosj se ži ste je Wutrobny, a s dobreho Sswjedomnja a spraweje Wjery. K. 311. 5.

II. Pšchi s luschnosj je wschitko to, schtož čžinicj, aty schtož wostajicj, so nam pschisluscha, dokelž jo Bóh žata.

III. Pšchi každej Kasni mamy tehodla kedžbowacj 1) na to Sle, kotrež je sakasane, a 2) na to Dobre, kotrež je pschikasane.

Prjenja Tafla.

Wot čžeho rycža prjene tsi Kasnje?

Wot Lubosjje s Bohu. Wone wučža, kať my teho wjerneho Boha s Myšlemi, s Rycžemi a se Skutkami Božej Eslužby čžezicj mamy, a so nam swjate byčž dyrbja: 1) Boža Parschona 2) Meno a 3) Džen.

Prjenja Kasuja.

I. „Za sým tón Knes twój Bóh.“ *) — Jow Bóh, jako Parschona rycžiwšchi (Za) so tebi s am sjewi a praji: so je Wón — tón Werschny, kiž je Sswjet stworit a jón sđerži — „Knes a Bóh;“ so by Ty. Jeho, jako swojeho Knesa (Sakonjadawarja a Ssudnika) so bojať, a jako swojeho Boha (najwóšche Kublo a najwetscheho Dobrocžela) lubowať.

II. „Ty nedyrbišch druhich (neprawych) Bohow mjecj pschimni.“ Nicjo sa tať wóšpote a swjate džezecj a tať jara čžezicj, hačž Me, teho Knesa, twojeho Boha.

Tu Bóh I. sakaje Pšchibojsťwo, a II. pschikaje prawu Božu Sslužbu, „my so dyrbimy Boha wóšche

*) Dokelž so wscha Posluschnosj pschecjťwo Božim Kasnjam na tu Wjernu do Boha sakozecj dyrbi, da lubža so te Wučžby: So, schtu a kajki Boh je (po SS. 39 a 40) najskladnišeho hizon na tutym Mjeszi wuložowacj moz.

wjcheho (bole dyžli wschitko druhe) bojecz, jeho lubowacz a šo jemu dowjericz."

§. 10. Šhto je Pšchibóistwo?

Dyž Šlowek Njeschto, schtož Boh neje, sa Boha dzerzi; aby ¹⁾ mjesto Boha, aby podla Boha, aby wjazny dyžli Boha czeši. Wono je I. swonkomne a II. snutskomne.

I. Swonkomne aby šlawne je to Pšchiboistwo Póhanow, kiž šo aby: 1) k Božim Stworenjam (k Škónzu, k Njesazu, k Wjesdam, k morwym Šwjatym, k Šwjerjatam ic.) aby 2) k Šwecžatam a k Snamenjam modlja, kiž šebi šami šu sežinili.

1) 2 Mojs. 20, 4. 5. Ty nedyrbiš šebi žane Šnamjo čžinicž, ani žane Podomnstwo, ani teho, kiž je horkach na Nebešach, ani teho, kiž je delkach na Semi, ani teho, kiž je Wodach pod Semju. Nemodl šo knim a nešluž jim. 2) Pš. 97, 7. Nlech šo wschitzny šabanibuja, kotsiž Šwecžatam šlužja. 3) Rom. 1, 23. Woni šu pšchewobrocžili tu Krašnosž teho nesachodneho Boha na Podomnosž sachodneho Šloweka.

II. Snutskomne aby potajne Pšchiboistwo je, dyž šo Ludjo je šwojej Wutrobu wot Boha wotwobrocžja, a ju podadja: 1) Šwjetej, jeho Lošchtam e Šublam (Šwjetalubosž); aby 2) Šlowekam, dyž maju pšchemjernu Bojosž pšhed jich Mozu a pšchemjerne Dowjerenje na jich Wudrosž, (Ludžiboženje); aby 3) šebi šamym, dyž šo na šwój Nosom a na šwoju Wóz runje tak jara a hiščeže bóle spusččeja, dyžli na Boha. (Šsamolubosž.)

1) 1 Jan. 2, 15. Nemječeže lubo tón Šwjet, ani schtož na Šwjecži je. Zeli šo schtu tón Šwjet lubo ma, we tym teho Wótza Lubosž neje. b) Matth. 6, 24. Nichtó nemóže dwjemaj Knesomaj šlužiež: kiba wón budje jeneho hidžiež a druheho lubowacz, aby budje kjenež

mu šo djeržecj a drugeho sazpicj. Wy nemóžecje Bohu
šlužicj a Mammonej. c) Philip. 3, 19. Kotrychž
Kónž je to Satamanstwo, kotrymž Brjuch ja Boha je,
a jich Čješ budje k Hanibi, kotšž šebi na semske Wjezch
myšla.

2) Jerem. 17, 5. Saflaty je tón Muž, kiž
šo na Čžloweka špuščeja, a djerži Čželo ja šwoju
Pomoz, a wot teho Knesa wotpane se šwojej Wutrobu.

b) Matth. 10, 37. 38. Šchtuž Mana aby Macjer bóle
lubuje, dyžli me, tón neje me hodny ic.

3) Pšchišk. 3, 5. Dowjer šo Bohu šžylej Wutrobu, a ne-
špuščeje šo na šwój Rosom. b) Jerem. 9, 23. 24.
Mudry šo nekwal šwojeje Mudroszje, a Ššlyny šo nekwal
šwojeje Ššlynoszje, Bohaty šo nekwal šwojeho Bohastwa.
Ale šchtuž šo kwalicj chze, tón kwal šo teho, šo me
wje a snaje, šo ja tón Knes šym ic. K. 704, 2. 189,
3. 4. 140, 4.

Čžehodla šakaje Bóh Pšchibójtwo?

1) Dokelž wón šam šwoju Čješ wot naš žada a
2) dokelž Pšchibóžnik jara hubeny a nesbožomny je.

Jes. 42, 8. Ja, tón Knes, to je moje Meno: ja
nochžu moju Čješ žanemu druhemu dacj, ani moju
Kwalbu Pšchiboham. 1 Tim. 6, 15. 2) Jerem. 10, 3—5.
Bóhanow Pšchibojo nejšu nicžo ic. Pš. 115, 4—8.
Tamnych Pšchikohojo šu Ššljeboro a Šłoto ic. (Šłote
Čželo, 2 Mojs. 32.) K. 321. 8.

§. 11. Šhto rjeka: Boha šo bojecj?

Šnajtóbschej Pokornoszju na Boha a
jeho wulku Krasnosz spominacj, šdžecžajej
Myšlu pšched jeho Njewom šo štrachowacj,
a Šeho dla wscheho Šleho (we Myšlach,
Ššłowach a Škuttach) šo ladacj a jeno
Dobre czinicj.

1) 1 Mojs. 39, 9. Kak móhl ja tajku wulku Šłosz
czinicj a pšhecžtvo Bohu šrijeschicj? 2) Pšchišk. Šal. 8, 13.

Bojosť teho Knesa hidži to Ste. 3) Pš. 111, 10. 11. Bojosť teho Knesa je Spoczatk Mudosťje. 4) Tob. 4, 6. Tvoje žiwe Dny mjeť Boha psched Wocžomaj a Wutrobi: a ladaj so, so do žaneho Njecha neswolisch a necžinišch pschecžiwu Božej Kasni. Jer. 10, 6. 7.

I. Tuta Bojosť nesmje bycz 1) wotrožkow skat. i. tajka, kiž jeno Schtrasy dla so Njechow lada a se sleho Eswjedomnja wukhadja; ale 2) dźjecžaza t. j. tajka, kiž s Lubosťje sem pschindze.

1) Rom. 8, 15. Wy nejsze wotrožkoweho Ducha dostali, so so saso bojecž dyrbeli, ale wy sže dźjecžazeho Ducha dostali, psches kotrehož wolamy: Abba, luby Wótze. 2) 1 Jan. 4, 18. Bojosť neje we Lubosťi, ale dokonjana Lubosť wumeta tu Bojosť wohn zc.

II. Čžohodla dyrbiny so Boha wósche wscheho bojecž?

Dofelž je wón 1) ton Knes, nasch Bóh, 2) sam wschitku Wóz ma, 3) wscho wie a snaje, 4) swjary a prawy je a 5) naš junu šudžicž ludze.

1) Pš. 33, 8—9. Nech so boži teho Knesa žyla Semja: a nech so psched nim strachuje wschitko, schtož na Semi bydli; pschetož dyž wón rekne, stane so; a dyž wón roškaje, steji hižom. Mal. 1, 6. Ssyn dyrbi šwojeho Mlana čžesžicž zc. 2) Jer. 10, 6. Tebi, Kneže, neje nihto runy: ty šy najwetschi, a tvoje Mlno je najwetsche, a najmóznische. 3) Pš. 139, 7. 9, §. 40. 4) Sjew. Jan. 15, 4. 5) Matth. 10, 28. Neboježe so tych, kiž Čžjelo morja; Duschu pak nemoža moricž: ale boježe so skerje teho, kiž móže Čžjelo a Duschu we Seli skasycž. 1 Pjetr. 1, 17. (Joseph, 1 Mojs. 39). K. 700. Čžzesch zc.

§. 12. Čšto je Boha lubowacž?

Boha sa šwoje naljepšche Kublo dzeržecž, na Nim (na Jeho Skutkach, Wodženjach a Kasnjach) šwoje najwetsche Wepelje mjecž, a rady wschitko czinicž, schtož so jemu spodoba.

1) Ps. 18, 2. Wutrobnje lubuju ja tebe Kneže, moja Sžylnož, Kneže, moja Skala, mój Klód, mój Wumožnik, mój Bóh, moje wóšpóke Mjěsto, na kotrehož ja šo spušcjam. 2) Ps. 73, 25, 26. Dyž ja jeno tebe mam, da ja nicžo nerodju wo Nebeša a wo Semju. Šacž mi runje Gžjelo a Duscha sawulitej, da wschať ty šy Božo, kóždy Gžas mój wutrobnj Troscht a mój Džjel. 3) Philipp. 4, 4. Wešelcže šo we tym Knesu kóždy Gžas.

I. Lubosž k Bohu spósnaje šo na tym: dyž Gžloweš 1) rady na Boha spomina, šo husto modli a Bože Słowo wopomni, a psches to šo s Bohom bóle sjenocjeć pyta; 2) dyž jeho Kasnje šwjeru džerži, (jeho posłucha) a 3) tež šwojim Ssobučelowekam Lubosž wopokasuje.

1) Luf. 1, 46, 47. Marja džěše: Moja Duscha posbjehuje teho Knesa, a mój Duch šo wešeli we Bohu, mojim Sbožniku, 2) Ps. 63, 6—8. To by mojeje Wutrobny Wešelosž a Kladosž byta, dy bych tebe šwešekym Klóm kwal cž dyrbjak. Dyž šo do Łoža ljeham, spominam ja na tebe: dyž wotzucžu, rycžu ja wot tebe. Pschetož ty šy mój Pomožnik a pod Klódkom twojich Kschidšow kwalu ja. 3) Ps. 42, 3. Mojej Duschi chže šo picž po Bosy ic.

2) 1 Jan. 5, 3. To je ta Lubosž k Bohu, šo my jeho Kasnje džeržimy a jeho Kasnje nješu cžěške. Jan. 14, 23, 24. Šchtuž me lubuje, tón budže moje Słowo džeržecž. [Šaj nerunaj Sžynaj, Matth. 21, 28—31.]

3) 1 Jan. 4, 20, 21. Dyž šchtu rekne: Ša lubuju Boha, a hidži šwojeho Bratra, ton je Lhar. Pschetož šchtuž šwojeho Bratra nelubuje, kotrehož wón widži; kaf móže tón Boha lubowacž, kotrehož wón newidži? A tu Pschikasnju mamy my wot njeho, šo tón, kiž Boha lubuje, tež šwojeho Bratra lubowacž dyrbi. [Jesus.]

II. Gžohodla šluscha šo, Boha wóšche wscheho lubowacž?

Dokelž je wón 1) žylje dokonjany, 2) pschecžiwowščitkim Stworenjam jara dobrocžiwny a 3) wo-

šebje naš Čłomekow predy, wulzy jara pak we Kry-
stusku lubowak je.

1) 1 Jan. 4, 19. Lubujmy jeho, dokelž wón naš
predy je lubowak. 2) 1 Jan. 4, 16. Bóh je Lubošz.
Př. 145, 9. §. 40. b) Př. 136, 1. Džakujcže šo temu
Knešej: pschetož wón je robročijny a jeho Dobrota traje
wjecžnje. Jan. 3, 16. Tak je Bóh ic. §. 34. 3) Jer.
31, 3. Sa šym cže šwjecžnej Lubošzju lubowak, tehodla
šym cže slutej Dobrotu f šebi cžanyk. K. 284. Sa wu-
trobnje ic. 706. Žorlo ic. 330.

§. 13. Šhto je: Bohu šo dowjericž?

Róždy Čžaf a wewšchjech Wjezach a Wob-
štejnosžjach šo žylje na Boha spusčecž.

Jer. 17, 7. 8. Požohnowany je tón Muž, kiž šo na
teho Kneša spusčezja, a ma teho Kneša sa šwoju
Nadžiju. Wón je jako Šhtom pschi Wodži plodžemy ic.

1. Dowjerenje na Boha w o p o k a s u j e, šhtuž 1) pschi
šwjernym Wuziwaniu šwojich Mozow wot Boha štajnje
wšcheho Dobrego wješzje šo nadžije, a 2) šo
jeho nadnej Woli a mudrym Wodženjam (tež we
Čžerpenjach) žylje p o d a.

1) Př. 84, 12. 13. Bóh, tón Kneš, je Ščionzo a
Ščkit, tón Kneš dawu Radu a Čžejž, wón newotkama
žanu Dobrotu tym, kiž we Newinosži řhodža. Kneže Ze-
baoth, derje temu Čłowekoj, kotryž šo na tebe spusčezja.
2) Př. 118, 8. 9. Čžepe je šo dowjericž temu Knešej,
džyli Nadžiju kšafž na Ludži. Čžepe je šo dowjericž temu Kne-
šej, džyli šo spusčecž na Šjerschtow. 3) 1 Přet. 5, 7, Wščitku
waschu Starošž cžisže na neho, pschetož wón šo sa was štara.

2) Př. 37, 5. Porucž temu Knešej šwoje Pucžje, a mjei
Nadžiju knemu: wón budže wščitko derje cžinicž. 2) Př.
73, 23. 24. Da wšchaf wostanu ja pschego pschi tebi:
pschetož ty džeržiš me sa moju pravu Ruku. Ty
wodžiš me po šwojej Nadži a wosmesch me na Bož-
ledku f Čžeszu horje. 3) Jer. 41, 10. Nebóž šo,

ja sym stobu; nestrožej so, ja sym twój Bóh: ja pošlynu tebe, ja tež tebi pomham, ja sdjeržu tebe s Prawizy mojeje Prawdoszje. 4) Jes. 43, 2. Džž ty psches

Wodu pójdješc zc. 3) Hebr. 10, 35. Necžisze wasche Dowjerenje precž, kotrež ma wulke Saplacjenje. Ps. 57, 2.

II. Čjo hoda dyrbimy a móžemy so Bohu dowjer.čž?

Dofelž Bóh pomhacž wje, móže, čže a tež pomhacž budže.

Eph. 3, 20. Kiž psches Mjeru čžinicž móže, pschewšitko, sčtož prošymy, wo tej Mozy, kotraž wo naš móžna je. [Daniel a čži tšjo Mužojio, Dan. 3.]

III. Čšto pač je k pravemu Dowjerenju nusne?

1) Pošluschnosž pschecžiwu Bohu a dobre Čswjedomnje, so by Božej Pomozy hódny byl, 2) samšna Starosž a Proza, so móhl čži Bóh pomhacž, 3) Spokojnosž a Podacžje do Božej Wolje, nech Bóh pomha aby niz.

1) 1 Jan. 3, 21. 22. Zeli so naš našcha Wutroba nesatama: da mamy Króbsosž k Bohu. A sčtož prošymy, budžemy wot njeho wšacž, pschetož my djeržimy jeho Kasnje, a čžinimy, sčtož psched nim je spodobne. 2) Ps. 37, 3.

Mjej Nadžiju ktemu Knesej a čžin dobre: wostan wo Kraju a žiw so po Prawdži. 3) Hiob 2, 10. Čšmy my to dobre dostali wot Boha, a nedyrbeli to Sle horzewšacž? K. 416. Čštož čžini zc. 17. Ach porucž zc. 305. Čштуž Bohu zc. 303. Čštož mój zc. 301.

† Prjenja Kasn je tež ta najwosbniča, je Čakóžk a Wopšchijecžje žyneho Čakonja a dawa Čswjetko, Lóšcht a Móž k Djerženju wščitkich druhich Kasnjow; duž tež pschi kóždej rjeka: „My so dyrbimy Boha bojecž a jeho lubowacž.“

Druha Kasnja.

„Ty nedyrbisch Mena twojeho Boha nemužitnje wužiwacž.“ I. Čakaje Wotšwecjenje Božeho Mena, „so bychmy pschi Jeho Meni neswarili zc.; II. pschi Čakaje pač Čšwecjenje t. j. prawe a dostojne Wužiwanje B. Mena, „ale so ktemu samemu wókali.“ zc.

§. 14. Šhto je Bože Měno?

Bóh šam po swojim Bycju 1) a wschitko, psches
cjož wón šo šjewik je, a šo nam pónawacž dawá,
jako: te wschelake Měna, kiž wón ma 2), jeho
Wosěbnosťje 3), Ešłowo a Wola 4), jeho Škutki a Do-
broty 5). To wschitko je šwjate.

1) 5 Mójs. 28, 58. 2) Tež te Měna: Jesuš, Krh-
stus, šwjaty Duch, šwj. Trojiza, Saframent a d. 3) 2
Mójs. 34, 5—7. 4) Ps. 22, 23. 5) 1 Kral. 8, 42.

§. 15. Kak šo Bože Měno newužitnje wužiwa?

Dyž Mjecho 1) we wschjednym Žiwěnju šwjate
Měna, kaž: Bóh, Jesuš a d. netreba wschi a ne-
pokornje wupraja; aby 2) se šamopaschnej
a rješchnej Myšlu na Boha šo powołuje, „pschi
Jeho Měni šwari, šo ročži;“ aby 3) Bože Ešłowo na
pschiwierne a jebacžne Waschne wužiwa „kustuje,
kže a luda;“ aby 4) se šwjatymi, Wjezami žortuje.

Gal. 6, 7. Memolče šo, Bóh šo neda ša Šamjech
mjecž. K. 731. Za wot tebe ic. 242, 3.

I.- Šhto rjeka: pschi Božim Měni šwaricž?

1) Boha šameho haničž a jeho Škutki
delje čžinicž aby lešrowacž, 2) Bože Štwo-
renje poklecž aby šakrowacž, selicž.

Poklecž rjeka: We Mjěwi, aby š Hidjenja
šebi šamemu, aby Blischim, aby njekajkej drugej Wjezy
Ške napšhecž, kotrež dyrbiak Bóh čžinicž.

1) 3 Mójs. 24, 15. 16. Šhtuž šwojeho Boha
poklije, tón dyrbi šwój Mjěch nesž. Šhtuž teho Knesa
Měno hani, tón dyrbi Šmercžje wumrecž, žyła Šro-
madžisna dyrbi jeho šamenjowacž. [Šsyn Šelomithy, 3
Mójs. 24, 10. ic.]

2) Jak. 3, 9. 10. Psches Šasnyk kwalimy Boha a teho
Wótza: a psches njón poklijemy Ludži, kotšž po Bo-
domnoszi Božej šu štworeni. Š Jeneho Šrta wójudže

Kwalenje a Poklecžje. To šo tak stacž nedyrbi, moji
lubi Bratsja. 2) Rom. 12, 14. Žohnujcže tych, kiž waš
pšehszjehaju; žohnujcže a nešwarcže. 3) 1 Pjetr. 3,
9. Nesapłacžcže Stóš se Stóšiu, aby Šwarenje se
Šwarenjom; ale ša to požohnujcže. Matth. 5, 44. Lu-
bujcže wašchich Nepscheczelow ic. §. 20.

I. Sakrowanje a Selenje je jara rosne a ha-
nibne: 1) nerosomme, 2) nepscheszjianske, 3) besbóžne
a 4) schódne Pšchuwucjenje. — II. Čłowek šo stym
1) na Bosy pšcherjeschi, 2) Druhich sawedže a
3) šo šameho wo Čjesz a Luboš šwojich Šsobu-
čłowekow pšchineše.

Matth. 13, 35. Dobry Čłowek wudawa dobre se
šwojeho dobreho Šchaza teje Wutrobhy; a šky Čłowek
wudawa Šte se šwojeho šteho Šchaza. [Simei, 2 Sam.
16, 6. Čzi Wucžomnizy, Luk. 9, 52.]

II. Šhto je: šo rocžicž?

We wschjednym Žiwenju netrebaw-
šchi, beš Rosoma a se šteho Nawucjenja na
Boha aby šworene Wjezy šo powołacž.

To je runje tak čjeschki Rje h, kaž Klecžje.

1) Sir. 23, 10. 11. 13. Nepschiwucž twojeho Črta
k Rocženju a nepschiwucž šo k podarmo Wuziwanju
Božeho Mena. Šchtuž šo husto rocži, tón husto rjeschi,
a ta Šchtrafa nebudže wot jeho Rejžje wostacž. 2)
Matth. 5, 34. 37. Za wam praju, šo byšcže šo žylje
nerocžili, ani na Nebjo, pšchetož wono je Boži Stól;
ani na Semju, pšchetož wona je jeho Rohow Bódnožk;
ani na Jerusalem, pšchetož wone je wulkeho Krala Mjesto;
tež nedyrbišch šo na twuju Łowu rocžicž, pšchetož ty ne-
móžesch žaneho Łoša ani bjekeho, ani čžorneho čžinicž.
Ale wašcha Rycž bydž haj, haj, nje, nje, šchtož wósche
je, to je wot Šteho. [Herodasch, Mark. 6, 23. Pjetr,
Matth. 26, 74.]

Što je Pšchisaha pšched Wóšchnoszju?

Dyž Głowek Boha k Šwjedkej Wjernoszje a k Wecžerej Njewjernoszje sawola a na to, šchtož flubi aby wupraji, Šbóžnosz Duschje sastaji.

A. Tajki wošoko šwjaty a wažny Škutt je wotpušćeny, dyž jo Boža Głesz, Blisheho Šbóžje aby Wóšchnosz žada, kaž: 1) pšchi Nastupenju wošebneje Škuzby, 2) pšchi Wobtwerdženju wažneho Šwiedzenja ša Druhich a 3) k Wóškrucženju šwojeje šamšneje Njewinowatoszje. (Šamt na, šwjedkow ška ežišenska Pšchisaha.)

1) 5 Mojs. 6, 13. Ty dyrbiš šo teho Knesa twojeho Boha bojeć, a jemu škuzicj, a pšchi jeho Meni šo roćicj. 2) Šebr. 6, 16. Ludžo derje šo na tajkeho pšchisahuja, kiž je Wetschi, dyžli woni šu; a wšchitka Šwada beš nimi Kónž ma, dyž Pšchisaha budje wobtwerdžena. [Šesus, Matth. 26, 63. Pawoł, 2 Kor. 1, 23. Pšlp. 1, 8.]

B. Dyrbi pak šo štać: se šwjernym Pšchemyšlenjom, šnajwetschej Wobladniwozju. se šprawnej Wustrobu a šbohobojašnej Kutyrnoszju (Kutnoszju).

C. Falschna, wopacžna Pšchisaha je tajka, kiž šo neprawje, pšhecžiwu Wjernoszi aby šfalschnym Wuložowanjom Šelowow štane, aby dđeržana nebudje. Wona je žadlawy Kječ; a cžene Štyšš we Šwjedomnju, Šazpicžje wšchitkich Šprawnych, cžeske Štrašy Wóšchnoszjow a wječžne Šatamanstwo ša šobu.

1) Šach. 8, 17. Nelubuježe falschne Pšchisahi; pšchetož to wšchitko ja lidžu, praji tón Kneš. 3 Mojs. 19, 12. 2) Matth. 5, 33. Ty šo nedyrbiš neprawje roćicj a dyrbiš Bohu twoju Pšchisahu dđeržecj. 4 Mojs. 30, 3. Gžech. 17, 19. (Šephtha, Kn. Škud. 11, 30.) — K. 702. Ššwjata zc.

III. Šhto je „kusłowacj?“

S Pomozu Božeho Mena, Drubini
 k Škodzi aby k Wuzitkej, Wjezy doko-
 necz chycz, kiž so dokonecz nehodza.

A. To so stane, dyž chcedza Ludjo se Spruchami
 Biblije, s Kschiziceženjom aby sežertowej Pomozu: Khor-
 rosje sazohnowacj, Wobcň sarež, potajne Wjezy sbo-
 nicz, Šhubene a Kranene winamakacj, wjeschejicz,
 Kharthy klasz, Šony wukładowacj, Šcherenja sahnacj,
 a. t. d.

5 Mojs. 18, 10—12. Šo nebudze beš tobu nama-
 kany, kotryž by swojeho Šyna a Džowku psches Wohen
 wedł, ani Wjeschejer, ani Dnjow Wuswoler, ani kiž by
 na Ptakow Wołanje kedžbowal, ani Kuslar, ani Sarek-
 ner, ani kiž teho Gžorneho prascha, ani Zejchow Wuložer,
 ani kiž Morwych prascha. Pschetož schtuž to čžini, je te-
 mu Knesej Kosnosz. — (Saul, 1 Sam. 28, 7.)

B. To je rosna Pschiwjera, kiž je s Póhanstwa
 sawostala, rosomnym Kscheszijanam so nepschihodži a
 wulku Škodu pschineše.

IV. Šhto je: pschi Božim Meni „kjacj a ludacj?“

Psches Bože Mena Kžje wobtwerdzecz a
 Wutrobj Šlosz potajecz.

To so stane, dyž Ludjo 1) Bože Šsłowo psche-
 wobrocja a s dobrej Wolu (se Samosom) neprawje wu-
 kładuja, aby 2) so se Šdacjom Bohabojosze wobda-
 waju a stym Boha a Gžlowekow sjebaez chcedza.
 (Šejchlerstwo.)

1) 1 Tim. 6, 3—5. Jeli so schtu hinač wucži
 a nestupi do tych strowych Šsłowow nascheho Knesa Je-
 som Křysta — tón je naduty a newje nicžo. Gal. 1, 8.

2) 2 Tim. 3, 5. Kiž su na Šdacje bohobojasni, ale
 Móz teje Bohabojosze sapru. Tych so sđaluž. Matth.

15, 8. Tón Lud ic. §. 86. Matth 7, 15. Ladajcje so falschnych Prophetow ic. [Ananias. Zap. Sk. 5, 1.] R. 731, 7.

† So by Nichto tute Rjechi sa snadne nedjeržak, dokelž Wóschnosz je wschje neschtrafuje, da Bóh prasi: So won, teho nebudje neschtrafowaneho wostajicj, kotryž jeho Mena newužitnje wužiwa."

Matth. 12, 36, 37. Ludjo dyrbja na sudnym Dnju wotmolwicj sa kóžje newužitne Słowo, kotrež woni su rycželi. Stwojich Słowow budžesch ty prawy wostacj, a štwójich Słowow budžesch ty satamany.

§. 16. Kak so Bože Mena dostojnje wužiwa?

Dyž jo wošoko wazimy a sa šwjate dzeržimy, wot Boha a bojskich Wjezow s Pokornosju rycžimy a Jemu swjerjazej Wutrobu služimy.

To so stane, dyž 1) „so ktemušamemu wewschej (czielnej a duchomnej) Rusy wołamy, 2) so modlímy, 3) jo kwalimy (Božu Krašnosz a Radu cžesžimy) a 4) so jemu džakujemy“ sa wschjedne czielne a duchomne Dobroty, kaž tež sa pschjetrate Čerpenja.

1) Ps. 50, 15. Wołaj so kemni we Čžapju teje Rusy, da chzu ja cže wumoz, a ty dyrbisch me kwalicj. Ps. 124, 8. Nascha Pomoz steji we Meni teho Knesa, kotryž Nebesa a Semju štworik je. Ps. 145, 18. Tón Knes je blisko ic. §. 87. Jonas 2. Ps. 77.

2) Ephet. 6, 18. Modlcje so stajnje k Bohu we wschitzkej Rusy, s Prostwu a s Modlitwu we Duchu. Ps. 95, 6. Pojčje, modlmy so §. 86. Philp. 4, 6. Nestarajcje so wo ničjo ic. §. 89.

3) Ps. 103, 1 — 4. Kwal teho Knesa moja Duscha a schtož me mni je, jeho šwjate Mena. Kwal teho Knesa

moja Duscha: a nesapomu jeho Dobrotow. Ps. 145, 1.
2. Ja chzu tebe powoschicj ic.

4) Ps. 92, 2—3. Krašna Wjez je, temu Knešej šo
džakowacj a Kwalbu spjewacj twojemu Menu, ty Naj-
woschi. Kano twuju Nadu a w Rozh twuju Prawdu
pšchipowedacj. b) Coloss. 3, 17. A wschitko, sčtož wy čži-
nicje se Škłowami abh se Skutkami, to čžincje wschitko
we Meni teho Kneša Jesuša, a džakujcje šo Bohu a temu
Wótzu pšhes njeho. 1 Thessal. 5, 18. Eph. 5, 18—20.
K. 319. Nech Bohu ic.

Šecja Kasnija.

„Ty dyrbišch šwjatny Džen šwecjicj;“ I. šakaje
Wotšwecjenje šwjateho Dnja, „so bychmy Bože Šklowo
nesazpili;“ II. pšchikaje Šwecjenje šwjateho Dnja,
„ale tošamo sa šwjate džerželi ic.“

§. 17. Ščto je šwjatny Džen?

Džen, kiž je Bohu šweczeny, wot wschjed-
neho Džjela a Šadžerzenja wotdžjeleny a
šdaleny, a k Wotpoczinkej sa Čžjelo a k Sta-
tošzi sa Duschu wustajeny.

Bóh wustaji ktemu: I. do Krystuša pšhes Mo-
ša ša šedmy Džen we Zhdženju, k Dopomnenju na
dokonjane Štworenje žykeho Šwjeta.

1 Mojs. 2, 2. 3. A tak dokonja Bóh šedmy Džen
šwoje Džjelo, kotrež bje čžinik. A wotpoczowasche šedmy
Džen wot wschitkeho šwojeho Džjela, kotrež wón bje ščži-
nik. A Boh požohnowasche tón šedmy Džen a šwecjesche jón.
Čzech. 20, 20. Šwecjicje moje Sabbathy ic.

Wosche teho mjejachu Židži hišcje druhe šwjate Dny jako:
Žutry, Šwjatki; Šawedžen šelenych Šjetow, 3 Mojs. 23, 34.
Jan. 7, 2; ton wulki Džen Wujednanja. 3 Mojs. 25, 9; a te
Dny noweho Džjaza. Šof. 2, 11.

2) Luf. 10, 16. Schtuž was pošlucha, tón pošlucha / me; a schtuž was sazpi, tón sazpi me; schtuž pak me sazpi, tón teho sazpi, kotryž me pošlak je. Hebr. 10, 25. A newopuschježili šami šwoje Sromadženje, jako njekotšš Waschnje maju.

3) Pj. 2, 11. Sslužče temu Knefej s Bojoszju, a šraduječe šo s Mženjom. Rom. 6, 12. Nedaječe Kjechej knežicž ic. §. 35.

I. Sabbatny Wotpocžink je Gzjelu a Duschi runje tak nusny, kaž wužitny. Duž dyrbi byčž Nedžjela: Džen, dječ šo nedžjela. — II. Wotpuschježene pak šu Skutki Luboszje a Nusy t. j. Džjelo, kiž šo bes Schkody ša naš aby ša Druhich nehodži wotštorcžicž.

Šak. 1, 27. To je čžista a nesmasana Boža Selužba pšhed Bohom a tym Wotzom: k Šyrotam a k Wudowam we jich Šrudobi poladacž, a wot Šwjeta šo newomasany sakhowacž. — [Jesus hoješče na Sabbat. Matth. 12, 9. Mark. 2, 23.]

§. 19. Sčto rjeka: šwjaty Džen šwecžicž?

Šwjaty Džen po Božej Woli a Wustajenju dostojnje wobencž t. j. s Wostajenjom wschjedneho Džjela, k Božej Čžeszi a k Šbožu Duschje nałožicž.

To šo stane: „dyž Přjedowanie a Bože Ššlowo ša šwjate džeržišč, rady ššlyšišč a wuknesč“, a tehodla: 1) we Božim Domi šo šwjeru nutsnamakasč a pšchi Modlenju, Špjewanju, Přjedowanju ic. prawje nutyrny šy. 2) We šwójim Domi šo čžiščje šadžeržujesč, štymi Ššwojimi bójške Knihilasujesč, to Ššlyšchane a Łasowane derje rošpominasč, a tak Božemu Duchej we šebi džjelacž dawasč; a tež po tym čžinisch.

1) Pŕ. 26, 6—8. Za mam ŕo, Kneže, ktwojemu Woltarej, džež ŕkyschany budže dzakonny Łoŕ, a džež přjedowane budža wschitke twoje Džiwy. Za lubuju Wobhydlenje twojeho Doma, a to Mjesto, džež twoja Čzesz bydli.

2) Přjed. Gal. 4, 17. Wobarnuj twoju Nohu, dyž kBožemu Domej džeŕch, a pschindž, ŕo by pošluchał; to je ljeŕŕe, dyžli Błasnou Wopor. — K. 592. Dženŕ ic. 326.

2) Col. 3, 16. Dajcže temu Słowu Křystuŕowemu beŕ wami bohacže bydlicž wewŕŕejej Mudosři; roŕwucžcže a napominajcže ŕo ŕami ŕPŕalmami a ŕkwalobnymi a ŕduchomnymi Křřlŕŕemi, luboŕnje ŕpjewajo temu Kneŕej we ŕwojej Wutrobi. 2) Jak. 1, 21. 22. Wŕmicže to Słowo horje ŕčžichej Wyŕlu, kotrež do was ŕčžepene je, a móže wasche Duschje ŕbožne čžinicž. Bydžcže pak Čžinerjo teho Słowa, a niž jeno Poŕlucharjo, ŕkotřymž wy ŕo ŕami ŕŕebacže. K. 716.

Čžehodla dyrbi Kóždy ŕwjeru kemschi křodžicž?

1) Dokelž čže Boh wot Wŕchitkich ŕŕawnje a we fromadnejej Božej Słужbi čžeseny byčž, 2) dokelž Kóždy wot teho wulki Wužitk ma, a 3) tež Druhich ŕe ŕwojim Snamenjom natwarjowacž dyrbi. — Duž maju tež Pobožni na tym najwetsche Wefelje.

1) Pŕ. 100, 2. Słужcže temu Kneŕej ŕWefelom a pschikhadžejeje psched jeho Woblecjo ŕe Gradowanjom.

2) Pŕ. 27, 4. Wo ŕene proŕchu ja teho Kneŕa, ŕo bych rad mjek: ŕo bych moł we Kneowym Domi wostacž ŕwoje žiwe Dny, te rjane Bože Słужby woladacž a jeho Tempyl wopytacž. — [Simeon, Hanna, Jesus. Luk. 2, 25.]

Druba Tafla.

§. 20. Wot čžeho rycža te poŕlenje ŕydom Kasnje?

Wot Luboŕžje Bliŕŕeho. Wone wucža, kał my Boha we Čžloweku a Čžloweka Boha dla čžesžicž a lubowacž mamy.

I) Matth. 7. 12. Wſchitko, ſchtož wy chzecie, ſo bychu wam Ludjo cžinili, to cžineje wy jim tež: to je tón Sakon a cži Prophetojo. Matth. 22, 39. §. 9. 2) Jan. 13, 34. Nowu Bſchifaſnju dam ja wam, ſo byſchecie ſo beš ſobu lubowali, kaž ja was lubował ſym, ſo ſo tež wy jedyn druheho lubujecie.

I. Twój Blischi je kōždy Šobucžlowek, nech je, ſchtuž chze, ſewſcheho Luda a Šchtanta, ſamo twój Nepschecžel. II. Blisheho jako ſameho ſo lubowacž, rjeka: Blischemu wscho Dobre po Gžjeli a po Duſchi rúnje tak horliwje a ſprawnje pſchecž, popſchecž a wopofaſacž, kaž ſebi ſamemu.

1) Matth. 5, 44. 45. Lubujecie waſchich N. pſchecželow, žohnujecie tych, kiž was pokleja; cžineje Dobrotu tym, kiž was hidža: proſchecie ſa tych, kiž wam ſchkodža a pſcheczehaju was: tak, ſo byſchecie wy Džjeczi byli waſcheho Wótža we Nebefach. Kotryž ſwojemu Škongu ic. §. 96.

2) Gal. 6, 10. Gžinmy Dobrotu na wſchitkich Ludjoch, naſhwjazh pak na tymi, kiž naſcheje Wjery ſu. (Šmjelnj Samaritſki, Luk. 10, 29.) R. 327. 331. 737.

Šcho dyrbinmy po tutych Kaſnjach ſa ſwjate mje:ž a woſoko wajicž?

Po 4tej Kaſni tych, kiž Bože Mjeſto na Semi ſaſtupuja, po 5tej Bože Šnamjo na Gžloweku (cžlowekowe Žiwenje), po 6tej Bože Wuſtaſenje we Mandželſtwi, po 7mej Druhich Kubko, po 8mej Wjernoſz a Sprawnošž Nycžje, a 9tej a 10tej Gžiſtoſz Wutroby.

Šchtwórtá Kaſnja.

„Ty dyrbiſch twojeho Mana a twoju Maczer cžeszicž“; I. ſa kaž e Necžeszenje Starschich, „ſo bychmy jich neſazpili ic.“ II. pſchikaž e Gžeszenje Starschich, „ale jich we Gžežji mjeli ic.“

Starschi (pſchirodni, pſchichodni, wulzy Starschi, Formindojo ic.) Bože Mjeſto na Semi ſaſtupuja;

su tež naschi najprijenischi „Knežo“ aby Prijodksta-
jeni, najblischi Pšhecželjo, a najwetschi Dobrocželjo po
Gžjeli a po Duschi.

§. 21. Sčto je Necžszenje Starschich?

Dyž Džjeczo Starschimaj tu jim winojtu
Gžesz, Pšpluschnosž a Džakomnosž newopoka-
suje.

Dyž jich 1) „fazpi,“ jich sa snadnych, so sa-
me sa ljepshe dzerži, so jich hanibuje, jich Kędžbu
nima a s Kędžakom tyschi. 2) Jich „rosnjewa“,
so jim se Słowami aby Skutkami pšhecziwi, jich
s Nepošluschnosžu a s Kšiwducžinenjom t Njewej wabi.
— To je cžescki Kječ, kiž Pšlecžje a Skazjenje
sa sobu cžene. 2 Mojs 21, 15. 17.

1) Pšchisł. 30, 17. Woko, kiž Nanej so smjeje a
fazpi Macžeri pošluchacž, to dyrbja Napaki pšchi Nježy
wudypacž a mlode Hodlerje sežracž. 2) Pšchisł. 20, 20.
Schtuž šwojeho Nana a šwoju Macžer sakljeje, teho
Sšwjeza budže wuhafnyčž šredža we Gžjemnosži. 3 Mojs.
20, 9. 3) Pšchisł. 19, 26. Schtuž Nana wo wscho
pšchineše a Macžer sacžjeri, je nehanibite a saklate Džjeczo
5 Mojs. 27, 16.

§. 22. Pšhes czo wopokaje so Gžeszzenje Starschich?

1) We Wutrobi, pšhes Wopokowazjenje
jich Pšschoun, 2) we Słowach, pšhes po-
nizne a lubosziwe Nyczenje snimi a wot nich,
a 3) we Skutkach, pšhes jim spodobne Sa-
dzerjenje.

1) Sir. 7, 29. 30. Gžesz šwojeho Nana šylej Wu-
trobu, a nesabudž: kak cžesčko šwojej Macžeri był šy.
Swomn, so ty wot neju rodženy šy, a sčto možesch ty
jimaj sa to Dobreho cžinicž, sčtož wonaj na tebi cžinilaj
staj? 2) Sir. 3, 9. 10. Gžesz Nana a Macžer se Skut-

kom, se Słowami a Sežerpnošju, so by jeju Božohnowanje na tebe pschischko. Pschetož nanowe Božohnowanje twari Džjecjom Kežže, ale macjerne Poklečže torha je sažo delje.

Džjecjo „ma Starschich we Čješzi“: dyž 1) „i m štuži,“ podane je, pschi Džjeli k Rukomaj dže, a jich we Rhoroszi wotlada; 2) „iich posłucha,“ jich Pschikasnje a dobru Radu swolnivoje a swjeru dopelnja; 3) „iich lubuje,“ jich Dobročiwosž s Džakom spósnaje a so nehorschi, dyž swarja; a 4) „wele do nich džerži,“ jich wóšoko waži, (dyž tež we Starobi khudži a hubeni su, a wschelake Sslabosžje na sebi maju), a jich swjeru wobstara.

1) Sir. 3, 3. 12. Tón Kneš chze Nana wet Džjeczi čješzeneho mjecž: a sčtož Macž Džjecjom kaže, chze wón džeržane mjecž. Pschetož teho Nana čješzičž, je šama twoja Čješž, a tu Macžer sazpicž, je šama twoja Haniba. 1 Timoth. 5, 4. Tymaj Starschimaj runu Dobrotu čžinicž, to je čješna a spodobna Wjež psched Bohom. 2) Koloss. 3, 20. Wy Džjeczi bydžeže posłuschny tym Starschim wewschječ Wježach! pschetož to šo temu Knešej derje lubi. Pschišł. Gal. 6, 20—23. 4) Sir. 3, 11. Nešmjej šo twojeho Nana Sslabosžjam: pschetož wono tebi žana Čješž neje. Sirach 3, 13 — 15. 611
Lube Džjecjo, pytaj twojeho Nana na stare Dny; a nerudž jeho we Žiwenju: a džerž jemu k Dobročji, hacž runje na džjecžaze Waschnje pschindže, a nesazp jeho, šo móžnišchi šy. Pschetož teje Dobroty, Nanej wopokasanej, nebudže nidy sabyte: a budžesch Dobre dostacž, hacž ty runje tež Nješchnik šy. 1 Kral. 2, 19. Pschišł. 23, 22.

† Sčto Bóh tym šlubi, kiž Starschich čješžia?

„So šo jim derje pojndže a so dolho žiwi budža na Semi,“ t. j. so budža čžasneho a wječneho Šboža wužiwacž. 5 Mojs. 5, 16.

Ephej. 6, 1 — 3. Wy Džjeczi bydžeže posłuschny šwójimaj Starschimaj we tym Knešu; pschetož to je šdobne.

Češz swojeho Nana a Maczer: to je ta prijenja Kasn, kotraž Sslubenje ma, so so czi derje pojndze, a ty dolho žiwj budžesčy na Semi. — K. 798.

II. Sčto dyrbja Starschi sa Džjeczi cžinicž?

Starschi dyrbja so sa swojich Džjeczi Strowosž, dobre Roswucženje, piekne Sadžerženje a Wužitnosž na Semi staracž. Maju je tehodla psches Wucžbu a Snamjo, tež psches rosomne Khostanje, kwschemu Dobremu, kŠchuli a Zyrkwi, kModsenju a kPobožnosži pschinucžowacž.

1) Eph. 6, 4. Wy Nancjo newabcze swoje Džjeczi kNjewu, ale cžencže je horje we Potšrowosži a we Napominanju ktemu Knesej. 2) Tob. 1, 10. Tobias wucžesche jeho Bože Sslowo wot Młodosžje, so by so Boha bojal a so Njecha ladał. 3) Pschis. 13, 24. Sčtuž swojeho Bruta sčonuje, hidži swojeho Ssyna: sčtuž jeho pak lubuje, tón jeho s Čžasom schwika. Pschis. 22, 6. 23, 13. Sir. 30, 1. 13. Kol. 3, 21. [Marja a Joseph, Łuf. 2, 41. Zairus, Łuf. 8, 41.] K. 797.

§. 23. Sčtu so naschi „Knežo?“

Wschitzy naschi Prjodkštajeni 1) we woschnoskim, 2) wucžerskim a 3) domjazym Sčtanczi.

1) Woschnosžje a krajny Knes so wot Boha. I. Dyrbja Sakonje dawacž, Kóždeho Samoženje, Strowosž a Žiwenje wobarnowacž, Mjer sdžeržecž, Swady rošbudžecž a wužitne Wustajenja Wschitkim kLjepšchemu cžinicž. II. Duž jim sčuscha: 1) Češz, 2) Posčuschnosž, 3) Dowjerenje, 4) Dawk, a 5) Dobroproschenje.

I. Rom. 13, 1. 2. 4. Kóždy bydž podany tej Woschnosži, kotraž Móz nad nim ma. Pschetož žana Woschnosž neje, kiba wot Boha, džež pak Woschnosž je, ta je wot Boha postajena. 5 Mojs. 1, 17. [Salomo, 1 Kral. 3, 16.]

II. 1) 1 Pjetr. 2, 17. Bóježe so Boha, cžesze Krala. 2) 1 Pjetr. 2, 13. Bydžeje podani wšchemu cžlowškemu Wustajenju teho Knefa dla. 4) Matth. 22, 21. Daježe Kežorej, schtož je kežorowy, a Bohu, schtož je Bože. Rom. 13, 7. Da daježe Kóždemu, schtož so sluscha: Dawk, komuž Dawk sluscha; Zlo, komuž Zlo sluscha; Bojosz, komuž Bojosz sluscha; Čzesz, komuž Čzesz sluscha. 5) 1 Tim. 2, 1. r. §. 89. — R. 463. 791.

2) Wuczerjo we Schulach a Duchomni pschi Wošadach I. dyrbja wuczicž, napominacž a troschtowacž a na tym dželacž, so jich Wucžomnizy a Wošadni bochu wuzitni Čłowekoj, pobožni Kšesziženjo a pschichodni Herbojo Ebóžnoszje byli. — II. Tehodla so jim winojtn, 1) Čzesz a Lubosz, 2) Dowjerenje, Bilnosz a Posluschnosz a 3) džakomne Sapłaczenje jich Prozy.

I. 1 Kor. 4, 1. Sa tych djerž nas kóždy, jako sa Krysťušowych Sslužomnikow a Sastojnikow na Božich Botajnstwach. 1 Tim. 3, 1—6. 1 Pjet. 5, 2—4. II. 1) 1 Theff 5, 12. 13. My prošymy was, lubi Bratšja, so byščeje pošnali tych, kiž so na was prozuj, a wam prjodkšteja we tym Knesu, a was napominaju; cžesze a lubuježe jich najbole, jich Džela dla, a djeržeje Mjer snimi. 2) Hebr. 13, 17. Posluchajčeje waschich Wuczerjow a podčijiščeje so jim, pschetož woni waschich Duschow dla wachuju, jako cži, kiž maju Kachnowanje dacž sa te šame, so bychy to s Wešeloszju cžinili, a niž se Sdychowanjom, pschetož to sa was neje. Hebr. 13, 7. Spominaježe na waschich Wuczerjow, kiž wam Bože Słowo šu powedali r. 3) Gal. 6, 6. Schtuž rošwucženy budže s Božim Słowom, tón wudžjel wšhelku Dobrotu temu, kiž jeho rošwucžuje. R. 789. 460.

3) Knežo a Knenje, Hospodarjo a Hospošy, Mišterjo a. d. I. dyrbja šwojim Podanym strowu Zydž, wustajemu Sdu, pschisprawne Bydlenje dawacž, pschecželnje snimi wokolo khodžicž, jich šwjernej Džje-

+ 14.

ławoszi pschuwuczič, we Rchoroszi wotladacž a k Božej Sslužbi a kšchemu Dobremu napominacž. II. Duž jin šluscha a šo lubi: 1) Poslušnosž a Čješ, 2) Džjetawosž, 3) Sprawnosž a Melcziwosž, 4) Spokojnosž a Sežerpliwosž.

I. Col. 4, 1. Wy Kneža, šchož prawe a rune je, to wopokaježe Wotrocžkam: a wježe, šo tež wy štn ša mače we Nebesach. Tob. 4, 15. Eph. 6, 9. [Hetman we Kapernaumi, Matth. 8, 5.] II. 1) Col. 3, 22—24. Wy Wotrocžžy bydžeže pošluchni wewšchjeh Wjezach šwojim čželnym Knežim, niz se Sslužbu psched Wocžomaj, jako Čžlowekam k Luboszi, ale šwutrobnej Sšwjernosžju a Bohabojasnosžju. 2) Eph. 6, 5—9. 3) Tit. 2, 9. 10. Tych Wotrocžkow napominaj, šo bychy šwojim Knežim poddani byli, a wewšchjeh Wjezach šo jim k Spodobanju šadžerželi a niz pscheczjwo kušali; Nicžo newšali, ale wščitku dobru Sšwjernosž wopokasali. 4) 1 Pjetr. 2, 18. (Glieser. 1 Mojs. 24. Joseph. 1 Mojs. 39.) K. 799.

4) Starym Ludžom šluscha tež Čješ a Wobo-
fowaženje.

3 Mojs. 19, 32. Psched wšchjedžiwej Kowu dyrbišch ty poštanječ a tych Starých čžeszicž. Sir. 8, 9. Nešazp Stareho, pschetož my šo nadžimy, šo tež my šastaricž budžemy. K. 803.

5) Bratsja a Šotry a Epscheczeleni (Ššwojbni) dyrbja bes šobu lubosžiwj, šebi pomozni a šlužomnosžiwj, šnešliwi a čžicheje Myšlje byč.

1) Pš. 133, 1. Kaj, kak pjetne a lubosne je to, dyž Bratsja we Jenej Myšli romadžje bydla. 2) Sir. 25, 1. 2. Tš rjane Wjezy šu, kiž šo Bohu a Čžlowekam špodobaju: Dyž Bratsja we Jenej Myšli šu, Ššuhodži šo lubuja, a Muž a Žona šo bes šobu derje wobendžetaj. K. 737, 3.

Pjata Kasnja.

„Ty nedyrbišch mordowacž;“ I. šakaje Wobšchfodženje Žiwjenja a wšchu Melubosž, „šo bychmy Blišchemu žaneje

Słowje neczini;“ II. pschika je Lubosziwosz a Pscheczelnosz, „ale pomhali a služili.“

Žiwenje je najwosebnishe časne Kubło, wažne sa Čas a Wječnosz, sa každeho sameho a sa Druhich. Bóh je jo dač, Bóh sam chze jo saby wsacž.

§. 24. Što je Mordowanje?

Dyž Njechtó Blisheho aby šo sameho wo Žiwenje pschineše; nech šo stane na sjawne aby na potajne Waschuje.

I. Što je sjawne aby grozne Mordowanje?

Skonzowanje, kiž šo s Swaltom a sjenym Dobom stane; (kaz: psches Sabicze, Satsylenje, Sajjedoczenje ic.)

I. Mordar je: Štuž A. Druhcho skonzuje aby 1) s dobrej Wolu Nepscheczelnstwa, Wecziwoszje a Kubenstwa dla, aby 2) s Pschekwatanjom we Njewi aby Pianoszi. Aby B. S sebi samemu Žiwenje wosme 1) se Sazwyslowanja a s Medowjerenja f Bohu, aby 2) šteho Šwjedowanja dla. (Šamomordar.)

A. 1) Josephowi Bratsja; Pharisejszy; Ahab, 1 Kral 21, 19. Herodasch. 2) Kain. B. 1) Saul. 1 Sam. 31, 4. 2) Judasch, Matth. 27, 5.

II. Tajki šo česchy pscherjeschi: 1) na Bosy, wot kotrehož Žiwenje a Šmercž pschindje; 2) na tym Skonzowanym, kotremuž wón jeho najšepshe časne Kubło rubi, a Čas f Pschihotowanju na Wječnosz pschikroti; 3) na jeho Pscheczelač a Druhich, kotrymž by tón Moreny hisheže služicž mohl; a 4) na šebi samemu, wón česku Štrasu dostane.

1) 1 Mojs. 9, 6. Štuž čłowsku Krej pscheliše, teho Krej dyrbi saby pscheljata byč, pschetož Bóh je teho Čłoweka f šwojej Podomnoszi šworil. 3 Mojs. 24, 17. 2) Matth. 26, 52. Tyš twój Mecz na šwoje

B. 3.
 Mjesto, pschetož schtuž Mecž wofme, ton dyrbi psches
 Mecž Konz wfacž. Rom. 13, 4. 3) Pschist. Gal. 24,
 8. Schtuž myšli šebi šam škodžicž, je najhóršchi
 Słóžnik. 4) Rom. 14, 7. 8. Žadyn bes nami neje
 šam šebi žiwj, a žadyn newumre šam šebi zc. §. 67.

Pomjerf. 1) Skonzowanje f Šmierzji wotšudženych Słóž-
 nikow a Wobaranje pschecžiwow Nepschecželatn a sljnti Ludjom neje
 pschecžiwow pjatej Kasni. 2) Schtuž w cžesckich Myšlach
 Kufu šam na šo słoži, je bole Wobžarowanja; dylji Schtrašy hodny.

II. Schto je potajne aby taködne Mordowanje?

Kožde Wobškodzenje zuseho aby šwojeho
 šampneho žiwjenja.

To šo stane: I. Dylž „Blischemu Schkodu
 aby Słóž cžinimj:“ aby 1) na jeho „Gžjeli“
 a Strowoszi: fšidženjom, fNjewanjom, fKakła-
 dowanjom pschemjerneho Džjela a fWopuschčženjom
 we Rusy; aby 2) na jeho Duschi: se Sawedženjom
 a Bohórščenjom, se Šakondženjom nusneho Powu-
 čženja aby fšalschnej Wucžbu. (Duchomne Mordo-
 wanje.)

1) 1 Jan. 3, 15. Schtuž šwojeho Bratra hidžji, ton
 je Mordar: a wy wjesze, šo Mordar nima wječne žiwjenje
 tak, šo by pschi nim wostało. Rom. 12, 19. Newecž-
 cže šo šami zc. §. 34. Matth. 5, 22. Schtuž šo na
 šwojeho Bratra njewa zc. 2) Matth. 18, 7. Bjeda
 Šwjetu Bohórščenjow dla! Pschetož Bohórščenje
 pschincž dyrbi: ale bjeda temu šaniemu Gžlowekaj; psches
 kotrehož Bohórščenje pschindže. Czech. 3, 18.

II. Dylž šebi šami skonzujemj 1) šwoje Gžjeló
 a šwoju Strowosž a) psches Wopikstwo a Wobžranstwo,
 b) nemdre Šwefelowanja, c) pschemjerne Džjelo a
 Rudženje, d) Nestarosžiwosž we Rhoroszi a e) krobke
 Podawanje do Strachotow; aby 2) šwoju Duschu
 ššajimj psches šamopaschne Njesčenje a Nepokutu.
 (Duchomne Ššamomordowanje.)

a) Ephes. 5, 18. Newopijeje so Wina, skotrehož nesdobne Waschnje pschindje, ale bydźeje polni Ducha. Sir. 37, 32—34. b) Prjed. Sal. 11, 9. Wefel so, Młodzenzo, we swojej Młodoszi: a nech so twój Wutroba fraduje we twójich młodych Dnjach. — A cjin, schtož so twojej Wutrobi spodoba a twójimaj Wocjomaj so lu- bi: a wjedź, so cje Boh sa to wschitko budje psched Šud wesz. c) Sir. 30, 22—27. d) Sir, 38, 1—4. 15. e) Sir. 3, 27—29. — R. 98, 7. 2) Rom. 8, 6. Teho Gjjeta Požadanje je Šmercj. 13. Zeli so wy po Gjjeli živi budźeje, da budźeje wumrecj. Czech. 33, 11.

† Sakasana je tu tež 1) wschitka Šsurowosz a Nesmjelnosz pschecziwo Škotej, kiž je nam Bóh k Djetu, k Žiwnoszi a k Wefelu pschipočasak; kaž tež 2) samopaschne Wobškodjenje polnych a sarod- niskich Młodow a wschitkich cžlowfskich Twarow.

1) Pschis. Sal. 12, 10. Prawy smjeli so na swo- jim Škoci, ale Besbožneho Wutroba je nesmjelna. 5 Mojs. 25, 4. 22, 6. 2) Prjed. Sal. 9, 18. Šty Rjeschnit skasy wele Dobrego. Pschis. 11, 12. Besbož- nych Žadanje je Škodu cžiniež.

§. 25. Šchtu wopokasuje Lubosziwosz a Psche- cželnosz?

Šchtuž I. Blischemu Madu a se Štutkomi k Šbožu „pomha a wewschej cžielnej a duchomnej Rusy štu- ži.“ — A pschecziwo Róždemu je: 1) pschecželny, 2) smjelny, 3) scžerpliwy, 4) dobrocziwy, 5) šjenocžliwy, 6) mjerny, 7) šlužomniwy a pomozny, wosebje k Pschi- sporenju jeho duchomneho Derjehicža.

1) Rom. 12, 15. Wefelcje so stymi, kiž so wewšlja. 2) Luk. 6, 36. Bydźeje smjelni, jako tež wasch Wó- cječj smjelny je. 3) 1 Theff. 5, 15. Radajcje, so by Nichtó Nikomu Šlozje sa Šlósž necžinił. 4) Eph. 4, 32. Bydźeje jedyn pschecziwo druhemu dobrocziwi, miłosziwi a wodajcje šebi, jako tež wam Bóh we Krystušu

je wodał. 5) Matth. 6, 14. Dyž wy Ludžom jich Mječki wodacze, da budže wam wasch nebeski Wotz tež wodacj. Matth. 5, 23. 6) Matth. 5, 9. Sbožni stw czi Mjerni, pschetož woni budža Bože Džjeczi menowani. Rom. 12, 18. Jeli možno, tak wele hač na was je, da djeržcje Mjer se wschjemi Ludžimi. 7) Gal. 6, 1. Dy by njedže Głowek wot njekajkeho Bada pschekwatany był, da pomhaježe j-mu sašo horje scžichim Duchom, fiž wy Duchomni sje. 1 Thess. 5, 14. (Samaritski, Luk. 10, 15. — R. 737.

II. Ssebe sameho nastupajo so staraj: 1) sa swoje czielne Derjehicje, sa Sdjerženje a Posylne-
nje swojeje Strowosje; a 2) sa swoje duchomne Sbožje, sa to, so by pschezo rosomnishi, pobožnishi, spokojnishi a sbožomnishi był. §. 46.

1) Sir. 30, 14 — 17. Ljepe je, so jedyn khudy je a pschi tym strowy a cžer stwy, dyžli bohaty a nestrowy. Strowosz a Gžerstwosz je ljepscha dyžli Sloto: a strowy Žiwot je ljepschi, dyžli wulke Kublo ic. Sir. 37, 30 — 34. 30, 25. 26. R. 732. 242, 1.

2) Pschisl. 16, 16. Wsmi horje Mudrosz, pschetož wona je ljepscha, dyžli Sloto: a Dłosom mjecj je krasni-
scho dyžli Ssljeboro. 2) Ps. 119, 9. Kak Młodženž pójn-
dže po cžistym Bucžu? Dyž won so djerži po twojim Sslowi. 3) Jap. Sf. 24, 16. Wo to ja so prózuju, so bych mjel Sswjedomnje bes Poruka psched Bohom a psched Ludžimi wschudžom. Pschisl. 15, 13. 15. R. 258.

Shesta Kasnja.

„Ty nedyrbišch Mandželstwo lamacj,“ I. sakaje mandželsku Neswjernosz a wschu Nepótswosz; II. pschiže pak Potswosz, „so bychmy cžište a pětšwe Žiwenje wedli“, a mandželsku Sswjernosz, a „we Mandželstwi so lubowali“ ic.

Mandželstwo je swjate, 1) wot Boha wustajene Sjenoeženje bes Mužom a Žonu, fiž staj so 2) na Gžas Žiwenja ktemu stowarsčitaj, so byshtaj

romadži 3) sebi bes sobu f Pomozy staloi, a 4) swoje Džjeczi swjeru wotczahnyłaj.

1) Matth. 19, 4—6. 2) 1 Kor. 7, 10. 3) 1 Mojs. 2, 18. 24. 4) Eph. 6, 4. §. 22.

§. 26. Što je Mandželstwo kamanje.

Kždy sjawne aby potajne Pšhestupenje teho swjateho Šluba mandželsteje Luboszje a Šwjernoszje.

I. To stane so: 1) psches samopaschne Šakomdjenje mandželstich, starschisch a domjazych Pšchisłuschnoszjow, a 2) psches neposstwe Wokolołhodjenje f Druhimi. — II. Pšchineše pak jara frudne Płody, jako: Swadu a Nusu we Domi, Nemjer we Wutrobi, wulku Škodu sa Džjeczi a Božu Štrasu 3).

1) 1 Tim. 5, 8. Štuž tych Šwojich, wošebje swojich Domjazych newobštara, tón je Wjeru šapriek, a je hóršchi, dyžli Bóhan. 2) Hebr. 13, 4. Nech budže Mandželstwo čješne džeržane pola wschitkich, a mandželste Łožo newomasane; ale Kurwarjow a Mandželstwa Łamarjow budže Bóh šudžicž. Matth. 5, 28. Štuž na Zonku polada r. 3) 1 Kor. 6, 9. Ani Kurwarjo, ani Mandželstwa Łamarjo nebudža Bože Kralestwo dostacž. (Ša Mandželstwa Łamarka, Jan. 8, 4.) R. 155, 7.

§. 27. Pšches cjo wopokaže so mandželstka Šwjernosz?

Dyž Mandželšy swjeru džerža, šchtož sebi psched Bohom šlubjachu, a „we Mandželstwi so bes sobu lubuja a čješzja.“

Kol. 3, 18. 19. Wy Žony, bydžeje poddane swojim Mužam, kaž so hodži, we tym Knesu. Wy Mužoj, lubujeje swoje Žony a nehórščeže so snimi. Eph. 5, 22—25. 1 Pjetr. 3, 7. Tit. 2, 4 r.

Ktemu šłuscha: 1) so swoje Mandželstwo f Bo-

h o m sapočnu a wedu, 2) psches sprawnu Lubosť a šwjernu Džjelawosť šo a šwoje Džjeczi wobšbožicź a cžejnje sejiwicź šo próžuja, a 3) šo rójno nedžjela, hačž iich Šmercź nedžjeli.

1) Pš. 128, 1—4. Šbóžny je tón ic. §. 37. Tobias, 8. 2) Pščišł. 12, 4. Džjelawa Žona je šwojeho Muža Krona. Sir. 26, 1—3. Eph. 6, 4. §. 22. 3) 1 Kor. 7, 10. 11. Tym Woženenym pschikažu niz ja, ale tón Knes, šo by šo Žona rosno nedžjelika wot Muža; a šo by Muž Žonu wot šebe precž nepuschyžil. Mark. 10, 11. R. 792.

§. 28. Šhto je Nepótšiwosť?

Dyž Čłowek 1) we Wutrobi neczište Myšlje a Žadoszje ma a haji, 2) we Poczińkach nepschistojne a nehanibite Waschnja we Poladowanju a Šwoblekanju wopokasuje, 3) we Rycžach nehorne Žorty a Pjesniczki lubuje, a 4) we „Škutkach“ š Druhimi aby šam se šobu Neschwarnosť cžjeri.

1) Matth. 15, 19. Š Wutrobny pschindu šte Myšlje, Mordowanje, Mandželšwa Łamanje, Kurwarstwo, Baduchstwo, falschne Šwjedzenje, Šanenje. Kol. 3, 5. 2) 2 Pjetr. 2, 14. Maju Woczi polnej Mandželšwa Łamanja. Sir. 26, 12. Pščišł. 7, 10 ic. 3) Eph. 5, 3—5. Kurwarstwo pať a wscha Neczištosť, aby Łakomstwo nedyrbi tež bes wami menowane bycž, jako šo Šwjatym šluscha; tež niz nehorne Šłowa a nabłafne Rycžje aby Žorty, kiž wam nepschisteja, ale wele wjazy Džakowanje. 1 Kor. 15, 33. Šte Rycžje škaža dobre Poczińki. 4) 1 Kor. 6, 9. Ani Kurwarjo, ani Mandželšwa Łamarjo, ani kiž šami se šobu Šanibu cžjerja, nebudža Bože Kralestwo dostacž.

Čłehodla dyrbi šo Čłowek psched Nepótšiwosťju šwjernu ladačž?

Dokelž je Nepótšiwosť žadławny Rječ, kiž jara

wele Słeho sa sobu cjehe: 1) Ludjom wele Starosžje a Zakošje nacžini, Gžjeło skasy, a Duschu a jeje Mozy pošłabi, 2) Hanibu psched Sswjetom a Stysknoš we Sswjedomnjü psčineše, 3) k druhim Słosžjami sawe= dže, 4) hišto žyke semske Sbožje Gžloweka sahubi, a 5) do wječneho Satamanstwa sastorcži.

1) Sir. 19, 3. 2) Pschisł. 6, 32. 33. 3) Dawit, 2 Sam. 12, 13. 5) 1 Kor. 6, 9. Sjew. Jan. 21, 8.

§. 29. Kak móže a dyrbi Kóždy Potštwosž wobarno= wacž pytačž?

I. Won ma šo Wšcheho pasž, schtož Wutrobu k Necžistosži wabi, a Sładnosž k Ne= potštwosži dawa.

Tajke sawedne Wjezy šu: 1) Prósnošhodjenje, 2) Wopikštwó a Wobžranstwo, 3) ške Towarstwa, sawedne Reje, nózne Romadžjekhodjenje, nedusčne Knih, nepotštwé Bjeldy (Wobrasn) a. t. d.

1) Sir. 33, 29. Prósnošhodjenje iwucži wele Słeho. 2) Rom. 13, 13. Šhodžmy potštwje, jako wodnjo, niz we Wobžranstwi a Wopikštwi, niz we Romo= rach a Nepotštwosži; niz we Sšwarenju a Sawisži. Ale woblecžje šo teho Knesa, Jesoni Křysta; a pytačje Gžjeła tak, šo šamopasčne nebudže. Luk. 21, 34. 3) Pschisł. 1, 10. Moje Džjecjo, dyž tebe ški Towar= šcho jo wabja, da nepošłuchaj jich. Sir. 9, 3—13.

II. Won ma šo k Wšchemu šwučžowacž, schtož kčješněmu a potštwemu Žiwenju pomha, a we nim šdžerži.

Jako je: 1) šwjerna Džjeławosž, Štrošb= nošž, Wáčowanje na šebi, Hanibicžiwosž we Myšlach a Kycžach, a Towarstwo s Šobožnymi. 2) wsčjedna šprawna Modlitwa wo čžistu Wutro= bu, a 3) štajne Špominanje na Boha a Jesusa, na Bože Słowo a Šsud.

1) Phil. 4, 8. Schtož wjerne je, schtož cześne, schtož prawe, schtož potšwe, schtož lubosne, schtož kwalobne je, jeli njekajki Pocžink, jeli njekajka Kwalba, na to myšleže.

2) Ps. 51, 12. Stwor wemni, Božo, cžištu Wutrobu, a daj mi noweho, wjesteho Ducha. b) Sir. 23, 5—7. Kneže Božo Wótze, a Kneže mojeho Žiwjenja, swarnuj me psched nepotšwym Woblecžom, a wotwobrocž wotemne wschje sje Poschty: nedaj mi do Wopisštwa a Nepotšwoszje panycž, a swarnuj me psched nehanibitej Wutrobu. 3) Joseph, 1 Mojs. 39, 9. 1 Kor. 6, 15—20. R. 730.

Sedma Kasnja.

„Ty nedyrbisch franycž,“ I. sakaje Kranenje; 1) sjawne „so bychmy Benesy a Kublo nebrali“, a 2) potajne, aniz s Neprawdu „kšebi necžahnyli“; II. pschikaje Prawdosz a Sdobnosz „ale Blischeho Kublo pomhali poljepschecž“ ic.

§. 30. I. Schto je sjawne aby groyne Kranenje?

Dyž Njechtó Druheho Wobšedzenstwo precž bere, nech jo czini: 1) melcžo a sčesnosžju, jako Paduch; aby 2) sjawnje a sčwaltom, jako Rubeznik.

1) Eph. 4, 28. Schtuž franyl je, ton nekran wjazy; ale nech šo prózuje, a džiela s Rukomaj njeschto Dobre, so by dawacž mjel Potrebnemu. 2) 3 Mojs. 19, 13. Ty nedyrbisch twojemu Blischemu Neprawdu czinicž ani jeho wurubicž.

II. Schto je potajne aby lahodne Kranenje?

Wschitka Neprawdosz, jako: 1) to Sakhowanje aby Kupowanje franenych Wjezow, a 2) Wujebanje a Pschikrotsenje Blischeho.

1) Pschisł. Gal. 29, 24. Schtuž s Paduchami djerž i a jo samelcži, tón hidži šwoje Žiwjenje. 2) 1 Thess. 4, 6. So by Richtó šwojeho Bratra we žanej Wjezy

nepšchekrotsiſ a neſjebaſ; pſchetož tón Kneš je Šmudnik, kiž to wſchitko weczi. 3 Moſſ. 19, 11.

Tajke Wujebanje ſtane ſo huſto: I. we wſchjednym Wikowanju: A. pſchi Pſchedawanju: 1) ſPſchedoženjom, 2) „ſneprawej Woru“, Wahu a Wjeru; B. pſchi Kupowanju: ſneprawymi Penesami a ſWalo-dawanjom.

1) 3 Moſſ. 25, 36. A nedyrbiſch Eichomſtvo bradž. 2) 5 Moſſ. 25, 13 — 16. Ty nedyrbiſch mjecz dwojake Puntj ic. 3 Moſſ. 19, 35. 36. Prawa Waha, prawe Puntj, prawe Korzy, prawe Kamy dyrbja pola was bycz.

II. Wot Knežich pſcheš Wotczehnenje Sdy 1), wot Šſlužomnych a Džjelaczerjow pſcheš Neſwjernoš pſchi Džjeli 2), wot Podanow pſcheš Wotczehnenje Dawkow 3), wot Wóſchnošjow pſcheš Gžišczenje a neprawe Šudy 4).

1) 5 Moſſ. 24, 14. Ty nedyrbiſch Kſchidwu czinicž khudemu a potrebnemu Najatemu ic. Jer. 22, 13. Jaſ. 5, 4. 2) Tit. 2, 19. §. 23. 3) Rom. 13, 7. §. 23. 4) 1 Král. 12, 4. Jer. 1, 23.

III. Pſcheš ſamopaſchne Proſcherſtvo 1), Dołcžinenje 2), Neſmjelnoš pſhecžitwo Khudym 3), Sameleženje namaſanych Wjezow 4), dobyczalacžne Ka-cžje a knicžomne Kumschty, Šchoducžinenje na Polach a Sarodach 5), a Pſchešadženje Wjeſnikow 6).

1) Sir. 40, 29. Nedaj ſo na Proſchenje. 2) Pſ. 37, 21. Wešbožny ſajtma a neſaplacžl. 3) 1 Jan. 3, 17. 4) 5 Moſſ. 22, 3. 5) 2 Moſſ. 22, 5. 6) 5 Moſſ. 27, 17.

I. Gžohodla je Kranenje (tež ſnadnych Wjezow) ſa kaſane?

1) Dofelž Bóh a Gžlowekojo chzedža, ſo by Koždy to Šwoje mjek, jo wobkhowaſ a ſam wužiwacž móhł; a dofelž 2) Šwjet neby wobſtačž móhł, dy by Kra-nenje wotpuſchcžene byſo. Matth. 7, 12. §. 20.

II. Kajku Šchtrafu Kranenje ſa ſobu cžehne?

Kranene Kublo netyje a trajazeho Dobytkla ne-pſchineſe. Paducha ſchtrafuje paſ tež 1) Wóſchnoš na Gžjeli, na Kubli a ſJaſtwom, 2) Šwje-

domnje se stysknym Nepokojom, 3) S swjet sHantebu a s Medowjerenjom a 4) B bh se swojim S Budom, Habak. 2, 6. B jeda temu, kotryž swoje Kubło pschisporja szusym Kublom! Kak do lho budja tracj? 1 Kor. 6, 10. Ani Paduschi, ani Kubežnizy nebudja Bože Kralestwo dostacj. (Achan. Jos. 7.)

III. S chto Ludzi k Kranenju a Zebanstwu saw edje?

1) Rjenjosz a Prósnořhodjenje, 2) Pschecžinenje (Hordosz, Liderstwo. Racje), 3) Skuposz a Lakomnosz, 4) Newjera a Melubosziwosz.

1) Pschisł. 28, 19. Shtuž swoju Kolu djeła, budje Kljeba dosz mjecz, shtuž pak prósny řhodji, budje Khusdoby dosz mjecz. 2) 1 Thess. 3, 11, 12. 2) Pschisł. 13, 11. Bohastwo wotbera, djež řo pschecžinja zc. Pschisł. 23, 20. 21. Nebyž bes Wopilzami a Wobžranzami zc, 3) 1 Tim. 6, 9. 10. Kotsjž řo chzedja wobohacjicj, tajzy panu do S pytowanja a do S šycje, a do wele kusych a schkódných Zadosziow, řiž tych Člowekow do Skasženja a do Satamanstwa ponurja. Pschetož ta penezna Lubosz je Koren wschitkeho Sleho. 4) Matth. 6, 31. 32. Nestaraje řo zc. Wasch nebeski Wocjez wie, řo wy teho wscheho potrebacje. (Sakub a Laban, 1 Mojs. 29 zc.) R. 22, 4—16.

§. 31. Shtu wopokasuje 1. Prawdosz?

Shtuž kóždemu wostaji a dawa, shtož jemu šluscha.

Dobre Pocžinki, řiž ktemu pomhaju, řu: 1) Djeławosz, 2) Slutniwosz, 3) Spokojnosz, 4) Lubosz k Blischim a Bohabojosz.

1) 1 Thess. 4, 11. Ladaježe teje Česje, řo byscheže spokojom byli, a to S swoje činili a se swojimaj Kutomaj djełali, jako my wam pschikafali řmy. 1 Mojs. 3, 19. W Wocji swojeho Woblecja dyrbišch ty řwój Kljeb jysz. Sir. 40, 18. Pschisł. 6, 6—11. R. 241, 9.

2) Jan. 6, 12. Sbjerajcze te swótkne Kruschki, so so
 niczo neskasy. Psch psl. 24, 3. 4. S Mudroszju budze
 Kejza natwarena a s Kosomom sdzeržana. Pches Mu-
 drosz budza Komory napelnene se wschitkim krasnym a
 rjanym Bohastwom. 3) 1 Tim. 6, 6 — 8. Wulki Do-
 bytk je, schtuž bohaboiasny je, a dosz ma na tym, schtož
 jemu Bóh da. Pschetož my niczo na Sswjet pschinesli
 nejšmy, a je sšawne, so tež niczo snjeho wunesz nebudze-
 my. Dyž pak Žiwnosz a Drastu mamy, da nech my sBo-
 kojom šmy. Ps. 37, 16. Ljepšche je to Maše jeneho
 Praweho, dyžli wulke Kublo wele Besbožnych. K. 22,
 11. 300. Za spokojom zc. 4) Rom. 13, 10. Lubosz
 Blischemu žaneje Schkody necžini. Ps. 37, 37. Wostan
 šwjerny a sadžerž so prawje: pschetož tajkim so naposledk
 derje pojndže. K. 740.

II. Schtu wopokasuje Sdobnosz?

Schtuž Druhym wjazy Dobreho czini,
 hacž je jim winojty, a mene wot nich žada,
 hacž sPrawom žadacz mōžeja. R. S.

A tehodla Blischemu „jeho Kublo a Žiwnosz pom-
 ha; 1) poljepšeež“ psches dobru Radu, Pomoz
 a Služomniwosz, a 2) „wobarnowacz“ psches
 Wotwobroczenje wscheje Schkody a Strachosze; a pschi
 tym je: 3) šmjelny pschecziwo Hubenym a dobro-
 cziwy pschecziwo Khudym, 4) bes Lichomstwa posch-
 cziuje, a 5) franene, fajate, namafane a dowjerene
 Wjezy sa so dawa. (Sprawnosz.)

1) 1 Pjetr. 4, 10. Sslužcze šebi jedyn druhemu
 šnym Darom, kotryž koždy dostal je. Jes. 1, 17. 2) Phil.
 2, 4. Žadyn neladaj na to Sšwoje, ale koždy ladaj na
 to, schtož teho drugeho je. 2 Mojs. 23, 4, 5. 3) Matth.
 5, 42. Daj temu, kiž cze prosy a newobrocž so wot
 teho, kiž czi wetsajimacz chze. Hebr. 13, 16. Dobrotu
 cžinicž a wudžjelicž nesapomncze; pschetož tajke Wopory
 spodobaju so Bohu derje. Jes. 58, 7. Džjel šobu tym

Łobnym twój Kljeb zc. 2 Kor. 9, 7. Weseleho Dawarja lubuje Boh. 4) Łuf. 6, 35. Pofchecjujeje tak, so niczo sa to so nenadzijeje. 2 Mojs. 22, 25. 5) Zachäus. Łuf. 19, 8. Łaj, Knež, Polojzu swojeho Kubla, dam ja Khudym: a přymli Njekoho sjebał, dam jo schtyri krocj sašo. — K. 241, 7. 8. 311. 648, 3. 715, 7.

Wofma Kasnja.

„Ty nedyrbisch falschnje swjedzicj pschecziwo twojemu Blischemu,“ I. sakaje Falschnosz a Łjie, „so bychmy Blischeho falschnje newobkhali zc.; II. pschikaje Sprawnosz a Wjernosz, „ale jeho samolwili zc.

§. 32. Šhto je Falschnosz fromadnje?

Dyž so Člowek swontomnje (we Šłowach a Štutkach) sa pscheczelniveho a dobreho wudawa, a jo tola we Wutrobi slje mjeni, a schkodzicj myšli.

Falschny je: schtuž s Wedzenjom a s dobrej Wolu Blischemu k Škodzi Newjernosz a Łjie ryczi; nech je I. pschi Šsudži aby II. we wschjednym Žiwenu.

Př. 28, 3. Štošnizy lubosnje rycza se swojimi Blischi, a myšla Šte we swojej Wutrobi. Šir. 27, 25 zc.

I. Šhto je Falschnosz pschi Šsudži?

Dyž 1) Škóržbnik neprawje škorži, 2) Šswjedk pschecziwo Wjernoszi swjedzi, 3) Wobškorženy wscho prjeje, 4) Rycznik Prawo kšchiwi, 5) Šsudnik neprawje šudzi.

1) Łuf. 23, 2. Jesušowi Wobškoržowarjo psched Pilatom. 2) Přchišl. 19, 5. Falschny Šswjedk beš Šchtrašy newostane, a schtuž krobje Łjie ryczi, nebudje čjekahčj. Matth. 26, 59 zc. 3) Achan, Jos. 7, 19. 4) 2 Mojs. 23, 6. 7. Ty nedyrbisch Prawo twojeho

Kudeho kšchiwicj we jeho Wjezy; sđaluj šo Łjow.
5) Pšchisł. 17, 15. Schtuž Besbožneho praweho čini,
a Praweho satama, taj staj wobaj temu Knesej Rosnosz.
Jap. Sk. 23, 2—5. 5 Mojs. 1, 16. 17.

II. Sčto je Falschnosz we wschjednym Žiwenu?

Dyž Njechtó: 1) „Blisheho falschnje wob-
kha je,“ Wjezy poweda, kiž wjerne nejsu, aby jemu
po Hubi ryczi, a šo stym dobreho činicj chze (šo
lišczi).

1) Eph. 4, 25. Wotkladzje Łju a ryczje Wjernosz,
koždy se šwojim Blischim, dokelž wy Stawy sže bes šobu.
2) Pf. 34, 14. Sathowaj šwoj Jasyk psched Sšlym, a
šwoju Hubu, šo by na Žebanje neryčaka. 3) 1 Pjetr.
3, 10. Schtuž chze Žiwenje lubowacž a dobre Dny widzicž,
tón pojimaj šwój Jasyk, šo by Słeho neryčak, a šwoju Hubu,
šo by neludaka. 4) Pf. 5, 7. Ty sšonzuješch Łharjow ic.
Sir. 20, 26—28. (Joab, 2 Sam. 20, 9.)

A. Łhanje pschineše Sžloweka: 1) wo Dowjerenje pola Dru-
hich, 2) wo dobre Sšwjedomnje a Božu Nadu, a 3) sawedže šwele
druhim Nepoczinkam.

Sir. 7, 15. Nepšchiwucž šo kŁžam, pschetož to je
šchłodne Waschnje. Jan. 8, 44. rjeka Djabol Łhar a Wotž
Łje. K. 290, 7.

B. Łje sšusy šu runje tak malo wotpuschežene, kaž Kra-
nenje sšusy. Tola šmje šo Wjernosz samelcžecž, dyž šo stym
nješajki Nepoczink aby wulke Nesbožje wot Druhich wotwobrocžicž
može. (Michal 1 Sam. 19. Šebrejšte Baby, 2 Mojs. 1, 15.)

2) „Pšcheradži“ t. j. dowjerene Potajnstwa
wukleška; potajne Smolki bes šusy šjewi.

Pšchisł. Gal. 11, 13. Pšchisłodniš pscheradži, sčtož
potajnje wje: ale sčtuž šwjerneje Wutroby je, tón jo po-
taji. Pšchisł. 25, 9. 10. Nesšew drugeho Potajnoszje ic.
Staw. 20, 19. Sir. 27, 17. 23, 23.

Słosžje, kiž je Njechtó činik aby hallej činicž chze, dyrbja
šo psched Prjodkštajenymi šjewicž, to neje Pšcherada, 3 Mojs. 5, 1.

3) „Šso na njeho pschisłodža,“ ša Kribetom
Šle na njeho ryczi, jeho delje čini a nesšmjelnje šu-

dzi, jeho Słaboszje powetscha, jeho Woszebnoszje pomenscha. R. 155. 9.

Jakub. 4, 11. Neryčzje slye jedyn na druheho, lubi Bratřja: shtuž slye ryezi na swojeho Bratra a sudzi swojeho Bratra, tón ryezi pschecziwo Sakonju a sudzi Sakon. Luk. 6, 37. Nesjudzje, da tež wy nebudzjeje sudženi. Nesatamajeje, da tež wy nebudzjeje satamani. Matth. 7, 1, 2. [Ziba, 2 Sam. 16, 14. Doeg, 1 Sam. 22.]

Wot z usych Słoszjow smjesch drje ryecezi, dyž chzesch Njeskoho psched nimi warnowacz, tola tež to šo stan we Luboszi a Wjernoszi, Matth. 7, 15.

4) A jeho „do Haniby neše“ Sle na njeho wumysli a ryezi, do slych Ludzi Hubow pschineše, a jemu stym dobre Meno a Dowjerenje pola Druhich rubi.

Př. 15, 1—3. Kneže, shtu budže pschebywacz we twojej Hjeczi? Shtu budže wostacz na twojej šwjatej Hori? Shtuž bes Boruka khodži, a prawje čini, a ryezi Prawdu s Wutrobu. Shtuž se swojim Zasykom nikoho newobłže, a swojemu Blischemu slye necžini, a ryezi Prawdu s Wutrobu.

5) Jow tež šluscha 1) Naschecžowanje, 2) Hanenje a Wusmjeschenje, 3) Bledjenje a Kleškanje.

1) Sir. 5, 16. Nebydž Naschecžowar a ne pschišłodžej šo se swojim Zasykom. - 2) Sir. 6, 2. 4. 5. Medaj šebi šdacž, jako by ty šam mudry był a kóždeho hanicz mół. Pschetož takki tydowaty Šłowek škodži šebi šam, a budže Šsmjech swojim Nepschecželam. 3) Sir. 19, 6—9. To Sle, kiž ty přlyschich, nepowedaj; pschetož Melcjenje neschkodži ic. R. 731. 241, 3.

† Wšhitke telej Njechi Zasyka šu Wopokasanje nelubosziweje, nescheszijskeje Wutroby, a tak derje temu, kiž je wobendje, kaž tež Druhím wulku Škodu pschinešu.

§. 33. Schtu wopokasuje Sprawnosz a Wjernosz?

Schtuž jo s Blisch'm we Wutrobi swjeru mjeni 1), a psched kóždym a wot kóždeho Prawdu ryczi, nech jo słyschi aby nesłyschi 2).

1) 1 Kron. 30, 17. Ja wjem, mój Božo, so ty Wutrobu pschepytasch, a Sprawnosz je czi spodobna. Matth. 10, 16. Bydźcje bes Falscha jako Hołbje. 2) Sach. 8, 16. Ryczeje jedyn s Druhym Wjernosz, budźcje prawje a pytajcje Wjer. 3) Pschisł. 12, 17. Schtuž wjerny je, tón sławnje ryczi, schtož prawe je. K. 742.

Kak so Sprawnny pschecziwo Błudžazym wopokasuje?

Doladniwje a dobrocziwje; wón jich 1) „samolwja“ psched Pschisłodnikami sastupuje, a jich Słabosjeradschopomenscha, dyžli powetscha; 2) „derje wot nich ryczi,“ to Dobre nadnimi wusbjehuje, a 3) „wschitko kłjepschemu wobrocza,“ k Dobremu wułożuje, jich pscheczelnje napomina a schtrasuje, a so wscheho Dobrego nadžije.

1) 1 Pj. tr. 4, 8. Psch d wschitkimi Wjezami mjejeje bes sobu słnu Luboż; pschetož ta Lubosz pschikryje Njechow Romadu. Pschisł. 31, 8. 2) Jonathan, 1 Sam. 19, 4. 3) Sir. 6, 5. Schtuž wschitko kłjepschemu wobrocza, tón cžini sebi wele Pscheczelow, a schtuž to kłjepsche k Wjezy ryczi, wot teho rycza tež sašo to kłjepsche. 1 Kor. 13, 7. Lubosz wscho sneše, wscho wjeri, wscheho so nadžije, wscho pscheczepi. [Jonathan, 1 Sam. 20, 32. Jesus, Jan. 8, 3 r.] K. 741.

† Sromadnje dyrbi Kóždy 1) we Rycžach kedžbliwy a rosladny, mudry, ponižny, so sameho nekwalazny, a bole meležawy byje. 2) Tež so sa swoju sam snu Gjesz a Sdžerženje dobreho Mena staracj.

1) Sir. 5, 15. Rycženje pschineše Čžeřz a Rycženje pschineše Šanibu: a teho Čłloweka šameho pschineše kPadu jeho Zasyt. b) Kol. 4, 6. Wascha Rycž bydž pschezo lubošna a se Šselu šacžinena. c) Eph. 4, 29. Nedaježe žanej snikej Rycži swascheho Črta wonhicž. d) Prj. d. 3, 7. Melcžecž ma šwój Čjaš; rycžecž ma šwój Čjaš. K. 731. 241, 3.

2) Pschisł. 22, 1. Dobre Měno je ljepsche, hacž wulke Kubło: a Pschecžje ljepsche hacž Šsljeboro a Šloto. b) Sir. 41, 15. 16. Ładaj, so by dobre Měno šdžeržal, to wostane wjeszišche, dyžli Ławšent wulke Šchazy Šloteho. K. 733.

Džewjata a džesata Kasnija.

„Ty nedyrbišch požadacž Blisheho Domu, Žony, Wotročka ic. I. šakaje sły Łóschť a rješne Požadanja, II. pschikaje Wucžišženje a Wušwecženje Wutroby.

I. Kožde Požadanje šamo na šebi neje šte. Ale tež te nam pschinarodžene naturške Poškilenja kZie dži, kPicju, kSpanju ic. móža kRječam šawesž, dyž je šKosomom newobknežišch.

II. Sły ch Požadanjow paš ma šo Čłlowek runje tak šwjeru ładacž, kaž sły ch Rycžow a neprawnych Škutfow; dokelž 1) tež sły Łóschť psched Bohom Rječ je, a dokelž 2) šneho wschitke druhe Rjechi we Wyšlach, Ššłowach a Škutfach šem pschindu.

Šak. 1, 14. 15. Koždy budže špytany, dyž wón šam wot šwojeho Łóschťa budže čžehneny a wabeny. Potom, dyž tón Łóschť je podjał, porodži Rječ: Rječ paš, dyž je dokonjany, porodži Ššmercž. Matth. 15, 19. šWutroby pschindu ic. §. 28. Gal. 5, 19, Šjawnę paš šu Škutki ic. [Rješchny Pad, 1 Wrojs. 3, 6.]

§. 34. Ššto je I. sły Łóschť šromadnje?

Kožde neprawe Poškilenje we Wutrobi.

Šako: 1) to prjene Šhibanje aby Rastawanje

rjeschnych Myšlow, 2) to Spodobanje na nich, kiž so snimi helczi, 3) to Podswolenje do nich, kiž je spokojeć pyta.

1) 1 Mojs. 8, 21. Myšl čłowſkeje Wutrobny je ſka wot Młodofzje. 2) 1 Mojs. 4, 7. Jeli so Dobre čžinicž budžesch, budžesch spodobny, jeli so pak nebudžesch Dobre čžinicž, da Rjech wotpoczjuje pſched Durjemi; ale ne pſchiz daj ty jemu jeho Wolu; ale knež na nim. 3) Rom. 7, 18—23. Ja wjem, so wemni zc. §. 36.

Schto su II. rjeschne Božadanja woſebje?

Wje ſte ſte Požhilenja, kiž Wutrobu pſchewofmu, dyž ſiy Łoſcht we nej podtkoczeny nebudže.

Zako su: I. Lakomſtvo a Narabnoſz, kiž pſchecziwo 9tej Kasni Blischemu ſ Leſnoſzju ſa jeho Herſtwom aby Domom ſteji, a tak jeho morwe Kubło „ſa Prawo“ (pod Edacijom Prawdy) pyta na ſo pſchineſz.

1) Pſchif. Gal. 24, 15. Melakaj, jako Beſbožny, na Praweho Rejžu, a neſlacž jeho Wotpoczinka. 4) Luk. 12, 15. Ladaježe a warnuježe ſo pſched Lakomſtwom, pſchetož Nichto neje žiwy wot teho, ſo ma wele Kubłow. 1 Tim. 6, 9. 10. §. 30. [Zakub, 1 Mojs. 30, 22—43. Uhab a Zſebel, 1 Kral. 21.] K. 273.

II. Sſwjetalubofz a čžjelny Łoſcht, kiž pſchecziwo 10tej Kasni Blisheho žiwe Kubło „Zonu,“ Muža, Džjeczi zc. požada, „wotdžeržuje a ſawedže.“

1 Jan. 2, 16. Wſchitko, ſchtož na Sſwjeczi je (jako Žadoſz teho Čžjeka, Žadoſz tych Wocžow a Hordofz teho Žiwenja), to neje wot Wótza, ale je wot Sſwjeta. [Davit, 2 Sam. 11.]

III. Nepopſchecžje, kiž Blisheho „Čžledž wotpſchiſtaja“ a kſebi wabi, a „jeho Skot wupchaha,“ jemu ſleſzju wurhezi. Kaž tež 1) Njew, 2) Wecži-

wosz, 3) Škłodoweselje, 4) Ğordosz, 5) Esurowesz a d.

Přhiřł. 21, 10. Besbóžneho Duscha žada Šte a ne-
popřehje řwojemu Blischemu niežo. [Džjelaczerjo Wis-
nizy, Matth. 20.] 1) Eph. 4, 26. Nie wacželi řo,
da nerješehje. N. dajehje Šlonzu na waschim Njewi sakha-
džehje. 2) Rom. 12, 19. N. ewehje řo řami, moji
Najlubřhi, ale dajehje Mjesto Njewu Božemu. Přehetož
přřane řteji: Weczenje je moje, ja chzu řaplacžehje, praji
tón Knes. 1 Pjetr. 3, 9. §. 15. Ğaf. 1, 19. 3) Micha
2, 1. 2. Bjeda tym, kiž řehodžehje myřla. 4) Přhiřł.
16, 5. Ğorda Wutroba je Knesej Rosnosz a nebudžehje
neschtrařowana wostacž. 1 Pjetr. 5, 5. Bóh napschecžiwó
řteji Ğordym, ale Bónižnym dawa wón Radu. Matth.
23, 12.

§. 35. Šhto je Wucžehjenje a Wupřewczenje Wutroby?

Dyž řo Ğłowek wřehjednje přozuje, řwoju
Wutrobu wot wřehneho řřehneho Łošhta wu-
redžehje, a ju k Wobydlenju řwjateho Duchu
wupřewcžehje.

2 Kor. 7, 1. Dokelž my tehodla taike Šlubenje ma-
my, moji Najlubřhi, da chzemy řo řami wot wřehneho
Šmařanja teho Ğjela a Duchu wuredžehje, a wobřajni
hacž do Kónza wostacž přehi Wupřewczenju we Boha-
bojohji.

To řo řtane: Dyž Ğłowek l. řromadnje 1)
wřehitke řte Łošhty we řehi podtkocžehje a ř Wutroby
wukoreniehje pyta, a te Šawedženja Šwjeta hidžehje,
a 2) řwoje najwěřehje Wewelje na Bofy a na
bóřřich Wjezách ma.

1) Gal. 5, 24. Kóřřehje Ğřřtuřehje přehiřłehje, cžehje
řřehje řwoje Ğjelo řřymehje Łošhtami a Ğadofřehje.
2) Rom. 6, 12. N. dajehje Njeřehje řřehje we waschim
řmertnym Ğjehje, řo břehje jemu popřehje byli we řehje
Ğadofřehje. 3) 1 Pjetr. 2, 11. Šdaluhje řo cžehje

Łoschtow, kiž napschecziwo Duschi wojuju. 258, 2. 8. 715, 4.

2) Pš. 37, 4. Mjej twoje Wefelje na tym Knesu, tón budje tebi dacj, schtož šebi twoja Wutroba požada. 2) 3 Mojs. 19, 2. Bydže šweczi: pschetož ja šym šwjaty, tón Knes, wasch Bóh. 3) Matth. 5, 48. Wy dyrblče dokoneni bycj, runje jako tež wasch Wótž we Nebešach dokonjany je. Jes. 26, 8. 9. K. 708. 721.

II. Wofebje wopokaje: 1) Spokojnosz, 2) Ponižnosz, 3) Wachomnosz, 4) Sdjeržliwosz we Indy, Picju a Swefelenjach, 5) Sslužomnosz pschecziwo Druhim. A ktemu pomha, so by Kóždy „to Swoje sshowa“, a jeho „Gjeledž“ a Domjazych „napomina, so bychu wostali, a šwjeru činili, schtož činicy maju.“

1) Abram, 1 Mojs. 14, 23. 1 Tim. 6, 6. §. 31. 2) 1 Pjetr. 5, 5. §. 37. 3) Matth. 26, 41. Wachujcje a modlcje šo, so wy do Spytowanja nepschindjecje. Duch je hotowy, ale Gjeło je šłabe. 4) 2 Pjetr. 1, 5. 6. 5) 1 Pjetr. 4, 10. §. 31. — K. 715. So bych byl zc.

To Wobfanknenje Božich Kasnjow.

„Ja, tón Knes, twój Bóh, (kiž je te Kasnje tak), šym jedyn móžny (wschitko samóžazh) a šurowy (šwjaty a prawy) Bóh“, kiž, jako Ssudnik Šwjeta, na šwojim Sakonju wachuje, a „na tymi, kiž me hidža, Mjechi domapytam zc. (schtrafuju), tym pak, kiž me lubuja, Dobrotu činju“ zc.; wopšchima: I. Bože Roženje a II. Sslubenje.

1) 5 Mojs. 4, 24. Tón Knes, twój Bóh, je palazh Wohen a šurowy Bóh. 2) Pš. 7, 12. Bóh je prawy Ssudnik, a Bóh, kotryž wschjednje rosy. 2 Mojs. 20, 5. 6.

§. 36. Schto je Bože Roženje?

Pšchipowedanje Božich Schtrafow sa Njeschnikow.

„Bóh rosy schtrafowacž wschjech, kotsiž jeho hidža (sazpja), a tajke Kasnje (šamopaschnje) pschestupja,“ (Kjech činja).

2 Mojs. 32, 34. Za chzu Kjechi na nich derje domaphtacž, dyž mój Čžaš teho Domaphtanja pschindže.

I. Što je Kjech?

Pschestupenje teho Šakonja, aby wschitko, schtož šo Božim Kasnjam napschecziwo myšli, ryczi aby čini.

A. Kak wschelaki je Kjech po šwojim Šsempschindžanju?

Dwojaki: 1) pschinarodženy a 2) pschicžineny.

1) Pschinarodženy Kjech je ta Nekmanosž kš wschemu Dobremu, a to Pokilenje kšwschemu Štemu, škotrymž šo kóždy Čžlowek narodži.

1) Rom. 3, 12. Woni šu wschitžy wotstupili a wschitžy rosni; žadyn neje, šo by Dobre činił, tež niz Šedyn. 2) Jan. 3, 6. Šchtož šo wot Čžjela je narodžiko, to je Čžjelo: a šchtož šo wot Duchy je narodžiko, to je Duch. 3) Gal. 5, 17. Čžjelo požada pschecziwo Duchu, a Duch pschecziwo Čžjelu. Taj pak štaj šebi pschecziwnaj, tak, šo wy to necžinicže, schtož chzecže. 4) Rom. 7, 18. 19. Za wjem, šo wemni, to je we mojim Čžjeli nebydli nicžo dobreho. Pschetož tu Wolu ja d rje mam, ale šo bych dokonjał to, schtož je dobre, to je nenamakam. Pschetož ja necžinju to Dobre, kotrež ja chzu; ale to Šle ja činju, kotrež ja nochzu. K. 144, 5. 206, 2.

2) Pschicžineny Kjech je: dyž Šle činimy, aby Dobreho šo wostajimy; nech je šnutskach šWyšlemi a Žadosžjemi, aby šwonkach se Ššlowami a Ššutkami.

1) 1 Jan. 3, 4. Kóždy, kiž Kjech čini, tón tež čini pschecziwo Šakonju, pschtož Kjech je Pschestupenje Šakonja. 2) Jak. 4, 17. Šchtuž wje Dobre činicž, a necžini, tón ma Kjech. Mark. 7, 21. 22.

B. Kak wschelaki je Rječ po Bósnacju a Woli-
teho, kiž rjeschi?

1) Rječ Słaboszje a 2) Rječ Ssamopaschnoszje.

1) Rječ Słaboszje je to: dyž dobry Čłowek sNewjedomnoszju aby sPšchetwatanjom prawje necžini, ale to wobžaruje a so poljepšhuje. 2) Rječ Ssamopaschnoszje pak, dyž sly Čłowek sWedženjom a sдобрей Wolu (sPrjodkwsacjom) Słe cžini, aby Dobreho so wostaji, a so poljepšchowacž necha.

1) 1 Jan. 1, 8. Zeli so prajimy, so žaneho Rječha nimamy, sawedžemy so sami, a Prawda we nas neje. Ps. 19, 13. Sčtu srosemi, kak husto wón bładži? Wucžiš me wot potajnych Bładow. 2) Luk. 12, 47. Tónsamy Wotrocžk, kiž swojeho Knesa Wolu su aje, a neje so pschihotował, neje tež cžinił po jeho Wolt, tón budže jara schwikany. (Judasch); R. 214. 257. 21.

C. Z usych Rječow so Čłowek bžjelomny cžini, dyž Druhich sawedže, jim njesčto Słe kasa aby sa dobre kwalli, aby ktemu meleži.

1 Tim. 5, 22. Ladaj so z usych Rječow. A djerž so sam cžisteho. Matth. 18, 6. Sčtuž pohórschuje Zeneho rc. (Ruben, 1 Mojs. 37, 22.) R. 265, 4.

D. Rječ pschecžiwu s wjatemu Duchu je to, dyž Rječto posnatu Wjernosž saso sapriewa a hani, a pschecžiwu nej wojuje, a so Wubudženjam swj. Ducha samopaschnje pschecžiwja.

Matth. 12, 31, 32. Wschitkon Rječ a Bože Hanenje budže Čłowekam wodate, ale Bože Hanenje pschecžiwu Duchu nebudže Čłowekam wodate.

II. Scžim chze Bóh Rjechi domapytacž?

1) Scžasnymi a 2) swjecznymi Sčtrafami.

1) Čžasne (naturste) Strasy su te žadławe Płodny Rjecha, kiž so hižom tu na Semi pokasuja. Wone su a) duchomne, jako: słe Sswjedomnje, Boža Ne-

nada ie. a b) cizjelne, jako: Khorosz, Musa a wsche-
lake Hubenstwo. A su na stych Starschich Djiecjach
(husto) „hacj do tseczeho a schtwórtého Stawa“ wi-
dzicj.

1) Jer. 2, 19. Tvoja Glósz budze cje schtrafowacj,
so by shtonik a widzil, kajke Nesb o žje a Žalosz pschi-
neše, dyž ty teho Knesa, swojeho Boha wopuschcizich a
so jeho nebojisch, praji tón Knes, Knes Zebaoth. 2) Pšchisł.
13, 21. Nesb o žje pscheszjeha Njeschnikow; ale Prawym
budze Dobre sapłacjene. 3) Pšchisł. 14, 34. Prawdosz
powóschi Lud, ale Njeh je Ludzi Skazjenje. [Lijenza, I
Mojs. 6. Sodom, I Mojs. 19. Herodasch, Mark. 6,
16. Jap. St. 12, 23.] K. 615. 270, 4.

2) Wjeczne (wot Boha wosebje rozene) Schtrafy
su Ššmercj a Satamanstwo.

1) Rom. 6, 23. Ššmercj je Njehow Sda; ale
Dar Boži je to wjeczne Žitjenje we Krystusu Jesusu,
naschim Knesu. 2) Rom. 1, 18. Boži Njew s Nebes
budze ššeweny na wschu Besbóžnosz a Neprawdosz tych
Ludzi, kotšiz tu Prawdu we Neprawdoszi sadžerža. Rom.
2, 9. §. 85. K. 525. 503, 5.

Ššmercj, kiž je Njehow Sda, je trojaka: 1) cžasna t. j.
Kosdžjelenje Šžjela a Duschje; Hebr. 9, 27.; 2) duchomna,
t. j. Wotdžjelenje Duschje wot Boha, Eph. 2, 1. 4, 18. 3) wje-
cžna t. j. wjeczne Djjelenje Duschje wot Boha, 2 Thess. 1, 8. 9.

III. Kežomu dyrbi nas to nawabiež?

„Zehodla (dokelž Bóh rosy schtrafowacj), dyrbi-
my so bojecj psched jeho Njewom (wjestymí Schtra-
fami) a pschecziwo tajkim Kasnjam necžinicj.“

1) Hebr. 10, 30, 31. My snajemy teho, kiž praji:
To Wecjenje je moje, ja chzu sapłacizicj, praji tón Knes.
A sašo: Tón Knes budze šwój Lud šudžicj. Traschna
Wjez je, sapanyčj do teju Nukow teho žiwého Boha.
2) Gal. 6, 7. 8. Nemoleče so, Boh so neda sa Ššmjech
mjecj. Pšchetož schtož Šžloweš šhje, to budze wón
žnecj. Schtuž na šwoje Šžjelo šhje, tón budze wot

Czjela Skazjenje žnecž. Schtuž pak na Ducha byje, tón budže wot Ducha žnecž wjecžne Žiwjenje. 3) Sir. 21, 3—4. Czjekaj psched Njehom, runje jako psched S adom, jeli so blisko knjemu so pschiblizisch, da wón eže kusne. Jeho Suby su jako ljawowe Suby, a morja teho Czloweka. Koždy Njeh je jako wótry Mecž a frani, so Nichto sahójicž nemóže. 4) Sir. 5, 5. 6. Ne budž tak króblj, dyž twoje Njehi hiscže schtrafowane nejsu, so chyzk tehodla pschezo rjeschicž ic. — R. 638.

§. 37. Sšto je Bože Sslubenje?

Pschিপowedanje Božich Dobrotow sa Poboznych.

„Bóh slubi Radu a wschu Dobrotu Wschitkim, kiž jeho lubuja a tajke Kasnje djerža, (dobre Skutki czinja.)

Mal. 3, 16. 17. Bohabojasni so tak bes sobu troschtuja: Tón Knes kedžbuje a słyschi.

I. Sšto su dobre Skutki?

Wschitko to, schtož Pobozny, psches Pomoz swjateho Ducha, po Božich Kasnjach, sebi Dobrego myšli, ryczi a czini.

1) Sjew. Jan. 22, 11. Schtuž prawy je, nech hiscže dale je prawy; a schtuž swjaty je, nech je hiscže dale swjaty. 2) 2 Kor. 6, 4. We wschjeh Wjeczach, daježe so nam wopokasacž jako Sslužom nizey Boži ic. 3) 3 Jan. 11. Schtuž Dobre czini, tón je wot Boha, schtuž Sše czini, tón Boha neje widžil.

II. Sczim chze Bóh Pobóžnym Dobrotu czinicž?

1) Sezafnym a 2) swjecznym Derjehicjom.

1) Czafne Dobroty su: a) duchomne, jako: Mjer, Rosjenje we Dobrym ic. a b) czjelne, kaž:

Strowje, Sbožje, Bože Pojohnowanje Prawych a jich Djecjt „hacž do tawseant Stawow.“

1) Ies. 3, 10. Brajce Prawym, so so woni derje maju: pschetož woni budža Błod swojich Skutkow wuziwacj. Ps. 5, 13. 2) Ps. 103, 17 — 19. Nada teho Knesa traje wot Wjecžnoszje hacž do Wjecžnoszje nad tymi, kotřiž so jeho boja, a jeho Prawdosz na Djecjow Djecjoch. 3) Ps. 128, 1. 2. S b ó ž n y je tón, kiž so teho Knesa boji, a na jeho Bucjach khodzi. Ty budžesch so žiwicj swojich Kufow Djela: sbóžny by ty, ty ma sch so derje. Ps. 1, 1—3. [Noa, 1 Mojs. 6, 8. Abram, 1 Mojs. 15.] K. 568, 2.

2) Wjecžne Bože Dobroty su Sbóžnosz. §. 84. 1 Tim. 4, 8. Za Bohabojasnosz je kwschitkim Wjezam wužitna, a ma Słubenje teho njetzišeho a pschichodneho Žiwenja. [He'laš, 2 Kral. 2. Khudy Lazarus, Luf. 16, 19 ic. K. 709, 7.]

III. K čemu dyrbi naš to wabicj?

„Tehodla (dokelž Bóh Radu slubi a radscho wobsoža, dyžli schtrasuje), dyrbimy jeho lubowacj, a so jemu dowjericj, a radži ežinicj po jeho Kasnjach.“

1) 5 Mojs. 11, 1. Tehodla da lubuj teho Knesa, twojeho Boha: a djerž jeho Kasnje, jeho Wustawjenja, jeho Sudy, a jeho Pschikasnje twoje žiwe Dny.

2) Matth. 19, 17. Chzeschli do Žiwenja nuž hicj, da djerž te Kasnje. Ps. 119, 4—6. K. 709. 728.

I. Nasche dobre Skutki nam Sbožnosz nesaškuja, pschetož wone su nedokanjane, my smy je ežinicj winojezi, Boh pomha nam knim. II. Ale my dyrbimy je ežinicj, dokelž jo Boh a Iesus žada, dokelž naschu Wjeru wobšwjedzja, a nasche a Druhich Sbožje pschisporeja.

† Boži Sakon je ktemu postajeny, so byl: 1) Schnura aby Wuprawa, po kotrejž ma Koždy swoj Bucj pschihotowacj, 2) Kyhel (Sakumak) pschecziwo wschemu Stemu, a 3) Schyhel kPósnacju naschich Kječow, so bychmy po Wumožanju žadali,

a k Evangelionej hnaczi byli, wot kotrehož te druhe Hauptschtuki rycža.

1) Pf. 119, 9. §. 25. 2) 1 Tim. 1, 9. 10. Prawemu Sakon neje posta jeny, ale Neprawym a Nepořlusćnym, Besbožnym a Křesćnikam ic. 3) Rom. 7, 7. Křeć ja nepřsnaćy, kiba psćeš Sakon. Gal. 3, 24. A je tak Sakon naš Křećton byl na Křyřta, so bychmy psćeš Wjeru prawi byli.

Druha Hauptschtuka.

Šwjata Křesćizianřka Wjera. Evangelion. §. 4.

§. 38. Čzechodla je knasćej Šbóžnoszi Wjera nufna?

Dokelž žadyn Čłowek wot Naury Boži Sakon žylje dopelnicž, a potajřim tež psćeš Sakonja Škuff prawy a šbóžny być nemóže, da naš Bóh psćeš Wjeru prawych a šbóžnych čžini.

1) Gal. 3, 11. So psćeš Sakonja Škuff nićt ó prawy nebudže psćed Bohom, je řiawne; psćetož Prawy budže po řwojej Wjeri žiwy. Rom. 1, 17. 2) Hebr. 11, 6. Bes Wjeru móžno neje, Bohu řo řpodobacž: psćetož řćtuž k Bohu čže psćineć, tón ma wjericž, řo Bóh je, a řo wón tym, kćřřž jeho pyćaju, Wřto dawa.

I. Šćto rjeća řromadnje Křesćizianřka Wjera?

1) Ta Wjera, kćruž Křesćizienjo wjerja, aby to Křesćizianřke Wjeruwřnacžje t. j. te Wjeruwřćby we Bibliji, kćrymž řo kóždy přsnaćy dyrbi, kiž čže Křesćizian być (§. 2. III.). Zap. Šć. 6, 7. (Wučžaž a Wjera.) 2) Ta Wjera, řkćtrejž Křesćizian wjeri, aby ta Wřřl, řkćtrejž Wutroba tute Křesćizianřke Wjeruwřćby horje wřřme a přsnawa. (Wutrobnu Wjera.)

II. Što je prawa wutrobna Wjera?

To wjeste a twerdzje sałožene Dowjerenje, škotrymž Wutroba wščitke tajke bójške Wjeronoszje horjewosme, šo jich mozuje a šebi pšchizpi.

Hebr. 11, 1. Ta Wjera je twerde Sałoženje teho, na kotrež Nadziju stajimy, a je wjeste Dowedženje teho, šštož newidžimy.

A. Wona ma tsi Štuki: 1) Wedženje t. j. jasne Bósnacze tych Wucžbow teho Kšcheszjiansstwa, 2) Dowedženje t. j. žiwe Pšchewjedzenje wot Wjeronoszje tychšamych, 3) Dowjerenje aby Nadziju na jich šbóžnych čžinjazu Móž.

1) Jan. 17, 3. §. 2. 2) 1 Jan. 5, 6. 3) 1 Tim. 1, 15. 16. §. 67.

B. Budže šposnata na dobrych Štutkach, kž Wjerjazy škuboszje šBohu a šJesusej čžini. (§. 37.) Še Štutkami rjeka Wjera žiwa, pšchewine Šwjet, pšchineseš Prawdosž a Šbožnosž 1). Šes Štutkow je Wjera morwa a newužitna 2).

1) 1 Jan. 5, 4. Wščitko, šštož šo wot Boha je narodžiko, pšchewine Šwjet; a wascha Wjera je to Dobyčje, kotraž Šwjet je pšchewinyka. 2) Jak. 2, 17—20. 26. Tak tež ta Wjera, dyž nima Štutkow, je wona šama we šebi morwa. Pokaž mi tvoju Wjeru štvojimi Štutkami 16.

C. Nastane a pšodži šo we Wutrobi pšches Bože Šsłowo a šBomožu šwjateho Ducha.

Rom. 10, 17. Wjera pšhindže šPrijedowanja, Prijedowanje pak pšches Bože Šsłowo. Jan. 6, 29. Šo je Bože Džjelo, šo byščeje do teho wjerili, kotrehož wón pššlat je.

III. Dže je kšcheszjianska (wucžaza) Wjera škrótkim romadže festajena?

We tych tšjoch Artikelach aby Štawach druheje Hauptschtuki.

Tešame rjekaju Japoschtólske Wjerywus-
nacije, dokelž sWucžbu Japoschtólow zylje psches
jene pschindu, a hižom wot japoschtólskich Časow sem
we zylej sšesizjanskej Zyrkwi płacja. A roswucžuja
nas wot Wjery do tsijeniczkeho Boha. §. 41. III.
R. 7. 11.

Prjeni Artikel.

„Wot Stworenja“; ryczi: I. wot Boha sro-
madnje; II. wot Skutkow Boha Wótza, jako su:
A. Stworenje, B. Sdzerženje a C. Wodjenje Sswjeta;
a III. wot Božich Stworenjow, wošebje wot Jan-
dželow a Člowekow.

I. Wot Boha sromadnje. Bože Byczje a Wošebnoszje.

§. 39. Štu je Bóh?

Bóh je to najwóšče, najdokonjanische a naj-
sbožnische Byczje, wot kotrehož, a psches ko-
trež, a we kotrymž wschitke Wjezy we Nebesach
a na Semi su a wobsteja.

Šcžoho wjesch, so Bóh je?

S Jeho wschjednych Sjewenjow: 1) we Skutkach teho
Stworenja, 2) we Sswjedzenjach nascheho Sswje-
domnja, a 3) we Wucžbach Božeho Pišma.

1) Rom. 1, 19. 20. So my wjemh, so Bóh je,
to je jim sjewene: pschetož Boh je jim to sšewik, sšm,
so Boža Newidomnosz, to je, jeho wječna Wóž a Bóž-
stwo, budže widžene, dyž my na Skutkach to srosemimh,
jako to je to Stworenje teho Sswjeta, tak, so woni beš
Samolwenja su. b) Hebr. 3, 4. Kóždy Dom budže
wot njekoho twareny, ale tón, kiž wschitke Wjezy twari,
je Bóh. c) Ps. 19, 2—4. Nebesja wupowedaju. [§. 2.]

a) Jes. 40, 26. Posbjencje swojej Bozji k Nebesam a ladajcje: schtu je tajke Wjezy stworik zc. K. 15.

2) Rom. 2, 14. 15. Dyž Boharjo, kotstž teho Sakonja nimaju, a tola teho Sakonja Skutk wot Pšchirodženja cžinja, cži šami, dokelž teho Sakonja nimaju, šu woni šami šebt Sakon; šym, šo woni wopokaza, šo teho Sakonja Skutk je we jich Wutrobach šapšany, a jich Ššwjedomnje wobšwjedzi jim tež to, štemu tež jich Myšlje, kotrež šo bes šobu wobškorža a tež šamolwja.

b) Jer. 31, 33. Ša čžu mój Sakon zc. [§. 2.] K. 636, 5.

3) Jan. 1, 18. Nichtó neje nidy Boha widžik: Šbn jenicžki narodženy Ššyn, kiž we Wótza Klini je, tón je nam tošame wupowedał. 1 Jan. 5, 20. K. 692, 1. 2.

„Ša wjerju do Boha“ rješa: Ša djeržu ša wješte, šo Boh je, štaju šwoje žyke Dowjerenje na Neho, a nadžiju šo wot Neho wscheho Dobreho ša Čžas a Wječnosz.

Pš. 14, 1. Šupi reknu we šwojej Wutrobi: Bóh neje. K. 3.

§. 40. Šchtó a šajki Bóh je?

To Čžlowek nemóže wušledžicž. Bóh wobšedži wschitke móžne Dokonjanosžje romadžje we najpołuischej Mjeri. To je jeho Maješteta a Krašnosz.

1 Tim. 6, 16. Kiž šam ma Nešmertnosz, a bydli we Ššwjetli, do kotrehož Nichtó štipicž nemóže; kotrehož žadyn wot Čžlowekow widžik neje, ani widžicž nemóže; temu bydž Čžesž a wječne Kneštwo. 1 Kor. 2, 11. Nichtó newje, šchtó we Bosy je, šiba tón Duch Boži. Pš. 104, 1 zc. K. 201. Š Kralo zc.

Kajki waš je Bóh I. po šwojej Natuři?

Neštwareny Duch, kiž šwoje Bycžje šam we šebt, a pšes šebe šameho ma; a najwoschi Rosom a najdokonjanišču Wolu wobšedži.

1) Jan. 4, 24. Bóh je Duch; a czi, kotstž šo knemu modlja, dyrbja we Duchu a we Prawdži šo knemu modlicj. 2) Zap. Sk. 17, 24. 25. Bóh, kotryž tón Sšwjet je cžiniš, a wschitko, šchtož na nim je, tónšamy je tón Knes teho Nebja a teje Semje, kotryž nebydli we Templach wot Rušow cžinenych. Semu tež nebudže ščžłowecznymaj Rušomaj šlužene, jako by wón koho trebat; kiž wón šam wschitkim Žiwenje a Wodych a wschitko dawa.

Pomjerk. Dyž Biblija Bohu ežlowekowe Wdysšje a Stawy, Woczi, Wuschy, Rosom zc. pschypšuje, da mamy to bojšy, wot Jeho Wosřebnoszjom a Štutkow srosenicž.

Kajki je Bóh II. po šwojich Wosřebnoszjach?

A. We Bycju: Wjecžny t. j. wón neje Spocžatka mjet, ani Konza nesmjeje. 1) Pš. 90, 2. 3. Kneže Božo, ty šy nasche Wukhowanje štajnje a pschezo. Bredy dyžli Hory bychu, a Semja a Sšwjet štworeny bje, šy ty Bóh wot Wjecžnoszje hacž do Wjecžnoszje. 2) Jes. 44, 6. Ja šym tón prjeni, a ja šym tón Pofšleni, a žadyn Bóh neje, šiba ja. 3) Pš. 145, 13. Tvoje Kralestwo je wjecžne Kralestwo, a tvoje Knestwo traje na wschitke Narody. 4) Šjew. Jan. 1, 8. Ja šym to A a to D, tón Spocžatk a Kónz, praji tón Knes, kiž je, a kiž bjesche, a kiž pschindž budže, tón Wšchekomóžny. R. 633.

Ššo nepschēmjenjazny t. j. wón wostawa we Bycju a Woli tónšamy, dyž šo tež wscho druhe pschēmjenuje. 1) Pš. 102, 28. Ty šy tónšamy, kiž šy, tvoje Šjeta nidy nepschestanu. 2) Šak. 1, 17. Wschitkon dobry Dar, a wschitkon dokonšany Dar pschindže Wššofoszje delje wot Wótza teho Sšwjetka, pola kotrehož neje žane Wotmjenenje ani Wobrocženje teje Sšwjetkoszje a Šžjemnoszje.

Wšchudžomny t. j. wón je kóždy Ščas wšchudžom podla, we Nebšach a na Semi džjetawy a kóždemu Šžlowekoj bliski. 1) Pš. 139, 6—10. Dže

ja wojndu psched twojim Duchom? a dje dyrbu ja czej-
nyčj psched twojim Woblecjom? Dy bych ja stpik do Ne-
beš, šy ty tam: a dy bych šebi poškał do Helje, laj
šy ty tež tam. Wosmuli ja šebi Kschidka ranschich Se-
row, so bych byblił pschi najdalischim Morju, da by
wšchaf me twoja Ruka tam wedka, a twoja Prawiza me
džeržala. 2) Jerem. 23, 23. 24. Neššym ja Böh, kiž
bliško je, praji tón Kneš, a niž Böh, kiž dalofo je?
3) Pj. 23, 4. Hacž ja runje khodžu we cžjemnym Doli,
neboju šo žaneho Nesboža, pschetož ty šy pšchimni,
twój Brut a twój Kij troschtujetaj me. K. 634. 533.

B. We Rosomi a Wedženju: Wschehowjedom-
ny, t. j. wón wschitko wje, schtož šo stało je, šo sta-
ne, a šo stacj budže. 1) Pj. 139, 1—4. Kneže,
to wobhonisch me, a sesnajesch me. Ja šedžu aby sta-
wam, wjesch ty jo: ty rosemisch moje Myšlje s dalofo.
Ja khodžu aby ležu; wobšahašch ty me, a wjesch wschitke
moje Buczje. Pschetož predy dyžli Šsłowo na mój Za-
šyt pschindže, laj, Kneže, wjesch ty to wschitko. 2) Hebr.
4, 13. A noje žane Stworenje psched nim newidomne,
ale wschitko je nahe a wotkryte psched jeho Wocjomaj.
3) Pj. 94, 9. Kotryž Wucho płodžil je, nedyrbjak tón
šlyšhecj? Kotryž Woko cžinil je, nedyrbjak tón widžicj?
4) Hiob. 34, 21. 22. Jeho Woczi ladatej na Kóždeho
Bucz, a wón ledžbuje na wschitke jeho Stopy. Hiob
10, 14. Sir. 34, 19. K. 634.

Wschehomudry t. j. knajljepšchim Wotpoladan-
jam šnaje a wušwola wón najljepšche pomozne Wjezy,
(won wje wschitko derje saweš a wuwweš.) 1) Pj.
104, 24. Kneže, kak šu twoje Škutki tak wulke, a kak
je jich tak wele? Šy šy wschitke mudrije wuštajil, a
Šemja je pošna twojeho Bohastwa! Pšchišł. 3, 19.
2) Rom. 11, 33. 34. Š kajka Łobokošž teho Bo-
hastwa, woboje teje Mudroszje a Wjedomnoszje Božeje!
Kak knedopytanju šu jeho Šsudženja, a knewušljedženju
jeho Buczje! Pschetož schtu je teho Knesa Myšl pošnał?
Abj schtu je jeho Radžicjel byl? Jes. 28, 29. 3)

Jes. 55, 8. Moje Wysłje nejsu wasche Wysłje, a wasche Buczje nejsu moje Buczje, praji tón Knes. 1 Mojs. 50, 20. §. 50. R. 635.

C. We Woli: S swjaty t. j. wón lubuje jeno Dobre a hidži Ste, a je sam bes Rjecha, (zylje do konjany.) 1) Ps. 5, 5. Ty nejsy tajki Bóh, kotremuž so Besbóžnosz by lubila; schtuž sly je, tón Mjesta nima pola tebe. 2) Jes. 6, 3. S swjaty. swjaty, swjaty je Bóh tón Knes Zebaoth, wschitka Semja je jeho Čzeszje polna. 3) 1 Pjetr. 1, 16. Wydžje sweczi, pschetož ja hym swjaty. 4) Pschist. 11, 20. Tón Knes ma Rosnosz na wrotnych Wutrobach, a dobre Spodobanje na Fromnych. R. 637.

Prawy t. j. wón saplaczuje Dobre a schtrafuje Ste po Kóždeho Skutku, a bes Poladanja na Parschonu. 1) Dan. 9, 14. Tón Knes, nasch Bóh, je prawy wewschjech swojich Skutkach, kotrej wón čini. 2) Hiob 34, 11. Bóh saplaczi Člowekej po jeho Skutku, a čini, so kóždemu so stane po jeho Činenju. 3) Rom. 2, 6—11. Bóh budje kóždemu dacj po jeho Skutkach ic. 4) 1 Pjetr. 1, 17. Dofelž wy so ktemu jako Wotzu wolacze, liž bes Poladanja na Parschonu sudži, po kóždeho jeho Skutku, da wedžje wasche Žiwenje, tak dolho hacž tudy pschewacze, we Bojoszi. (Luk. 16, 19. Lazarus). Matth. 25, 44. R. 637.

Dobrocziwy t. j. luboziwy a mily pschecziwo wschitkim Stworenjam, smjelny pschecziwo Hubezym, nadny pschecziwo Rjeschnikam, scžerpliwy pschecziwo Stwerdnenym. 1) Ps. 145, 9. Tón Knes je wschitkim dobry, a smjeli so nawschitkich swojich Skutkach. 2) Ps. 36, 6, Kneže, twoja Dobrota dospaha tak daloko hacž Nebesa su, a twoja Prawda hacž do Wrocželow. 3) Ps. 103, 8. 10. S smjelny a nadny je tón Knes, scžerpliwy a wot wulkeje Dobroty. Wón nesakadja snami po naschich Rjechach, a nesaplaczi nam po naschich Skoszjach. 4) 2 Pjetr. 3, 9. Tón Knes ma Čzerpenje, snami, a nochze, so by schtu shubeny byl.

5) 1 Jan. 4, 16. Bóh je Lubosz, a schtuž we Luboszi wostane, tón wostane we Bosy, a Bóh we nim. Rom. 2, 4.

Wjerny t. j. schtož wón praji, je wjerno, a schtož wón flubi a rosy, to wjeszje djerži. 1) Ps. 33, 4. Słowo teho Knesa je prawe, a schtož wón flubi, to wón wjeszje djerži. 2) 4 Mojs. 23, 19. Bóh neje jako Čłowek, kiž by lhał, ani jako čłowski Čsyn, kiž by so čzoho kał, so by ryczał a necžinił, so by polubił a nedopelnił. 3) Hebr. 6, 18. Móžno neje, so by Bóh lhał. R. 308.

Wschedomózny t. j. wón móže psches samu swofu Wolu čžinič, schtož čže. 1) Ps. 115, 3. Nasch Boh je na Neběšach: wón čžini wschitko, schtož čže. 2) Luc. 1, 37. Pola Boha neje žana Wjez ne móžna. 3) Ps. 33, 9. Dyž wón rekne, stane so: a dyž wón roskáže, steji hižom. 4) 1 Mojs. 17, 1. Za sym ton wschedomózny Bóh, khodž pschedemau a bydž frómny. R. 636.

Kajki je Boh III. po Barschoni?

I. Jedyn jenicžki Boh, dokelž jeno Jedyn najwóschi a nasdokonenschi byčž móže. 1) 5 Mojs. 6, 4. Wosłuchaj, Israelo, tón Knes, nasch Boh, je jenicžki Knes. 2) Is. 45, 5. Za sym tón Knes, a hewak žadyn drubi: žadyn Bóh neje, liba ja. 3) Mark. 12, 32. Wón je jedyn Bóh, a neje žadyn, liba wón.

II. To jene, jenicžke Bóžstwo pał je so nam we tšjoch Barschonach šewiko; ~~pał~~ Wótž we Stwo-
renju, Čsyn we Wumoženju, a šwjaty Duch we Čswecženju; rješa tehodla tšijenicžki Bóh, šwjata Trojza. —

Kač tš Barschony jene jenicžke, wječne a nerošdžjelne Bóžstwo romadžje byčž moža, to je Potajstwo sa nas. Bože Pišmo pał jo šjawnje wučši.

Matth. 28, 19. Djicže a wučžeje wschitkich Bóhanow, a čječicže jich we tym Meni teho Wótza, a teho Čsyna, a teho šwjateho Ducha. 2) 2 Kor. 13, 13.

Za Nada nascheho Knesa Jesom Krysta, a ta Lubosž Boža, a tón Dostatk teho swjateho Ducha bycž swami wschitkimi. Jan. 15, 26. §. 69 1 Jan. 5, 7. Matth. 3, 16. 17, 4 Mojs. 6, 24—26. R. 13. ic.

II. Wot Skutkow Boha Wótza.

§. 41. Gžehodla rjeka Bóh: „Wótž?“

Jako Wótž swojeho Syna Jesom Krysta, psches kotrehož, a we kotrymž so Bóh sa Wótza wschitkich Čłowekow sšewit je.

1) 2 Kor. 1, 3. Kwaleny bydž Bóh a tón Wótž nascheho Knesa Jesom Krysta. 2) Eph. 3, 14. 15. Za šhibuju swoje Kolena k Wótzu nascheho Knesa Jesom Krysta, kiž tón prawy Bó cžez je nadewschitkimi, kotrymž Džjecji ršekaju we Nebesach a na Semi. 3) Mal. 2, 10. Nimamy my wschitžy Zeneho Wótza? Neje naš Jedyn Bóh stworit? 1 Jan. 4, 14. R. 192. 210.

§. 42. Gžehodla rjeka Bóh Wótž: „Stworicžel Nebesow a Semje?“

Dokelž je Bóh žyly Čswjet, a Wschitko, schtož we nim je 1), stworit t. j. s Nicžeho scžinil 2).

1) Neh. 9, 6. 2. Makk. 7, 28. 2) 1 Mojs. 1, 1. W Spocžatku stwori Bóh Nebesja a Semju.

I. Boh stwori Čswjet psches šame swoje Čsłowo 1), sa schjesž Dnjow 2), jara dobry 3), k swojemu Pschekrašnenju a k Wobsboženju wschitkich Stworenjow. II. Je so psches to jako „wscheho = m ó ž n e h o,“ mudreho a dobrocziweho sšewit. Duž šluscha jemu Čžesž a Kwalba 4).

1) Hebr. 11, 3. Psches Wjeru pšnajemy, so tón Čswjet psches Bože Čsłowo je dokonjany, a so wschitko, schtož widžimy, s Nicžeho je scžineny. Ps. 33, 6. Nebesja su psches Čsłowo teho Knesa cžinene, a

wšitko jich Božsko psches teho Ducha jeho Erta. 2) 2 Mojs. 20, 11. 3) 1 Mojs. 1, 31. Bóh polada na wšitko, šhtož wón sežinil bje: a laj, to bje jara dobre. 4) Ejew. Jan. 4, 11. Kneže, ty šy dostojny wšacž Kwalbu, a Eješz, a Mož; pschetož ty šy wšitke Wjezy stworit, a psches tvoju Wolu šu wone a šu stworene. Rom. 11, 36. Wot neho, a psch š neho, a we nim šu wšitke Wjezy. Jemu bydž Eješz do Wjecžnoszje! K. 636. 3, 6.

III. Wot Božich Stworenjow.

Bóh me stwori „sewschjemi Stworenjemi.“ Te same šu jara wšchelake: žiwe a mowe, rošomne a nerošomne, widomne a newidomne ic. Najwosebnische šu: na Semi Ežlowek, we Nebesach Sandželjo.

§. 43. Šhto šu Sandželjo?

Ešluzomni Duchojo, kiž šu Bohu blischi, mudrischi a možnische stworeni, dyžli Ežlowek.

So šu bes Božimi Stworenjemi tež wosebnische, dyžli Ežlowek, to hižom Rošom spósnaje; a Biblija wobtwerdjuje. Wona wucži: 1) so je jara wele Sandželow, 2) so šu dobri a šli, 3) wóšchi a nižšchi.

1) Dan. 7, 10. Tawšent mół Tawšent šluzachu jemu. — Matth. 26, 53. Wjazh dyžli dwanacže Legionow Sandželow. Hebr. 12, 22. Luk. 2, 13. 2) Mark. 5, 8. 9. 3) Kol. 1, 16. Nech šu Throny, aby Kneštwa, aby Šjeršehjinstwa ic. 1 Thešš. 4, 16. (Menowani šu: Raphael, Tob. 3, 25. Gabriel Luk. 1, 26. Michał Jud. 9.)

§. 44. Šhtu šu dobri Sandželjo?

Ešwecži 1), mudri 2), možni 3), a šbóžni Duchojo.

1) Matth. 25, 31. 2) 2 Sam. 14, 20. 3) Ps. 103, 20.

I. Pišmo wučji: 1) so Boha ljepa, dyžli my, snaja a beš Pšhestacija k w a l j a; 2) Bože Poručnoszje wuwedu, a so fastarsku tu a tam, jako Boži Póšli, Čłowekam sje w t l i su; 3) Pobóžnych, woszebje Džjeczi w o b a r n u j a; 4) so na Pokuczi Njeschnikow wesełja; a 5) junar tež k Sudej sobu pschincž budžaja.

1) Matth. 18, 10. Sandželjo we Nebesach widja stajnje to Wobleczo mojeho Wótza we Nebesach. b) Ps. 103, 20. Kwalcže teho Knesa, wy jeho Sandželjo, wy Ssylni a Wóžni, kotšž wy po jeho Pšchikasni čžinicže zc. Jes. 6, 2—4. Seraphimy stejachu zc. 2) Sjewichu so: Abrahamej, 1 Mojs. 18, 10. Lothej, 1 Mojs. 19, 12. Zachariašej, Luf. 1, 13. Marji, Luf. 1, 30. Josefhej, Matth. 2, 13. a. d. K. 445. 3) Hebr. 1, 14. Nejsu woni wschizy služomni Duchojo, póšlani na Sslužbu tych samych dla, kiž budža Sbožnosz herbowaež? Ps. 104, 4. b) Ps. 34, 8. Sandžel teho Knesa ljeha so wokolo tych, kotšž so jeho boja a wutorne sych. c) Ps. 91, 11, 12. Won je swojim Sandželam pschikasał twoje dla, so bychu cže sakhowali na wschitkich twojich Puczach. So bychu cže na Rukomaj nesli, a ty twoju Rohu wo kamen nestorežik. d) To sbonichu Daniel 6, 22. Pjetr, Sap. Sk. 12, 7. Lazarus, Luc. 16, 22. 4) Luf. 15, 10. Runje tak, praju wam, budže Wesełosz psched Božimi Sandželami na jenym Njeschniku, kiž Pokutu čžini. 5) Matth. 25, 31. — K. 446.

II. Čłowek steho widži, kał krašny Boh je 1). Nešme so pał k Sandželam modlicž 2), ale dyrbi po jich Waschnju Bohu služicž, so by so jim runy fežini k 3), a junu knim pschincž móhl 4).

1) Jes. 6. 2) Sjew. Jan. 19, 10. 22, 9. 3) Matth. 22, 30. 4) Hebr. 12, 22. §. 76.

§. 45. Štu su sli Zandželjo?

Reciziti 1), lesni 2), možni 3) a nesbóžni Ducho-
jo, kiž su wot Boha dobri stworeni 4), ale we Hor-
doszi a Neposlušnoszi wotpanyli 5), a do Sata-
manstwa pschischli.

1) Luf. 11, 24. 2) Eph. 6, 11. 3) Luf. 11, 22.
4) 1 Mojs. 1, 31. 5) Judas. Št. 6. Tych Zandže-
low, kotřiž swoje Šjersčejinstwo neschowachu, ale wo-
pusčejichu swoje Wobydlenje, je wón hačž k Šsudu teho
wulkeho Dnja swjecžnymi Šwjastami we Čzmi sthowač.
b) 2 Pjetr. 2, 4. Wóh tych Zandželow, kiž su srie-
schili, neje pschepuschčik, ale je jich sReczasami teje
Čzjemnoszje do Helje satorčik a jich podač, so by-
chu kŠsudu sthowani byli.

I. Biblija wučži: 1) so su Pschecžiwnižy
Božt a Jesuřowi, a wscho Dobre sadžjewaju; 2) Ne-
pschecželjo Wjerjazych, kotrychž kŠtemu sawesž
a skasycž pytaju; 3) so samřne wulke Kralestwo ma-
ju; 4) so je Najwóšči bes nimi Čžert (Beelzebub,
Satan, Djaboč.)

1) Matth. 13, 39. Tón Nepschecžel, kiž Nerjada ro-
řywa, je Djaboč. Luf. 8, 12. Potom pschindže Čžert
a sebere to Šsłowo sšich Wutrobow, so by newjerili a
sbožni nebyli. 2) 1 Pjetr. 5, 8. Bydžcže strosbi a wa-
chuježe, pschetož wasch Pschecžiwnik, tón Čžert, khodži wo-
kolo jako ruřazh Law, a pyta, kohož by požreč; temu
stejcže napschecžiwno twerdžje we Wjeri. 3) Eph. 6, 12.
My nimamy sKrwju a sČžjelom wojowacž, ale sŠjer-
schdami a sMožnymi a sKnežimi teho Šswjeta, kotřiž
wtej šwjetnoj Čzjemnoszi kneža, stymi slymi Duchami
pod Nebeřami. Luf. 11, 18. 4) Jan. 8, 44. Djaboč
je Mordar wot Špocžatka ic. (Sawedje Iřwu, 4 Mojs.
3; špytowasche Jesuřa, Matth. 4; bjesche stupik do Ju-
dascha, Luf. 22, 3; saslepi Ananiasa. Zap. Šk. 5, 3;
sbi Ğioba 2, 7.) K. 190, 3. 4. 446, 4. ic.

II. Kšchesžijan netreba šo psched čžertowej Mozu

bo jecj. Dokelž 1) Čžert pschecziwo Bohu nicžo ne-
samóže, 2) Křesćijan s Wachowanjom, s Modlenjom
a s Božim Słowom šo Čžertej pschecziwicj móže, a
3) Jesus Čžertej Móz wsak je.

2) Jak. 4, 7. Stejcje Čžertej napschecziwo, da cžesne
wón wot was. 3) 1 Jan. 3, 8. Sčtaž Rječy cžini,
je s Čžerta: pschetož Čžert srjeschi wot Spocžatka. Na to
je šo šjewil Ssyn Boži, šo by wón te cžertowske Sčutki
skasyl. Hebr. 2, 14. So by wón temu Móz wsak, liž
Móz Sšmercje mjejeiče, to je temu Čžertej. K. 231, 3.
3, 8. 295, 5.

§. 46. Sčto je Čžlowek?

Najwosšebnišče Bože Stworenje na Semi.
Wón wobsteji se sprawneho Čžjeka a spro-
somneje Dusčje. „Mi Čžjeko a Duschu
dał je.“

1 Mojs. 2, 7. Bóh tón Kneš štwori Čžloweka s Pro-
cha teje Semje, a duny jemu žiwy Duch do jeho Nosa,
A tak bu Čžlowek žiwa Dusča. K. 636, 5.

I. Čžlowekowe Čžjeko je sprawne, t. j. mudrije
a džiwnje štwarene, a ma wele Wosšebnosziow.

Jako šu: lubosny Sčtalt, runy Křod, wuschifne „Stawy“,
Dar Rycje, te pecj Wylšlje, (Woczi a Wuschj), nadobne Wobleczo,
(won može šo šmecz a plakacj), a ta Kmanosž, šo we wschiffich
Krajach a wotewšitfeje Zyrobj žiwicj, tež na wosšok Rjeta
pschincj a t. d.

1) Hiob 10, 11. 12. Ty šy me Kozju a Mjako wo-
blek, s Kozemi a se Žikami šy me romadu spletk. Ži-
wenje a Dobrotu ic. §. 49. 2) Sir. 17, 7. Bóh je
psched druhimi Stworenjemi wosšebnje nadnje na neju
poladał. 3) 1 Kor. 12, 18. Njetk je Bóh te Stawy
stajik, jedyn koždy wosšebi na tym Čžjeli, kaž wón je chžyl.

II. Čžlowekowa Dusča je rošomny, nesšmertny
Duch, kotryž Čžjeko wožiwja, a wosšebne Moczy
ma, jako šu: 1) Rosom a 2) šwobodna Wola.

1) Rosom je ta Moz, Wjezy wokolo sebe posnawacj, jemu wot drugeje rosdzjelecj, a roshudzecj, schto, kajke a kejemu Schto je. — Wschi tym Duschi pomhaju: Wysłje, Pomjatk a Dopomnjowanje. — Najwoscha Moz Posnawanja rjeka Mudrosz, skotrej Čłowek myśli, Newidomne a Nebeske wobpschima; a roshudza: schto je dobre aby sle, prawe aby neprawe.

Sir. 17, 5. 6. Bóh da jimaj Mudrosz, Rycž, Woczi, Wuschi a Rosom, Pósnacze a Wutrobu k Wysłjenju, a wopokasa jimaj woboje Dobre a Sle. Zap. Sk. 17, 29.

2) Swobodna (frejna) Wola je ta Moz Njeschto wuswolicj aby saczišnycj, Njeschto czinicj aby šo tehosameho wostajicj, šo czjelnym Zadoszjam a Stemu pschecziwecj, a to wuswolecj, schtoš šy sa Prawe a Dobre sposnat.

Sir. 15, 17. Tón Čłowek ma psched šobu Žiwenje a Šmerez: kotrež wón mjecz chze, to budze jemu date.

† Čłowecze! Spósnaj we tym tu Wschehomóz, Mudrosz a Dobrocziwosz šwojeho Stworiczela 1). Wuziwaj twoje Woszebnoszje k Božej Čzeszi a kšwojemu Sbožu. Staraj šo, šo by twój Rosom na bóškim Pósnaczu rostl 2), twoja Wola pschezo Dobre wuswolala, a šo by cziste Šwjedomnje wobkhowal 3). Tak budzesch pschezo dokonenschi, t. j. mudrišchi a liepsišchi, a tu a tam sbožny. §. 1. a 25.

1) Ps. 139, 14. Ja šo tebi džakuju, šo ja džiwne šym sežineny, džiwne šu twoje Šutki, a to moja Duscha derje snaje. 2) Pschisł. 3, 13. Derje temu Čłowekej, kotryž Mudrosz namaka, a temu Čłowekej kiž Rosom dostane. 3) Hebr. 13, 18. Nasch Troscht je tón, šo dobre Šwjedomnje mamy, a šmy na tym, šo bychmy šo derje sadžerželi pola wschitkich. Zap. Sk. 24, 16. §. 25. Ćiob 27, 6. 4) Matth. 5, 48. Tehodla dyrbieže wy dokoneni byčž, runje jako tež wasch Wótz we Nebesach dokonjany je. — R. 727. 715.

§. 47. Schto rjeka: Čłowek je Bože Snamjo?*)

Čłowek je po Božej Pódomnoszi t. j. šDuschu,

*) Le Wuczby wot čłowekoweho Páda we §. 47 a §. 48.

a skrašnymi duchomnymi Božebnoszjami, zylje dobry, křneženju na Semi 1), a kwjecznemu Žiwenzju 2) wot Boha stworeny byl.

1) 1 Moiss. 1, 26. 27. Stworny Čłoweka, Snamjo knaschej Podomnoszi, a nech křeža na Rybach we Morju, a na Ptakach pod Nebesami, a na Swjerjatach a na wschitkej Semi, a na wschitkich Wakach, kiž na Semi waja. A Bóh stwori teho Čłoweka šebi k Podomnoszi, k Podomnoszi na Boha stwori won jeho. 2) Kn. Mud. 2, 23. Bóh je Čłoweka stworil kwjecznemu Žiwenzju, a je jeho křwojej Podomnoszi sežinil.

A. Bože Snamjo na Semi je Čłowek hiščeže pschezo. (1 Kor. 11, 7. Jak. 3, 9.) — Nichtó šo pak wjazy tajki nenarodži, kajkiž bjesche Hadam wot Boha stworeny byl.

B. Tehodla rosdžjeluja tež ščtworaki Ščtant Čłowekow, menujzj: Ščtant I. Newinoszje, II. Křecha, III. Nady a IV. Krasnoszje.

I. Ščto bjesche Ščtant Newinoszje?

To šbóžne Žiwenje teju prieneju Čłowekow we Paradisu, kiž bjeschtaj wot Boha dobray po Čžjeli a po Duschi stworenaj, a snim we djecžazym Šmejnstwi stejeschtaj. 1 Moiss. 2, 8 ic. Pschist. 8, 30. 31.

Hadam a Syva, wot kotrejzj wschitke Ludy Semje wukhabjuja 1), bjeschtaj na Boha podomnaj we Mudroszi a boškim Bosnacju 2), we Šswjatoszi a Luboszi k Dobremu 3), we Mjeri, Wesełoszi a Křmertnoszi 4).

1) Sap. Št. 17, 26. 2) Kol. 3, 10. §. 109. 3) Eph. 4, 24 §. 109. 4) 1 Moiss. 2, 17. §. 48. — K. 639, 5. 138.

§. 48. Ščto je II. Ščtant Křecha?

To wulke Škaženje na Čžjeli a na Duschi, kiž je Hadam psches šwoj Pad na šo a na žylke Čłowestwo pschinešł.

moža šo škadnišcho, byžli jow, po Pschendženju prineho Artikela, jako Předyroszwucenje šdrubemu wuložowaež.

Njeschny Pad Hadam a Iyva wobendzeschtaj, jako psches Samedjenje Gada a swoju samšnu Wolu so Bohu neposlušnaj wopokasaschtaj: 1) snutskomnje we Wutrobi stym, so so wot Boha k Czertej wobrocjischtaj, a 2) swonkomnje se Skutkom stym, so wot teho sakasaneho Schtoma jydžischtaj.

1 Mojs. 2, 16. 17. Bóh tón Knes pschikasa Człowekaj a djesche: Ty móžesch jysz wot wschitkich Schtomow we Sarodži. Ale wot teho Schtoma teho Bósnacža Dobreho a Słeho nedyrbisch ty jysz; pschetož kotryž Džen ty budžesch wot neho jysz, budžesch Sšmercžje wumrecž.

A. Hadam shubi psches to swoju prjenu Podomnosz na Boha a Paradis 1). Jeho Dusch a bu skazena, Rosom saczmity, Wola sta, Sswjedomnje stysne 2), Czjelo bu Beleszjam a Sšmercži podczisnene 3), a zyla Semja bu jeho dla saklata 4).

1) 1 Mojs. 3, 23. 2) 1 Mojs. 3, 10. 3) 1 Mojs. 3, 16. K Žoni djesche wón: Ja chzu tebi jara wele Boloszjow nacžinicž ic. — A k Hadamej djesche wón: Scht. 19. W Boczi swojeho Woblecža dyrbisch ty swój Słjeb jysz, hacž ty so do Semje sawrocžisch, skotrejež wsaty sy. Pschetož ty sy Broch, a budžesch so do Brocha wobrocžicž. 4) 1 Mojs. 3, 17. 18. Da bydž Semja twoje dla saklata, s Brožu dyrbisch ty so wot neje žiwicž twoje žiwe Dny. Czernje a Wost budže tebi plodžicž.

B. Hadamowi Potomni do tajkeho Skazjenja sobu sapajechu. Po jeho Padži so wschitzy Człowekojo we Njehach a polni słeho Łoshta narodža. Duž tež wot Pschinarodjenja žane jasne Bósnacžje wot Boha nimaju, a Boha so prawje bojecž, jeho lubowacž a so jemu dowjericž nemoža; ale jako Njeschnizy pod Božim Njewom steja. (Pschinarodženy, herbowany Njeh. (§. 36.)

1) Rom. 5, 12. Psches Jeneho Człoweka je tón Njeh na Sswjet pschischot, a Sšmercž psches tón Njeh, a je so tak ta Sšmercž kwschjem Ludjom pschecžischcžala, dokelž sy wschitzy sřjeschili. 2) Ps. 51, 7. Laj, we Njehach sy ja plodženy, a moja Macž je me we Njehach

podjal. 1 Moss. 8, 21. Myšl r. §. 34. Rom. 3, 23. Wschitzy su Njeschnizy. K. 141.

III. Schtant Nady je: to nowe Žiwjenje tych Wobroczenych, kiž psches nowe Narodjenje (§. 73) wot Mozy Njehow wumoženi, a psches Wjeru do Krystusa Bohom wujednant, so wschjednje bóle kBožej Podmošzi wobnowja, a sašo do jeho Towarstwa horjewšaczi budža. Eph. 2, 4—6. 4, 22—24.

IV. Schtant Krašnoszje je: ta wječna Sbožnosz, djež budža wschitzy Buswoleni Bože Snamjo sašo dostacj. §. 94.

1 Kor. 15, 49. Kaž my nesli smy Snamjo teho Semškeho, tak tež my budžemy nesž Snamjo teho Nebeškeho. Ps. 17, 15.

B. Sdzerjenje a C. Wodjenje Szwjeta.

§. 49. Sčto rječa: Bóh „hischeže Wschitko sdzerži?“

Bóh čini, so Wschitko, sčtož je stworit, Najwetsche a Najmensche, Nebeša a Semja, a kóžde Stworenje na nich, stajnje a wschjednje traje.

Bóh čini: so 1) z wky Szwjet po swojim Wustajenju a we swojim Bycju, tajki, kajkiž je stworeny, wo stane, so 2) kóžde Stworenje wosebje swoju Potrebnosz namikuje, a psches to Žiwjenje a Mozy skhowa; a so 3) kóžda Schlachta (Splah) so tak plahuje a pschisporja, so žana nesahin.

1) Ps. 148, 3. 5. 6. Kwalcže ho Sskonzo a Njesaz, kwalcže ho wschitke jasne Wiesdy! — Won je pschikasał, da su stworene, won čini, so steja stajnje a wječnje. 2) Hiob 10, 12. Žiwjenje a Dobrotu sy ty mi dał, a twoje Redžbowanje je sdzeržalo mój Wodych. 3) Prjed. Sal. 1, 4. Jedyn Narod so mine, druhi pschindže, ta Semja pak woštane wječnje. Ps. 90, 3. Kiž ty Ludjom

dasch wumrecž a reknesch: Pšhindžeje sašo wy cžlowške Džjeczi.

Pšches cžo Bóh wscho sdžerži a fastara?

1) Bes pomoznych Wjezow, pšches samu šwoju Wolu a Móz; kaž tež 2) pšches pomozne Wjezy, kotrež je wón fSdžerženju Šwjeta wustajik.

1) Hebr. 1, 3. Wón neše wschitke Wjezy se šwojim móžnym Ššłowom. Zap. Šk. 27, 28. Wón wot je-neho kóždeho wot naš daloko neje. Pšchetož we nim šmy my žiwi, hibamy šo a šmy.

2) 1 Mojs. 8, 22. Tak dolho hač Semja štač budže, nedyrbi pšhestač Šyw a Žnje, Mersnenje a Čjopłota, Čjeczo a Šyma, Džen a Móz.

Kaž Bóh Čžlowekow pšches druge štworene Wjezy, pšches jich Prózu a šwoje Žohnowanje „šewškej Potrebnošju Čjjeła a Žiwenja wobstara, (a jim dawa) Draštu a Čžrije, Žyž a Píč, a (sdžerži) Kežju a Dwor, Žonu a Džjeczi ic., a wscho Kubło wobradži;“ tak wón tež Škót, Ptaki a Druhe sežiwi. — Duž može šo jemu kóždy dowjerić.

1) Pš. 145, 15. 16. Wschitkich Wócži cžakaju na tebe, a ty dawasch jim jich Šchpajšu we šwojim Čžasju. Ty wotewrišch twoju Štuku, a našycišch wschitko, šchtož žiwe je, šdobrym Špodobanjom. 2) Pš. 104, 13, 14. Ty macješch Hory fWošoka delje, ty našycišch Semju fWłodami, kotrež štworišch. Ty cžinišch, šo Trawa ša Škót rosze a Žito Ludjom fWužittu, šo by Kljeb se Semje wuwedk. 3) Zap. Šk. 14, 17. Wšchaf neje Boh šam šo bes Ššwjedzenja wostajik, wón je nam wele Dobreho cžinik, a fNebes delje Dejšchž a plodne Čžasžy dał, a je napełnik se Žiwnošju a fWepelosžu nasche Wu-troby. 4) Matth. 6, 25. 26. Neštarajeje šo wo wasche Žiwenje ic. Poladajeje na Ptaki pod Nebesami, wone nešyja, wone nežnu, aniz nekhowaju do Bróžnjow, a wasch nebeski Wócžez je wšchaf sežiwi. Nejšze da wy

wele wjazy dyžli wone? (Israelszy we Puszini, 2 Mojs. 15. 16.) — R. 15. 752, 3.

§. 50. Šhto rjeka: Bóh Šwjet regjeruje a wodži?

Jako Knes Šwjeta, kneži Bóh nade wschitkim, šhtož je a šo stane, a wodži jo po swojej Woli a šwójemu Pšchemjenu.

Bóh wodzi I. sromaduje: 1) Nebesa a jich Wójska, aby te Pšchemjenjowanja we Naturi, kaž tež 2) Gzaby a Ludy na Semi; II. wo šebje wobstara Bóh 1) Gzloweka, kaž tež 2) najsnadnische Stworenja.

I. Jer. 45, 6. 7. Ja šym tón Knes a žadyn drubi. Ja činju Šwjetko a stworju Gzmu; ja dawam Mjer a stworju Nesbožje. Ja šym tón Knes, kiž to wschitko činju. Ps. 74, 16. 17. Twój je Džen, tvoja je tež Móz: ty činisch, šo Šlónzo a Wjesdy šwoje wjeste Bježenje maju. Ty stajisch kóždemu Kraju šwoje Mjesty, Rjeczjo a Gzmu činisch ty. 2) Dan. 2, 21. Wón pšchemjenuje Gzaby a Šchtundy; wón wotšadjuje Kralow a postaja Kralow. Ps. 135, 6. [Saul, Davit, 1 Sam. 8. a 16. Židži do Bablea a šaby domoj wedženi, Jer. 25. Efr. 1.]

II. Ps. 139, 16. Tvojeje Woczi stej widžikej tón nedokonjany Płod mojeho Gzjela: a bjechu wschitke Dny do tvojich Knihow šapšane, kotrež byčž dyrbjachu, a tych šamych hiščeže žadyn tudy nebjesche. 2) Matth. 10, 29 — 31. Nebudžetaj dwaj Roblaj ša mały Penes kupa naj? A wschať tež niz šedyn nepane na Semju bes wascheho Wótza. Wasche tež Łošy na Łowi šu wschitke rachnowane. Tehodla nebóježe šo: wy šže šepschi, dyžli wele Roblow.

II. Kak Bóh wo šebje Gzloweka wobstara?

1) Bóh postaja kóždemu jeho Seindženja (Dónt) jako: Gzab a Mjesto Naroda, Wefelje, Šrudobu, Ššmercž ic. A tych Ššwojich tež 2) „pšče-
čiwu wschej Štrachoszi (wschelakimi Nusami) ša-

khowa a psched wschitkim (wele) Skym wobarnuje.“
— Potajkim neje žadyn Pšchipad, Nicžo šo šlepje
nestane.

1) Sir. 11, 14. Wschitko wot Boha pschindže, Sbo-
žje a Nesbožje, Žiwjenje a Šmercz, Šhudoba a Bohast-
wo. b) 1 Sam. 2, 7. Tón Knes da wotšudžicž a wo-
bohacžicž, wón poniži a powošči. (Hiob. Tobias.) 2) Pš.
91, 10—14. Nicžo Ške tebe setkacž nebudže, a žana
Šwila nebudže šo ktwojej Šjeczi pschibližecž. Jes. 54, 10.
Škerje budža Hory šo nucž ic. Pš. 121. K. 466. 294. 17.

† Potrech i pak Šloweka tola tež wschelake Ške a Nesbožje,
da Boh tola wele druge ho Šleho šadžjewa 1), aby jo k Šjepšchemu
wobroczi 2), aby jo depušeczi, šo by nas powuczował a poljepšco-
wał 3) — Gusto pak tež Šlowek šwoje Šzerpenja šam šawiz-
nuje. 4)

1) Hiob. 5, 19. Se šchesž Žalosžjow budže wón tebe
wumoz, a we šedmej šo tebe žana Šlósž nebudže dotknyčž.
Jes. 43, 1—3. §. 40. 2) 1 Mojs. 50, 20. Wy šze šlje
šomnu myšlili: ale Bóh je šomnu derje myšlik. Rom. 8,
28. My wjemy, šo tym, kiž Boha lubuja, dyrbja wschitke
Wjezy k Šjepšchemu šlužicž. 3) Hebr. 12, 11. Wschitko Wo-
wucženje, dyž tudy je, nesda šo nam Wepelosž ale Šru-
doba byčž; ale potom wono pschineše pokojny Plod teje
Prawdosžje tym, kiž psches tošamo šu špytani. Prjed. 7, 4.
Kudženje je šjepšche dyžli Šsmeczje; pschetož psches Ššru-
dnosž budže Wutreba poljepšchena. 4) Sir. 7, 1. 2.
Necžin nicžo Šleho, da šo cži nicžo Šleho nestane.
Wotstup wot Šleho, da budže to Ške wot tebe wotwo-
brocžene. K. 308. 527.

§. 51. Na cžo pakasuje Wobšanknenje prijeneho Artikela?

1) Na Božu wulku Lubošž. „A to wschitko
(cžinesche a) cžini wón sluteje wótžowskeje bójskeje Do-
broty ic., bewšchej mojej Šašlužby ic.“ 2) Na
moju Winowatosž. „Ša to wschitko ja šo jemu
džakowacž, ho kwalicž, jemu šlužicž a ho pošluchacž
winošty šym.“ 3) Na tu Wještosž wscheho teho.

„To je sawješnje wjerno“; a moja, na Bože Słowo a wschjedne Šhonenje twerdzje sałožena Wjera.

1) 1 Kor. 15, 10. Š Božeje Nady šam ja to, šhtož šym. 1 Moiss. 32, 10. Ja nešym doštojn y wschitkeje twojeje Šmjelnoszje a Šwjernoszje, kotruž mi, twojemu Wotrocžkej šy wopočasak. Ps. 144, 3. Šneže, šhto je Šłowek zc. Rom. 11, 35. Šhtu je jemu šhto predy dak, šo by šo jemu sašo sapkacžilo? R. 3. 692, 2.
2) Ps. 136, 1. Džakuježe šo zc. §. 12. Ps. 9, 2. 3. Ja šo džakuju temu Šnesej šykej šwojej Wutrobu, a wu-
pow:dam wschitke twoje Džiw y. Ja šo šraduju a šym wešety we tebi, a kwalu twoje Mno, ty Najwóšči. 1 Sam. 15, 22. Łaj P o š k u š c h n o s z je lješča dyžli Wopor. R. 530. 319. 3) Ps. 116, 10. Ja wjerju, tehodla rycžu ja. Matth. 24, 35. Nebjo a Šemja budže-
tej šahinyčj, ale moje Słowa nebudža šahinyčj.

Druhi Artikel.

„Wot Wumožjenja“; wopische I. P a r š c h o n u, II. Šhtant a III. Šamt teho Wumóžnika šromadnje, a IV. Škutt teho Wumožjenja wošebje.

§. 52. Šžehodla je Bóh wot Špocžatka w o b š a n k n y k, Šwjetej Wumóžnika poškacž?

Dokelž bje Šadamowy Pad wschitkich Šłowekow škasyk (§. 48), a žadyn Šłowek ani šo, ani Dru-
hich wumoz t. j. wot Škaženja Njechow wošwobo-
džicž (šrej čžnicž) nemóžeshe.

1) Šheš. 5, 9. Bóh naš neje Šnjewu poštajik, ale Šwobšynenju teje Šbóžnoszje, pšes našeho Šnoša Še-
šom Šryšta. 2) Šph. 1, 4. 5. Bóh je naš wušwolik pšes teho šameho, predy dyžli teho Ššwjeta Šrunt šałoženy bje, šo bychmy my šwecži byli a beš Poruka pšched nim we Lubosži. A je naš šebi predy wuštajik

tDžjeczastwu psches Jesom Kryssta, po dobrym Spodobanju swojeje Rady. K. 1, 4. 23, 1. 1.

§. 53. Komu je Bóh najpredy Wumožnika slubił?

I. Sromadnych Pschpowedanjach. Wosebje pak II. Israelskim Džecžom we sjawnych Wjescheženjach wele Prophetow, kotšiz wot Mešiasa sczim jasnischimi Sslowami rycžachu, cžim bližšchi tón Čžaf jeho Sženja bjesche.

I. Sromadne Pschpowedanja Wumožnika dostachu: 1) Adam po Padži, 2) Abraham, 3) Jakub a 4) Mojsaš.

1) 1 Mojs. 3, 15. Za čžu Nepschecželstwo stajez bes tobu a bes Zonu, a bes twojim Ssymenjom a bes jeje Ssymenjom: ton dyrbi tebi Łowu rosteptacz; a ty budzesch jeho do Pjaty kałacz. 2) 1 Mojs. 22, 18. We twojim Ssymenju budža wschitke Ludy na Semi pozonowane. 3) 1 Mojs. 49, 10. Wot Judy nebudže Sceptar wsaty, ani Mišchtyr wot jeho Rohow, hacz pschindže Rycžer. A knemu šo budža Ludy sromadžecz. 4) 5 Mojs. 18, 18. Za čžu jim Prophetu, jako ty šy sbudžiez slich Bratrow, a moje Sslowa do jeho Črta položiez, ton budže knim rycžecz wschitko, schtož ja jemu pschifacz budu.

II. Sjawnische a wjeszische Wjescheženja pschpowedachu Prophetoso. Woni rycža jasnje: 1) wot Wukhadženja, 2) Naroda, 3) Dostojnoszje, 4) Skutkow, 5) Čžafa a 6) Sjudženjow Mešiasa.

1) Jes. 11, 1 — 5. Jednu Brut budže wurosz s Isajoweho Čhtoma ic. 2) Micha 5, 2. A ty Bethlehem Ephrata, kiž šy mała bes Lawsentami we Judzi, stebe dyrbi mi pschinez, kotryž na Israelu Knes budže, kotrehož Wukhod wot Spoczatka a Wječnoszje byt je. 3) Jes. 9, 6. Nam je šo Džecžo narodžilo, Ssyn je nam daty, kotrehož Kwestwo je na jeho Namenju. A jemu rjekaju: Džiwny, Radžiczel, Boh mozny, wječny Wocžez, mjerny Šershta. 4) Jes. 9, 1 — 5. Ton Lud, kiž po Čžmi khodži ic. Ps. 110. 5) Dan. 9, 24, 25. 6) Jes. 53. Ps. 16. a 22. Mal. 3, 1.

III. Pošleni Prophetu bjesche Malachias. Wón bje 400 Łjet do Krysstusa žiw. Wot teholej Čžafa šem bjechu te Wjescheženja we Israelu pschestale, ale Poweszje wot nich šo tež we pohanškich Krajach rošpschesžerachu 1). Tehodla bu tón Sslubeny šwulkim Žadanjom docžakany 2).

1) Gzi Mudri wot Rana. Matth. 2. 2) Simeon a Hana na ezakachu na Israelski Trošcht, Luk. 2, 29, 38. Za Samariška Žonsta, Jan. 4, 25. Za wjem, so Měšias pschindze, kotremuž rjekaju Krystus. K. 39. 53. 652.

§. 54. Koho je Bóh sa Wumožnika pópłak?

Swojeho jenicžkeho narodženeho Ssyna, Jesom Krysta.

Bóh pópłak jeho we najskladnišim Čžasu, k Dopelněju swojich Esłubenjow k Židam, ale sa Wumožnika žykeho Sswjeta.

1) Gal. 4, 4. 5. Jako tón Čžas bje dopelněny, pópłak Bóh swojeho Ssyna, narodženeho wjerneho Čžloweka wot Žonsteje a Sakonju poddaneho, so by wón tych, kotřiž pod Sakonjom bjechu, wumok, tak, so bychmy dječaze Prawo sašo dostali. 2) Jan. 3, 16. Tak je Bóh ton Sswjet lubowal, so wón swojeho jenicžkeho narodženeho Ssyna dał je, so bychy wschitzy, kiž do neho wjerja, sšubeni nebyli, ale wječnje Žiwenje mjeli. 3) 1 Jan. 4, 9. Na tym je šo sšewika ta Lubošž Boža knam, so Bóh swojeho jenicžkeho narodženeho Ssyna je do Sswjeta pópłak, so bychmy psches neho žiwi byli. — K. 2. 61.

I. Parschona Wumožnika.

§. 55. Kajke Mena ma tón Wumožnik?

I. Jesus t. j. Sbožnik, Sbožnyčžiner rjeka wón po Parschoni 1). Krystus t. j. Žakbowany (Měšias) je jeho hatmne Mena 2). §. 60.

1) Matth. 1, 21. Maria budže Ssyna porodžicž, teho Mena dyrbišch Jesus narez. Pschetož won budže swoj Lud sbožny sežinicž wot jich Rjekow. b) Jan. Sk. 4, 12. A neje we žanym druhim ta Sbožnosž, tež neje žane druge Mena pod Nebjom date tym Čžlowekam, we kotrymž my moli sbožni byčž. c) Luk. 2, 10. 11. Wam

je šo dženša tón Šbóžnik narodžik ic. — K. 612, 7.
 2) Jan. 4, 25. Ja wjam, šo Mešias pschindže, kotre-
 muž rjekaju Krystus. b) Jan. St. 10, 38. Bóh je
 Jesuša, teho Nazarenškoho, žakbowak se šwjatym Du-
 chom a šWozu. Luk. 4, 18.

II. „Boži jenicžki narodženy Šsyn“ t. j.
 tón Jenicžki, kotryž wot Boha bójske Bycžje ma, a
 kaž žadyn druhí, we Jenej Parschoni dwje Na-
 turi, bojsku a cžlowfsku šjenocži.

1) Jan. 1, 49. Rabbi, ty šy Boži Šsyn, ty šy
 tón Kral Israelski. 2) Jan. 6, 69. My šmy wjerili a
 pósnali, šo ty šy Krystus, tón Šsyn teho žiweho Boha.
 Luk. 22, 70. 3) Rom. 9, 5. Krystus je Bóh nade-
 wschitkim, kwaleny do Wjecžnosžje. 4) Kol. 2, 9. Wsche-
 tož we nim bydli wschitka Poknosžz teho Bójsstwa
 cžjelnje.

III. Druhe Mena šu: 1) „nasch Knes“ §. 60. 2) Imma-
 nuel, Jes. 7, 14. 3) cžlowfski Šsyn, Jan. 13, 31. — K. 25. 652.

Ja wjerju do Nesom Krysta rjeka: Ja špósnaju
 Jesuša ša teho, kiž wón je, ša Božeho Šsyna a mo-
 jeho Bumožnika, a podam šo jemu šykej Wutrobu.
 — K. 28. 412, 4 ic.

§. 56. Šhto rjeka, Krystus je „wjerny Bóh wot Wótza
 we Wjecžnosžzi porodženy?“

Krystus je šByčža teho Wótza plodženy byk, a
 Božeje Naturny šo dželomny sežinik. Wón je tehodla
 šWotzom Jeneho Bycžja a runych Wošebnosžjow,
 aby Bóh šam; ta druga Parschona we Bójsťwi.

1) Pf. 2, 7. Ty šy mój Šsyn, dženša šym ja cje
 plodžik. 2) Kol. 1, 15. Kiž je Šnamjo teho newi-
 domneho Boha, tón Prjeninarodženy psched wschitkimi
 Štwarenjami.

II. Šhto Jesušowe Bójsťwo wobšwjedzi?

1) Šeho žyle krasne Žiwenje (Šwjatosž, Wucž-
 ba, Džiwu, Wjeschcženja, §. 61); 2) Šeho šamšne

Wusnacnje wot sebe; 3) te Wuprajenja jeho Za posch-
tolo w, kiž jemu a) bójste Mena, b) Wospebnosnje, a
c) Skutki, a d) bójstu Czesz pschipisatu; 4) Bože wo-
sebnne Sswjedzenja wot swojeho Ssyna, a 5) to daloke
Rospscheszjeranje jeho Kralestwa na Semi.

1) Jan. 1, 14. To Ssłowo sczini so Czejelo a bydesche bes
nami, a my widzimy jeho Krašnosz, jako Krašnosz teho
jeniczeho narodzeneho Ssyna wot Wotza, polny Rady a Prawdy.

2) Jan. 10, 30. Ja a ten Wotz smoj jene. Jan. 14, 9.
Schtuž me widži, ton widži Wotza. Jan. 8, 58. Predy dnyli Abra-
ham bu, sym ja zc. Jan. 17, 5. Pschekrašu me ty, Wotza, we
sebi samym, stej Krašnoszju, kotruž ja pschi tebi mjejach, predy
dnyli Sswjet bjesche. Matth. 28, 18. Mi je data wschitke Moz we
Nebesach a na Semi. Matth. 11, 27. 28. a 26, 63, 64.

3) a) Jan. 1, 1. We Spoczatku bje to Ssłowo, a to Ssłowo
bje pola Boha, a Boh bje to Ssłowo. Hebr. 1, 3. Ton, dokelž
won je ta Zašnosz jeho Krašnoszje, a ta Podomnosz jeho
Byeža, a neše wschitke Wjezy se swojim mozym Ssłowem zc.
b) Jan. 5, 26. Nunje jako ton Wotz ma to Žiwenje sam we sebi,
tak won je tež temu Ssynej podak, so by won to Žiwenje sam we
sebi mjeł. 1 Kor. 4, 5. c) Jan. 1, 3. 10. Wschitke Wjezy su
psches tošame sczinene, a bes tošameho neje nicžo sczinene, sčtož
sczinene je. Kol. 1, 16. 17. Psches neho je wschitko stworene zc.
d) Jan. 5, 23. So bychú wschitzy teho Ssyna czežili, jako teho
Wotza czežja. Philp. 2, 10. §. 59. Hebr. 1, 6.

4) Pschi jeho Czeženizy a Pschekrašenju, Matth. 3, 17. 17, 5.;
pschi jeho Wumreczu, Matth. 27, 54.; Horjestaczu a k Nebjustpiczu,
Rom. 1, 4.

5) Matth. 28, 20. Ja sym pola was wschitke Dny, hacž do
Skoneženja teho Sswjeta. R. 31. 67. 51.

§. 57. Sčto to je: Krystus „je tež wjerny Cžlowek,
kiž je so podjak wot swjateho Ducha, narodžil so wot
Knežny Marje?“

Krystus je swoje cžlowste Žiwenje psches Božu
Wschedomóz samu dostał 1), a we Marji a wot Marje
cžlowsku Naturu na so wsak. Je tehodla Cžlo-
wekam wewschjem runy 2), tola pak bes Njecha
był 3).

1) Luf. 1, 35. Zandjel djesche k Marji: Tón swjaty
Duch budže na tebe pschincž, a ta Móz teho Najwóscheho

budže cje wobkłodkowacj. 2) Hebr. 2, 14. Dokelž te-
hodla te Džjeczi Čjelo a Krej maju, je wón runje tež
toſamo doſtal. 3) Jan. 8, 46. Schtu beš wami móže
mi Njech doweſz? Hebr. 4, 15. Kiž ſpytany je wewſchit-
lim runje jako my, ale beš Njecha. 1 Pjetr. 2, 22. Kiž
žaneho Njecha neje činił, tež ſo neje žane žebanje we
jeho Čreži namakalo. Kiž ſašo nešwaresche, dyž ſwareny
bje, a nerožesche, dyž čerpesche, ale wón to porucži temu,
kotryž prawje ſudži. — K. 32.

II. W o b ſ w j e d z e n j a Jesuſoweje čłowſkeje Natury
ſu: 1) Jeho Narod, 2) Pſchiberanje na Čjeli a na
Duſchi, 3) jeho čjelne Potrebnosće, 4) Sacžucja a
5) Šmercž.

1) Gal. 4, 4. §. 54. 2) Luf. 2, 52. 3) Matth. 4, 2. Won bje
łodny; Jan. 4, 7. čyſche picž; Matth. 8, 24, ſpaſche; 4) Matth.
26, 38, bjesche ſrudny; Jan. 11, 33. 35. ſapławnu.

† Čžehodla dyrbesche naſch Wumožnik dwje Naturi
mjecž?

1) Čłowſku, ſo by Wón naſch Bratr był, ſa naš
čerpjež a wumrecž, a ſnami Šsobučerpenje mjecž mohł,
a my po jeho Šnamenju čžinicž, - ſo jemu dowjerjež, a
ſebi jeho Saſlužbu pſchizpicž mohli. Hebr. 2, 17. 18.
9, 22. 2) Bójsku, ſo by jeho Čžerpenje a Wumrecžje
móžno byle, a naſche Wumoženje dokonjalo. 2 Kor. 5, 19.

II. Dwojaki Schtant teho Wumožnika.

I. Schtant teho Poniženja rječa: to Žiwenje Jesu-
ſoweje bójskeje Natury we Čjeli, wot Naroda hačž do
Ššmercžje. II. Schtant teho Powoſchenja: to Pſche-
kraſnenje jeho čłowſkeje Natury po Ššmercži.

§. 58. Sšto bjesche Schtant Poniženja?

Dyž bjesche ſo Krystus, knaſchemu Wumoženju,
ſwojeje bójskeje Mozy a Kraſnosće wupróſnił, a

jako Čłlowek, tužamu wobstajnje newužiwasche; ale we wotroczkowym Schtalczi na Semi khodzjesche.

Philp. 2, 5—8. Kóždy bes wami bydž teje Myšlje, jako Křystus Jesus tež bjesche. Kotryž, hacž runje we Božim Schtalczi bje, nedžeržjesche wón sa Rubenstwo, Bohu runy byč; ale wu prosni šo šam, a wsa wotroczkowy Schtalt na šo, bu podomny Čłlowekam a na Waschnju jako Čłlowek namakany. Won ponižowasche šo šam, a bu poškuschny hacž do Šmerczje, haj do Šm-režje na Křižju.

II. Ktemu šłuscha: 1) Jeho khudy Narod, 2) Čžerpenje, 3) Křižjowanje, 4) Wumreczje a 5) Porebanje.

1) „Kř je šo narodžik wot Knežny Marie“, pod Kežžorom Awgustom, we Bethlehemi a jara khudy. Luf. 2, 7.

2 Kor. 8, 9. Hacž runje bohaty bjesche, bu won wschaf khudy wasche dla; šo byščeje wy psches jeho khudobu bohaczi byli. Matth. 8, 20. Lischki maju Jamy a Ptaki pod Nebesami maju Mjesda, ale teho Čłloweka Šsyn nima, džež by šwoju Łowu položik. Matth. 20, 28. Čłloweka Šsyn neje pschischot; šo by šebi dał šłuzicž, ale šo by won šłuzik, a dał šwoje Žiwenje k Wumozenju sa jich wele.

2) „Čžerpik“ wot Čžekanja do Egiptowskeje šem psches žyle šwoje Žiwenje, wošebje pschi Kónzu tehosa-meho „pod Bonziom Pilatom, wulke čžjelne a duchomne Bolosžje 1), a to: bes Winy 2), šwolniwje 3), šwulkeje Lubosžje knam 4), we Poškuschnoszi pschecziwo Bohu 5), jara sežerpliwje 6), a sa nasche Mjechi 7).

1) Mark. 8, 31. (§. 114.) 2) Jan. 18, 38. Pilatus djesche: Ja nenamakam žaneje Winy na nim. 3) Jan. 10, 18. Nichto nebere moje Žiwenje wotemne, ale ja wostaju tošamo šam wot šebe. 4) Jan. 15, 13. Nichto nima wetschaje Lubosžje, dyžli tu, dyž won šwole Žiwenje sa šwojich Pschecželow wostaji. 5) Hebr. 5, 8. Hacž runje Boži Šsyn bjesche, je won wschaf steho, sčtož čžerpesche, tu Poškuschnosž wufnył. 6) Jes. 53, 8. Dyž won podkocženy a tyscheny bjesche, newotewri won šwoj Rot, jako Žehnjo, kotrež k Mjesanju wedzene budže, a jako Wowza, kotraž wonjemi psched šwojim Žiharjom a šwoj Rot newotewri. 7) Jes. 53, 5. 6. Sawjesžje won nešesche na Łche Khorosžje, a nałoji šebi nasche Bolosžje. My pak džeržachmy jeho sa teho, kř by šraneny, a wot Boha šbity a poniženy byl. Ale won je naschich Pschestupenjow dla

straneny, a naschich Rjehow dla sbity. Za Schtrafa leži na nim, so bychmy my Mjer mjeli: a psches jeho Mlany smy my sahajeni.

3) „Rschizowany“ so by stajkej hanibnej a žalofnej Šmercžu wopokasał, so je wón sa nas Poklecžje sežineny, so by Poklecžje Sakonja wot nas wsate bylo.

Gal. 3, 13. Krystus je nas wumol s Poklecža teho Sakonja, jako won sa nas Poklecžje bu sežineny, (pschetož pišane steji: Poklaty je kožon, schtuž na Drowi wisy). 5 Mjej. 21, 23. Jan. 3, 14, 15. A kaž Mofaš Gada je we Pužini poweschit, tak dyrbi cžlowiski Synu powoscheny byč, so bychu wschitzy, kiz do njeho wjerja, shubeni nebyli, ale wječnje Žiwenje mjeli.

4) „Wumrel“, swojeho Ducha wopr awdž je wot so dał 1), so by nas s Bohom wujednał 2), cžapnej Šmercži jejne Strojelje wsal, a nas wot wječnej Šmercže wumol 3).

1) Luk. 23, 46. A Jesus sawoła swulkim Lefom a djesche: Wetze, ja perucžu swoju Duschu do twojeju Rukow. A jako won to djesche wureknył, da won swojeho Ducha wot so. 2) Kol. 1, 22. Njetk je was sjednał s Gjelom swojeho Žiwota psches Šmercž. 3) 2 Timoth. 1, 10. §. 65.

5) „A porebany“ jako Gjel do Semje skhowany, so by nam tež we tym runy byl, a psches to nasche Rowy wuschweczil. Matth 27, 57—60. Ps. 16, 10.

† Sa tebe je so Krystus tak ponižował, duž kwal jeho Luboš, nawuk wot neho Posluschnoš a Poniznoš pschecziwo Bohu, Luboš pschecziwo Blischim, Czjerpilwoš we Richiju a Nadžiju we Šmercži.

1 Pjet 2, 21. Pschetož ktemu sže wy powolani, dofelž tež Krystus sa nas cžerpil je, wostajischi nam Wopisimo, so byscheže sliedžili sa jeho Stopami. R. 681.

§. 59. Shto je Schtant Powoschenja?

Dyž je Krystus, po dokonjannym Czjerpjenju, swoju bojšku Krasnoš sapocjal žylje a bes Pschestacija wužiwacj.

Philp. 2, 9—11. Tchowla je tež Böh jeho pschewšcho powoschil, a je jemu Mjeno dał, kotrež pschewšchitke Mjeno je: so bychu so we Jesusowym Mjeni poklakowale

wšhitke Kolena tych, kiž we Nebesach a na Semi a pod Semju su; a wšhitke Zasyki pšnake, so Jesus Krystus ton Knes je kČeszi Boha teho Wótza.

II. Zow šluscha: 1) To kŠeli Deljestupenje, 2) Horjestacnje, 3) kNebjustpicnje, 4) Šedjenje na Prawizy Božej, a 5) Sašopschindjenje kŠudu.

1) „KŠeli delje šupik“ t. j. na tych Mjestach, džež te Dušje semrjetych Nesbožomnych pschewwaju (Eph. 4, 9.), šo tež jako Pšewinerja Šmercnje, Čžerta a Šelje šjewik; a to Ewangelion tež tym pschinešć, kiž jo na Semi škyshecž nemóžachu, šo bychu psches neho hišcje wumoženi bycž mohli.

1) 1 Pjetr. 3, 18—20. A je moreny po Čželi, ale wšhaf wožiweny po Duchu. We tymšamym je won tež tam schoł, a prjedował tym Ducham we Zastwi, kotsiž tedym newjerjachu, jako Boža Ščerpilwosž woczakowasche w Noachowym Čžasu. Kol. 2, 15. 2) 1 Pjetr. 4, 6. Tehodla je tež Mórwym to Ewangelion pschpowedane, šo bychu šudženi byli po Čžloweku na Čželi, ale we Duchu Bohu žiwi byli. Šof. 13, 14. 1 Kor. 15, 55. §. 65.

2) „Sašo štanył wot Mórwyh“, jako šo jeho Dušha „šecži Džen“ po Šmercni sašo kČžetom šenocži, a wón špschekrašnenym Čžetom šRowa wujndže, a šo šwójim Wučžomnikam wele křócž žiwy pokasa. Matthy. 28, 6. Luk. 24, 39. Zap. Šk. 10, 40, 41.

Jesusowe Horjestacnje w o š w j e d ž i nam: 1) ša Šeho Baršonu, šo bjesche wón Boži Šsyn, 2) ša jeho Škutk, šo je wón psches šwójju Šmercž nasche Wumodjenje dokonjał, a 3) ša nas, šo budžemy tež junu wot Mórwyh šbudženi. §. 81.

1) Rom. 1, 4. A mozuje wopokasany B o ž i Šsyn, wot teho Čžasa, jako won štanył je wot Mórwyh, Jesus Krystus, nasch Knes. Zap. Šk. 2, 36. — 2) 1 Kor. 15, 17, 18. Meželi Krystus horjestanył, da je wascha Wjera podarmo, a wy hišcje šže we waschich Rječach, tež tehodla cži, kiž šu we Krystušu wušnyli, šu šhubeni. — Rem. 4, 25. Krystus je naschich Rječow dla podaty, a nascheje Prawdosžje dla šbudženy. — 3) 1 Kor. 15, 20, 21. Mjetk pak je Krystus wot Mórwyh horjestanył, a je ton Prjenicži byl bes tymi, kotsiž šu wušnyli. Pšchetož wšhaf psches

Čjloweka pschindze Šmercž, a psches Čjloweka je tež pschlichło to Horjestawanje tych Morwych. 1 Pjet. 1, 3. 4. R. 672.

3) „Horjestwił do Nebeš“ jako schtyrzety Džen po swojim Horjestacju, pschekrašnenym Čjjetom, widomnje do Nebeš posbjeneny bu 1), džež my junu sa nim hičž dyrbinny 2).

Luf. 24, 50. 51. Zap. Ef. 1, 9 — 11. Jan. 14, 2. 3. We mojego Wotza Demi r. §. 80. Kol. 3, 1 — 3. Pytaježe, schtož je horjekach, džež Krystus je, liž šedži na Prawizy Bozej. Phil. 3, 20. 21. Nasche mjesczanske Prawo je w Nebešach r.

4) „Šedži na Prawizy Boha r.“ kneži šBohom „tym wschedomoznym Wótzom“ frunaj Mozju a wuziwa snim runeje Krašnoszje. 63

Mark. 16, 19. A je šo šynnył f Prawizy Bozej. Eph. 1, 20 — 22. §. 63. Hebr. 2, 9. Jezus je Šmercžje Čžerpenja dla kronowany f Čžesju a Krašnoszu.

5) „Wotsal won (na poshlenim Dnju, šwulkej Krašnoszu šašy) pschinež budže, šudžicž Žiwych a Morwych.“ §. 82.

1) Zap. Ef. 1, 11. Ton Jezus, liž je wot was horjewšaty do Nebeš, budže tak pschinež, kaž jeho widžili šze f Nebešam horjestpicž. 2) Luf. 21, 27. A tedy budža widžicž čjlowškeho Šsyna pschindžo we Wrocželi, šwulkej Mezu a Krašnoszu. Mark. 13, 32. Wot teho Dnja pak a wot teje Schtundy newje Nichto r.

† Tebi f Šbožu je Krystus powošcheny, modl šo kjecho krašnemu Menu, wopokasuj Žemu Poškuschnoš, dowjer šo jeho Šwarnowanju, wesel šo na jeho Šslubenjach a djerž šo kjecho Pschichodej hotowy. — R. 678. 672.

III. Trojaki Šamt Wumožnika.

§. 60. Čžehodla rjeka Jezus „mój Kneš?“

Jeho trojakeho Šamta dla, dokelž je wón 1) nasch Propheta, 2) Wóschimjeschnik a 3) Kral; a nam jako tajki čžasne a wječne Šbožje wudžjela. R. 36. 551.

§. 61. Šhto je Krystušowy prophetiški Hamt?

Jako Propheta Krystus Čłowekam Božu Wolu a Radu siewi, a Pucž fEbóžnoszi pokazuje.

1) Jan. 6, 14. To je sawjernje tón Propheta, kiž do Šwjeta pschincz ma. 2) Luk. 24, 19. Kotryž (Jesús Nazarenski) bjesche Propheta móžny we Skutkach a Šłowach psched Bohom a psched wschjem Ludom.

I. Jesús to predy šam cžinesche: 1) se šwojej bojскеj Wucžbu, we kotrejž wón Šwjet wot Boha a bojsskich Wjezow, wot našchich Pšchisłuschnosžjow pshecziwo Bohu a Blischim rošwucžowasche; 2) se šwojim šwjatym Snamenjom, škotrymž naš Dobremu wubudžuje, 3) se šwojimi Džiwami a Wjeschcženjami, škotrymž wón šwoje bójске Póšlanje wobtwerdžowasche, a 4) šWupóšlanjom šwojich Wucžomnikow.

1) Jan. 7, 16. 17. Jesús djesche: Moja Wucžba neje moja, ale teho, kiž me pošlať je. Jan. 14, 6. Ja šym ton Pucž, a ta Wjernosž a to Žiwjenje; nihto nepschindže fWotzej, šiba psches me. Jan. 8, 12. Ja šym to Šwjetko teho Šwjeta; šchtuž samnu dže, ton nebudže šhodžicž we Čžjemnoszi, ale budže mjecz Šwjetkož teho Žiwjenja.

2) Jan. 4, 34. Moja Šyđ je ta, so bych cžiniť tu Wolu teho, kiž me pošlať je, a so bych dokonjať jeho Škuf. Jan. 13, 15. Ja šym wam Šexempyl dať, so byscheže tež wy cžinili, kaž ja wam cžiniť šym.

3) Matth. 11, 5. Šslepi widja, Škromi šhodža, — Łuschi šlyšcha, Šerwi herje stawaju, a Šhudym budže Šwangelion přjedowane. Jan. 5, 36. a 10, 37, 38. — Jeho Wjeschcženja nastupaju jeho Parschonu, Wucžomnikow a Šraleštwo, kaž tež Šerusalem. Matth. 23, 37. 38. 4) Mark. 16, 15. §. 77.

II. Jesús to hischeže njekwo cžini: 1) psches šwoje Ššlowo a 2) wučerski a přjedariški Hamt, kiž je wón wustajit.

Epł. 4, 11. 12. 2 Kor. 5, 19. 20. — R. 45. 246. 25, 7.

Propheta, Boži Pšok, šastupuje Bože Mjesto pola Čłowekow, a ma we Božim Dłeni pschpowedacž, šchtož je Boh jemu šjetwiť. Tak je tež Jesús Božu Wolu najjašnišcho, najmožnišcho a we wele Pšchirumanjach pschpowedať.

§. 62. Schto je Krystusowy wóschimjeschniſchi Hamt?

Jako Wóschimjeschnik, je naš Jesus Bohom wu-
jednak, a nam Sbožnosz warbowak.

Ktemu škušcha: 1) so je Krystus šo šameho sa
naš woprowak, („sa naš čžerpik a wumrel, a naš wu-
mol se šwojej šwjatej a drohej Krwju“), 2) so njetko
bes Pšhestacža sa naš prošy, a naš 3) štymi Kubla-
mi šwojeho Kralestwa žo hnuje.

1) Hebr. 7, 26. 27. Tajkeho woscheho Mjeschnika pšchi-
stejesche nam mjecz, kiž by był šwjaty, bes Winy, newomasany,
wotdžjeleny wot Mjeschnikow, a kiž woschi je, džižli Nebeska šu. Ko-
tryž by nepotrebał koždy Džen, jako tamni woschi Mjeschnizy, naj-
predy šam sa šwoje Mjechi Wopory čžinicž a potom sa tych Ludži
Mjechi: pšchetož tu to je won junu čžinič, jako won šo šameho
je woprowak. Hebr. 9, 25 — 28. Hebr. 10, 12. Eph. 5, 2.
Jako Krystus naš je lubowak, a je šo šam sa naš podak sa Dar
a Wopor, Bohu ššłodkemu Wouenju.

2) Rom. 8, 34. Schtu chze šatamacž? Krystus je tudy, kiž
wumrel je, haj hiščeje wjazy, kiž tež šbudženy je; kotryž je na
Prawizy Božej a šastupuje naš. Hebr. 7, 24, 25. A je pšche-
zo žiwy, so by sa nich prošyč. 1 Jan. 2, 1.

3) Luk. 24, 50. Jesus pošbježe šwojej Ruzy horje a pošohnowa
jih. Eph. 1, 3. Šwaleny bydž Boh a ton Wotž našcheho Kneša
Jesom Krysta, kiž naš pošohnowak je šewšchjem duchomnym Po-
žohnowanjom w nebeskich Wjezach pšches Krystuša. — K. 90. 38.

Mjeschnik šastupuje čžlowekowe Mješto pšched Bohom. —
Woschimjeschnik pola Židow dyrbesche kožde Ljeto Wopor
šWujednanju sa Mjech žykeho Luda šžinicž (2 Mojs. 30, 10.), to
je Jesus junu čžinič, a sa Lud prošyčž a šon pošohnowacž (3
Mojs. 9, 23.), to Jesus pšchezo čžini.

§. 63. Schto je Krystusowy Kralowški Hamt?

Jako Kral, Jesus šbojštej Krašnoszju kneži, šwoje
Kralestwo šastara a wobarnuje, a tym Šwojim tu
Sbožnosz wudžjela a jih pšchi nej šdžerži.

„Wón šedži na Prawizy Boha“ ic. a kneži šnim:
1) we Kraleštwi teje Wšchehomozy aby Natury, t. j.
nawšchjeh Štworenjach we Nebesach a na Semi, tež na
šwojich Nepscheczjelach, 2) we Kraleštwi Nady t. j. we
šwojej Žyrkwi na Semi a nawšchjeh Wjerjazych, a

3) we Kralestwi teje Krašnoszje na tych Wuswolentych we Nebesach.

1) Gph. 1, 20. Boh je jeho šadził na swoju Prawizu we Nebesach, wosche wschitke Šershcziństwa, Krašnoszje, Mlozy, Knešwa a nawschitko, šchož Meno ma a menowane budže, niž je no na tym Šwjetci, ale tež we pschichodnym. Matth. 28, 18. Mi je data ic. Ps. 8, 7.

2) Jan. 18, 37. Duž djesche Pilatus knjemu: Da šy ty tola Kral? Jesus wotmolwi: Ty jo prajšy, ja šym Kral. Za šym šo na to narodził, a šym na to na Šwjet pschichoł, so bych Prawdži šwjedził. Kol. 1, 18. Won je ta Łowa teho Šjela, to je teje Šyrkwoje ic. Luk. 19, 38. Ps. 24, 7.

3) 2 Tim. 4, 18. Ton Kneš budže me tež wumoz sewscheho sleho Štutka a mi šbožnje dopomhacj kšwojemu nebestemu Kralestwu. Ps. 145, 13. 1 Kor. 15, 25. Krystus dyrbi knešicj, hacj budže wschitkich šwojich Nešcherjelow pod šwoje Nohi položicj. — K. 678. 679. 694. 547.

† Tež twój Kral a Kneš je Krystus, wschał „je cje wumol, so by ty 1) šam jeho a 2) we jeho Kralestwi pod nim žiwy byl“ (§. 67.), duž bydj jemu podany, so by Won tež we twojej Wutrobi knežił.

IV. Štutk teho Wuwoženja woshebj.

§. 64. Koho je Krystus wumol?

„Me šhubeneho a šatamaneho“ t. j. psches Rjech škajeneho a Šatamanšwa hódneho Šłoweka, žyke panene, rješne Šłowestwo. (§. 48. 52.)

1) Jes. 53, 7. My bludžjachmy wschitzy jako Wozzy, kóždy wobroczi šo na šwój Bucj: ale tón Kneš šwali wschitke našche Rjechi na neho. 2) Luk. 19, 10. Šłowski Šsyn je pschichoł, so by pytał, a šbožne cžinił, šchož šhubene je. 3) 2 Kor. 5, 19. Boh bjesche we Krystu, a šjedna tón Šwjet šam se šobu, a ne pschizpi jim jich Rjechi, a je nam poručil, so bychmy my rycželi wot teho Šjednanja. K. 89, 4. 90, 4.

§. 65. Wot cžoho je Krystus Šłowekow wumol?

I. „Wot wschitkich Rječow;“ t. j. wot Winy a Štrašy Rječow, kotruž je wón psches

ſwoje Doſzczinenje wot nas přecj wſak, a ſa naſ pſhecžerpik, §. 58, 2. 62.); a 2) wot Mozy a Kneſtwa Rjehow, kiž we naſ woſtaby, dnž ſo Jeſuſej we Wjeri podamy a po Jeho Wucžbi a Snamanju žiwi ſmy.

1) Jan. 1, 29. Łaj, to je Bože Žehnjo, kotrež teho Sſwjeta Rjehi neſe. 2) 2 Kor. 5, 21. Bóh je teho, kotryž wot žaneho Rjeha ničjo newedžiſche, ſa naſ k Rjehcej ſcžinił, ſo bychmy we nim ta Prawdoſž byli, kotraž pſched Bohom płacži. 3) 1 Pjetr. 2, 24. Kiž je naſche Rjehi na ſwojim Gžjeli ſam woprowak na Dremi, ſo bychmy Rjeham wotemreli a Prawdoſži žiwi byli, pſches kotrehož Nany wy ſže ſahojeni. K. 90, 6. 41, 1. 719, 3.

2) Rom. 6, 14. Rjehy nebudže móž nadwami knežicj, dokelž nejsze pod Saſonjom, ale pod Nadu. 2) 1 Jan. 3, 6. Shtuž we nim woſtane, tón n erjeſchi, ale shtuž rjeſchi, tón jeho neje widžił, ani jeho pſnał.

II. „Wot Sſmercžje“ t. j. wot Bojoſžje cžafneje 1), wot Mozy duchomneje 2), a wot Gžwilje wjecžneje Sſmercžje 3). §. 36. 58.

2 Timoth. 1, 10. Kriſtuſ je Sſmercži Móž wſak, Žiwenje pak a Reſachodnoſž na Sſwjeto pſchineſt pſches to Ewangellion. Jan 11, 25. §. 80, 1) Hebr. 2, 15. A je wupuſchežik tych, kotřiž ſmertneje Bojoſžje dla ſwoje žiwy Dny kſlužbi wotſudženi bjechu. 2) Eph. 2, 5. Žako my morwi bjechmy w Rjehach, je naſ Bóh ſKriſtuſom žiwyh cžinił. 3) Rom. 6, 23. §. 36. — K. 78, 1. 89, 9. 90, 8, 103, 3. 4.

III. „Wot cžertowſkeje Mozy,“ ſo wjazy pod Kneſtwom Gžerta neſtejimy, ale jeho Nadbjehanju napſhecžiwu ſtačž móžemy, dokelž je Kriſtuſ jeho Móž a Prawo na Rjeſchnitach ſahubił.

1) 1 Jan. 3, 8. Shtuž Rjehy cžini, je ſGžerta: pſchetož Gžert rjeſchi wot Spocžatka. Na to je ſo ſjewił Boži Sſy, ſo by wón te cžertowſke Skutki ſkaſył.

2) 1 Kor. 15, 55. Dje je, Šmercž, twoje Žahadlo? Dje je Hela, twoje Dobycžje? Jan. 12, 31.

§. 66. Scžim je Křystus Čłowekow wumol?

„Riž se Skotom aby se Šljeborom,“ (kaž so po Čžjeli Žecži wufupuja) 1). Ale l. sromadnje sžytkym swojim sproznivym Džjełanjom na Semi, se swojej Wucžbu a šwjatym Žiwenjom, aby sewschjem tym, schtož je wón, jako Propheta (§. 61) sa Čłowekow čžinił 2).

1) 1 Pjetr. 1, 18. 19. A wjesze, so wy nejšze se sachodnym Šljeborom aby Skotom wufupeni swascheho knicžomneho Wobendženja, kotrež wot Wótzow bjeschče nawukli; ale stej drohej Křwju Křysta, jako teho newi-
nošteho a nesmasaneho Žehnečja.

2) Kol. 1, 12. 13. A so džakowali temu Wótzju, kiž je naš hódnych čžinił krunemu Šerbstiwu thč Šwjatych we Šswjetli; a je naš wutornył wot Wóschnosžje teje Čžjemnosžje, a nas pscheštajil do teho Kraleštwu swojeho lubeho Šžyna. Jan. 12: 46. Ja, to Šswjetko, šym pschišhoł na Šswjet, so žadyn, kiž domne wjeri, by we Čžmii newostał. R. 54, 4.

II. Woschbeje „se swojej šwjatej a drohej Křwju a se swojim nesawinowatym Čžerpenjom a Wumrecžom“ aby sewschjem tym, schtož je wón we swojej [dokonjanej Poškusnosži, jako Woschimjeschnik (§. 62)] sa nas čžinił a čžerpil.

1) Rom. 5, 19. Psches teho Ženeho Poškusnosž budže jich wele prawych sežinenych. 2) Jes. 43, 24. 25. Mi by ty Šsluženja nacžinił stwojimi Rječami x. Jes. 53, 4. 5. Sawjesžje wón x. §. 58. 1 Jan. 1, 7. Ja Křej Jesom Křysta, jeho Šžyna, wucžisžji nas wot wschitkeho Rječa. 1 Pjetr. 3, 18 — R. 78. 560, 9.

† Šsriednik rjeka potajkim Křystus, dokelž je Wón psches swoju Poškusnosž hač do Ššmercžje nas psched Bohom prawych sežinił, a nas štym šBohom wujednał.

1 Tim. 2, 5. 6. Jedyn Bóh je, a Jedyn Sŕjednik bes Bohom a Čłlowekami, tón Čłlowek Krystus Jezus, kiž šo šam dał je k Wupłaczenju sa wschitkich zc. Hebr. 9, 15. Tehodla je wón Sŕjednik noweho Sakonja. R. 77. 89. 42.

§. 67. Režemu je cje Krystus „wumol, warbowal a dobył?“

I. Niz ktemu, šo bych cjim króbkischo Njecham a šwjjetnym Łoschtam, šlužicj mohł.

1) Gal. 2, 17. Dyrbeli my pak, kiž pytamy psches Krysta prawi cžineni bycj, tež hiščeje šami Njeschnizy namakanj bycj; da by Krystus Njecha Sšlužomnik był. Bóh to nedaš. 2) 1 Pjetr. 2, 16. Jako cji Frejni, a niz šo byščeje Frejotu na Pšchikrywanje Šłószje mjeli, ale jako cji Wotrocžy Boži. 3) Rom. 6, 18. Dokelž njett šze wušwobodženi wot Njehow, šze wy Wotrocžy scžineni teje Prawdoszje, — R. 259, 10. 98, 2. 10. 99.

II. Ale ktemu, šo bych Jeho, jako mojeho Krala (§. 63) cžesjil, a 1) „šam Jeho był, (š Čjjetom a š Duschu šo jemu šwecjil, we Žiwenju a Šsmereji jemu pschisłuschal.) a 2) we jeho Kraleštwi (na Semi a we Nebesach) pod Nim (a po jeho Kasnjach) žiwy był, a 3) Jemu, (jako mojemu lubemu Knesej) šlužil, (jow we Pyschi mi dobyteje) Prawdoszje zc. (a tam we Wuziwanju wječneje) Šbóžnoszje.“ — „Runje jako (tak wjeszje hač) wón stanł je zc. a kneži do Wječnoszje.“

7 1) Tit. 2, 14. Kiž šo šam sa nas dal je, šo by wón nas wumol wot wscheje Neprawdoszje, a šebi šam wucjiszil Lud, kiž by šam jeho był, a šo šwjeru djeržal k dobrym Škutkam. b) Rom. 14, 8, 9. Džž žiwi šmy, da šmy my temu Knesej žiwi; wumremy, da wumremy temu Knesej. c) 1 Kor. 6, 20. Wy šze droho kupeni. Da cžesze Boha na waschim Čjeli a na waschim Duchu, kotrajž šaj Božej. R. 672, 12.

2) 2 Kor. 5, 15. Krystus je tehodla sa wschitkich wumrel, šo bychy wschitzy, kotšž žiwi šu, tam dale šami

šebi žiwi nebyli, ale temu, kiž sa nich je wumrel a horjestanył. Gal. 2, 19. 20. §. 115.

3) Łuf. 1, 74, 75. So bychmy, wumoženi sRuki naschich Nepscheczelow, jemu služili bez Bojoszje šwoje žiwe Dny, we Šwjatoszi a Prawdoszi, kotraž jemu spodobna je. b) Philp. 1, 21. Krystus je moje Živenje, a Wumreczje je moje Dobyczje. K. 55, 4—7. 693. 88.

4) 1 Tim. 1, 15. Pšchetož „to je sawjeszje wjerno“ a jara dostojne Šłowo, so Krystus Jesus do Šwjeta je pšchischoł, Njeschnikow šbóžnych čžinicž.

Tšeczi Artikel.

„Wot Sweczenja“ rycži I. wot šwjateho Du-
cha, jako: A. wot jeho Parschony, B. Džjelawoszje a
C. Škutkow; II. wot kšcheszjianskeje Žyrkwje aby Šro-
madženja Wjerjazych kŠbožu, III. wot Šorjestawanja
Gžjela, a Dokonenja Šwjatych we wječnym Ži-
wenju.

§. 68. Pšches čžo pšhindže Šłoweł kWužiwaniu teho
Šboža we Krystušu?

Pšches Šweczenje t. j. Wucziszenje
wot wschitkich Nječow, a wschjedne Pšchibe-
ranje we wschjem Dobrym.

I. „Ja šam pał se šwojeho Rosoma,“ (kiž je
wot Natury sacžmity) „aby Mozny,“ (kiž je šłaba, a
Wolje, kiž je kŠtemu pokšilena) „nemožu do Jesom
Krysta wjerićž“ jeho Wuczbu a to Šbožje we nim
šnacž nawuknyčž, „aniž knemu pšchincž,“ šo kJesu-
šej wobrocžicž, a šo jeho Wumoženja džjelomneho
ščžinicž.

1) 2 Kor. 3, 5. Niž so bychmy dostojni byli šami
wot šebe, nješcto pomyšlicž, jako šami wot šebe; ale
so my dostojni šmy, to je wot Boha. 2) Phil. 2, 13.
Bóh je, kiž wam móžnje dawa to, so čžecze, a to,
so čžinieče po tym dobrym Špodobanju.

II. „Ale tón ŕwjaty Duch“ dyrbi me ŕwe-
czić t. j. mój Rosom roŕwjettlicz a moju Wolu wu-
ŕweczić, so bych psches Wjeru ŕwjaty a ŕbóžny był.

1) 1 Kor. 12, 3. Nichto nemóže Jesuŕej Kneŕ rje-
facz, ŕiba psches ŕwjateho Ducha. 2) Jer. 31, 18. Wo-
brocz me, da budu wobrocženy: pschetož ty, Kneže, ŕy
mój Bóh. K. 692. 130.

1. Wot ŕwjateho Ducha.

§. 69. Shtu je ŕwjaty Duch A. po Parschoni?

Za tŕecja Parschona we Bóžstwi, kotraž
wot Wótza a Ssyna wukhadža, a snimaj ru-
ny wjerne Bóh je.

Jan. 15, 26. Dyž pak tón Troshtar pschincz budže,
kotrehož ja wam pošlacz budu wot Wótza, tón Duch
teje Wjernosže, ŕiž wot Wótza wukhadža; tón budže
ŕwjedzicž wotemne.

I. Sŕwjaty Duch je woŕebna, bóžka Parscho-
na, pschetož Bože Piŕmo kemu 1) bóžke Mena,
2) Woŕebnosže a 3) Skutki pschipiŕuje, a jeho 4) wot
Wótza a Ssyna roŕdzjeluje.

1) Jan. Sk. 5, 3. 4. 1 Kor. 3, 16. 2) 1 Kor. 2, 10. 11.
Jan. Sk. 1, 16. 3) 1 Meŕŕ. 1, 2. Pŕ. 33, 6. 4) Matth. 28, 6.
2 Kor. 13, 13.

II. Rjeka ŕwjaty, dokelž 1) je wón ŕam cžiŕty
a ŕwjaty, 2) chze, so bychmy tež my ŕweczi byli,
a 3) na našim Wusŕwecženju ŕobudžjela.

1 Pjetr. 1, 15. 16. Saŕo tón, ŕiž waŕ je powolał, a
je ŕwjaty, bydžje tež wy ŕweczi wewŕchjem waŕŕim
Wobendženju. Pschetož pižane ŕteji: Bydžje ŕweczi, psche-
tož ja ŕym ŕwjaty. — K. 128. 133.

„Ja wjerju do ŕwjateho Ducha“ rjeka: Ja
ŕym wjeŕty: 1) so je ŕwjaty Duch Bóh ŕam, (niž
njekajka Móz aby Woŕebnosž Boža), a so wón 2) beŕ
Pŕhestacja na cžlowŕŕich Wutrobach, a tež na mni
džjela.

§. 70. B. Kak swjaty Duch fromadnje džjela?

Wón je wewschjeh Čzafach, psches wele Wjezow, a se wšchelakim Waschnjom na čłowfskich Wutrobach šo džjelawy wopokasał, a jo hiščeže pschezo čžini.

I. Wón džjelasche sasterfku: 1) na Wótzach a Prophetach stareho Šluba, 2) na Jesušu Kryfšu, kiž je jeho šlawnje dostał, we najpołnišchej Wjeri wobšedžik, a tež šwojim Wuežomnikam šlubik, a 3) na tych Zaposchtokach, na kotrychž wón džefacž Dnjow wo Jesušowym Knebjustwicju widomnje wulaty bu.

1) Šizom pschi Štwarenju, 1 Mojs. 1, 2. — psches Šwje-domnje, 1 Mojs. 6, 3. — š Wudžjelenjom wošebnych Darow, 2 Mojs. 31, 3 — 5. 4 Mojs. 11, 16. 17. 25. 5 Mojs. 34, 9. Kn. Šub. 3, 10. 1 Sam. 10, 6. — š Pšihotowanju na Mešiasa, kiž jeho šam mjecž (Jes. 11, 2.) a na Wšchjeh wuljecž dyrbesche, Joel 2, 28. Jes. 44, 3. — 2) Zap. Šf. 10, 38. Boh je Jesuša jačbowat se šwjatym Duchom ic. §. 55. Jan. 16, 13. 14. Zap. Šf. 1, 8. — 3) Zap. Šf. 2, 1 — 4. Rom. 15, 18. 19. — R. 134. 432, 5.

II. Wón džjela hiščeže njetko na wščitkich Čłowefach: 1) psches te tak menowane nadne pomozne Wjezy (§. 86.), a 2) psches wšchelake swonkomne Podawki, wešete a šrudne Šejndjenja, psches kotrež Šwjedomnje hnute, Wjera spytana a Pokuta pschisporjana budže.

1) Zap. Šf. 16, 14. Zena bohabojašna Žonska, šMezonom Lidia pošluchasche, tej tón Kneš Wutrobu wotewri.
b) Gal. 3, 5. Kotryž wam tehodla njetk teho Ducha dawta, a čžini tajke Škutki beš wami, čžini wón to psches Šakonja Škutk aby psches Prijedowanje wot teje Wjeri?
c) Jan. 17, 17. Šwecž jich we šwojej Wjernošzi, twoje Šłowo je ta Wjernošž. (Felix, Zap. Šf. 24, 25.) —
2) Šhubeny Šsyn. Łuf. 15, 17. — R. 132. 428, 2. 728, 5.

C. Kajke nadne Škutki šwj. Duch na Kóždym wošebje čžini?

„Šwjaty Duch je me (a Drubich) 1) psches Ewan-gelion powokak“, š Jesušej wedł a š Wjeri pschinucžik,

2) „rosšwjetlik“, k prawemu Bósnačju pschinesł; 3) „we prawej Wjeri wu šweczi“ me šwjateho a praweho čžini; a 4) „sđžerži“ we Dobrym wobtwerdžuje a psched Skym sakhowa. A tak Krystuša we mni psche = krašni, a jeho Skutk na mni dokonja.

§. 71. Kak šwjaty Duch Čłowekow powoła?

Dyž Bóh psches šwoje Słowo wschitkim Čłowekam swoju Nadu we Krystušu sjewi, podawa a Móz skiczi, ju horje wsacž.

1) 2 Tim. 1, 9. Bóh je naš sbóžnych sežinik a powołał se šwjatym Powołanjom, niz po našchich Skutkach, ale po šwojim Nastajenju a po tej Nadži, kotraž nam data je we Krystušu Jesušu, psched Čžajom teho Šwjeta. 2) 1 Tim. 2, 4. Bóh čže, so by wschitkim Ludjom pomhane bylo, a so bychu k Bósnačju teše Prawdy pschischli. 3) 2 Pjetr. 3, 9. Tón Knes nochže, so by shtu shubeny był, ale so by šo kóždy k Pokuczi wobročik. 2 Thess. 2, 14. R. 188. 564.

I. To stane šo: „psches Evangelion,“ kšcheszjanski Narod, Schulu, Zyrkej a druhe Skladnoszje, Jesusa a jeho Wucžbu snacž nawuknycz. — II. Bóh Wschitkich powoła, ale Nikoho k Horjebranju šwojeje Nady netwunguje. III. Išč wele tež na Boži Łoš nekedybujaja, a tajke Sbožje sazpjaja.

Matth. 20, 16. Wele je išč powołanych, ale mało je wušwolonych. Matth. 23, 37. Jerusalem, kiž ty moryšch Prophetow re. Kralowški Kwaš. Matth. 22, 1 re. Rom, 8, 29. 30. — R. 623, 2.

§. 72. Kak šwjaty Duch Čłowekow rosšwjeczi?

Dyž wón psches Móz Božeho Słowa tu natursku Čžjemnosz we Nosomi precž wosme, a sa to Šwjazu Wjern sashwjeczi, aby prawje kšcheszjanske Bósnačje we naš płodži.

„Se šwojimi Darami“ a Wucžbu šwjaty Duch me-
nujzy ktemu pomha, so Čłowek 1) psches Sakoň šwoje

rjeschne Skazjenje, a 2) psches Ewangelion Božu Nadu we Krystusu jasnischo spósnaje a do neho wjeri.

1) 2 Kor. 4, 6. Bóh, kotryž pschikasa, so by so sčjemnoszje to Szwjetko rošpwejcziko, tón je so rošpwejczik w naschich Wutrobach, so bychmy dostali Rošpwezcjenje teho Pósnacza teje Krasnoszje Božeje we Wobleczu Jesom Krysta. 2) Epy. 5, 14. Wotzucz, kiž ty spisch, a stawaj wot Morwych, da budze cje Krystus rošpwejczicj. Epyes. 1, 17 — 19. Kol. 1, 12. §. 65. K. 195. 157, 4. 163.

§. 73. Kak šwjaty Duch Čłowekow wušweczi?

Dyž wón jich psches Pokutu a Wobroczenie wot Njehow wucziszi, a psches Krystusa prawych čini a wobnadzi.

Špokutu Šweczenie so šapoczne, šWobroczenjom so dokonja.

A. Šhto je Pokuta?

I. Wotwobroczenie wot wschitkeho Njeha psches wutrobne Roškacze a II. Wobroczenie k Bohu psches prawu Wjeru.

1) Ps. 51, 19. Wopory, Bohu špodobne šu tyszny Duch; tysznu a roštamamu Wutrobu nebudžesch ty, Božo, šazpicj. Luk. 15, 18. 19. Ša čžu postanyčj a ššwojemu Nanej hieč a knemu rez: Ša šym šrjeschil we Njebu a psched tobu, a neššym dale hódny, so bych twój Šsyn menowany byl. 2) Šap. Šk. 16, 31. Wjer do teho Knesa Jesom Krysta, da budžesch ty a twój Dom šbóžny. K. 225. 210, 4. 213, 4.

I. Roškacze Njehow ma: šchtuž 1) šwoje Njechi pósnaje a šo jich wušnaje, 2) tychšamych dla Štyštnoš čžuje a šo jich šaje, 3) je wutrobnje hidži a wostajicj čže.

1) Šer. 3, 13. Pósnaj šwoju Šłoš, šo šy šo pschecziwo temu Knesej šwojemu Bohu pscherjeschil. Pschisł.

28. 13. 1 Jan. 1, 9. §. 115. 2) Grud. Kyrl. 5, 16. Za Krona nascheje Rowy je spanyła: bjeda nam njett, dokelž so pscherjeschili smy. Ps. 38, 5—9. (Ton Zlonit, Luk. 18, 13.) 3) 2 Kor. 7, 10. Boža Grudoba nas čžini k Šbóžnoszi Zelenje, wo kotrež nikomu žel neje. Matth. 3, 8. Čžincje hódne Włody teje Pokuty. — R. 201 ic.

II. K Wjeri do Jesom Krysta, psches kotruž so Čžlowek k Bohu wobrocžicž, a Radu a Wodacžje pytačž dyrbi, škuscha: 1) Wóšnacžje wot Krystusa a jeho Škutka, 2) Dowedjenje a 3) Radžija. §. 38.

B. Ščto je Wobrocjenje?

To dokonjane Poljepschowanje a Wusšwecjenje tych Pokutnych a Wjerjaznych, kotrež tych predy Šlych a Satamanych k Dobrym a Wobnadženym ščžini.

To stane so: psches I. Rowy Narod, dyž jim Bóh nowe duchomne Žiwenje šobudžželi, jich šžylje hinajšchim Čžlowekam ščžini a šžo ššwojim Džicžom horjewosme.

1) Jan. 3, 3. Šeli so šo ščtu šnoweho nenarodžži, nemóže wón Bože Kraleštvo woladacž. 2) Čžech. 36, 26. 27. Ša čžu wam nowu Wutrobu dacž, a čžu wam noweho Ducha do was dacž ic. Gal. 3, 26. §. 105. Rom. 8, 17. R. 198. 247, 4.

II. Prawyčžinenje, dyž jim Boh sluteje Rady, jich Pokuty a Wjeri dla, Krystušowu Prawdosž pschizpi, jim jich Rječhi wodawa, wščitku Ščtrafu tychšamnych spusčžži a jich psched šwojim Ššudom ša prawyčž horjewosme.

1) Rom. 5, 1. Dokelž tehodla smy prawi čžineni psches Wjeru, da mamy Wjer šBohom psches nascheho Krusa Jesom Krysta. 2) Rom. 3, 24. A budža beš Ša škužby prawi čžineni šjeho Rady, psches to Wumóžjenje, kotrež psches Krysta Jesusa šo stalo je ic. 3) Eph.

2, 8. Wschetož s Nady sje wy sbóžni scžineni psches Wjeru, a to neje wot was. Boži Dar to je. K. 4 215, 7. 8, 429, 4. 630.

III. Wschjedne Bonowenje, dyž jim Bóh wschjednje nowu Móz dawa, šo Steho pasz a wewschjem Dobrym rosž, hacž dokoneni nebudža.

1) 2 Kor. 5, 17. Jeli schtu we Krystušu, tón je nowe Stworenje; to Stare je šo minyło, laj, wschitko je šo nowe scžiniło. Eph. 4, 22—24. Da wotpołožeje ic. §. 109. Gal. 2, 20. 2) Hebr. 12, 14. Honcže sa Śweczenjom, beš kotrehož žadyn teho Knesa wola-dacž nebudže. K. 149, 4.

§. 74. Kak šwjaty Duch Wobrocženych sdžerži?

Dyž jich we Wjeri a šwjatym Žiwenu wobtwerdjuje a pschezo dale wedže, pschi Spytowanjach pošyl-
nuje, we Nufach troschtuje, a jich (jeli so šami ne-
wotpanu) k Sbóžnoszi wobarnuje.

Sehedla rjeka tež šwj. Duch Wjerjazych Wuczer, Wodjer a Troshtar.

1) Phlp. 1, 6. Ja šym teje dobreje Nadžije, šo tón šamy, kiž we was tón dobry Skutk je šapoczak, jon budže dokonecž hacž do teho Dnja Jesom Krysta. 2) 1 Pjetr. 1, 5. Kiž wy šBožeje Mozhy psches Wjeru wobarnowani budžecže k Sbóžnoszi ic. 3) 1 Pjetr. 5, 10. Tón Bóh wscheje Nady, kiž was powołał je kšwojej wječnej Krašnoszi, we Krystušu Isusu, tón budže was, kiž wy maku Kwilu cžerpicže, dohotowacž, wobtwerdžicž, pošylnicž a sa-
ložicž. K. 229, 6. 257, 16.

† Kšcheszjano! Džakuj šo Bohu sa twoje Po-
wołanje, pschisporej šwoje Koššwjetlenie a Wusšwe-
czenje psches šwjerne Wuziwanje tych tebi šficženych
pomoznych Wjezow, wostań šwjerny a nehnuty we
Dobrym, a dowjer šo Božej Pomozy a Nadži psches
Krystuša.

II. Kšcheszjianska Zyrkej.

§. 75. Čhto je ta kšcheszjianska Zyrkej?

„To žyłe Kšcheszjianstwo na Semi“ aby ta Sromadžisna wschitkich tych, kotrychž šwjaty Duch k Božemu Kralestwu „powoła a sromadži,“ psches Słowo a Sakramenty „rosšwjeczi a wušweczi a pschi Jesom Krystu we prawej Wjeri kwsječnemu Žiwenu sdžerži.“

1) 1 Kor. 3, 16. Newjesze wy, so wy Boža Zyrkej sže, a tón Duch Boži bydli we was? 2) 1 Bjetr. 2, 5. A tež wy jako žiwe Kamenje, natwarče šo, so bysčje duchonna Kejža byli, a šwjate Wjeschnistwo k Woprowanju duchonne Wopory, kotrež šo bychu Bohu spodobate psches Jesom Krysta. Eph. 2, 19—22. K. 448. 623.

I. Wona rjeka: 1) „kšcheszjianska,“ dokelž je Krystus jeje Sałožer, Łowa a jenički Knes; 2) „šwjata“ dokelž šu jejne Stawy psches Krystusa wušwecjene, a wschjednje we Šweczenju rosž dyrbja, 3) „jena“ (sromadna), dokelž wschitke jejne Stawy na jenym Grunczi a pod jenym Knesom steja, jene Towarstwo wučinja, jenu Wjeru a jenu Nadžiju maja.

1) 1 Kor. 3, 11. Žadyn drubi Grunt ničtó nemóže sałožicž, kiba tón, kiž je sałoženy, kotryž je Jesus Krystus. 2) Eph. 1, 22. 23. A je wschitko pod jeho Nohi podač, a jeho postajik sa Łowu nawschitko tej Zyrkwi, kotraž jeho Gjeło je.

2) Eph. 5, 26. 27. So by wón ju wošwecził; a je ju wučzišził psches tu Kupel wthym Słowi; so by wón ju šam šebi postajik sa krasnu Gmenu, kotraž nebyła smasana aby nemjeła žaneho Smorska, ani ničoho tajkeho, ale šo by šwjata a bes Poruka byla.

3) Eph. 4, 4—6. Jene Gjeło a jedyn Duch: jako wy tež powołani sže na Jenu Nadžiju wascheho Powołanja. Jedyn Knes, Jena Wjera, Jena Čhečeniza: Jedyn Bóh a Wocjez wschitkich, kiž je wósche wschitkich a psches

wščitkich a we waš wščitkich. Jan. 10, 16. Rom. 12, 4—6.

Pomjerk. Te wšchelake zyrkwinske Towarstwa wopisa ton sady pschistajeny Pschidawf.

II. Prawa Zyrkej teho Knesa je tam, džež so Bože Słowo prawje a čišzje wučži, a Sakramentaj po Krystušowym Wustajenju wudžjelenaj budžetaj. (§. 101.) Tajka je ewangelška Lutherška Zyrkej.

Jan. 8, 31. 32. Budžecželi wy wostacž pschi mojej Rycži, da sže wy moji prawi Bucžomnizy. A wy budžecže tu Prawdu posnacž, a ta Prawda budže waš woswobodžicž. K. 231. 769.

§. 76. Kak so Ršcheszjianska Zyrkej rošdžjeluje?

Do widomneje a newidomneje Zyrkwje.

1) Widomna Zyrkej je ta Sromadžisna wščitkich Ršcheszjanow, dobrych a slych, wjerjazych a newjerjazych, kiž pschi sromadnym Wuziwanju Božeho Słowa a Sakramentow, swonkomne Smejnstwo bes šobu maja. 2 Tim. 2, 20. Matth. 13, 47. 48.

2) Newidomna Zyrkej je ta Sromadžisna prawje Wjerjazych, kiž psches Wjeru sKrystušom, a we Luboszi bes šobu šjenocženi, Bohu we Duchu a we Prawdži škuža. Woni šu „ta Sromadžisna Sšwjatych.“ 2 Tim. 2, 19. Jap. Sk. 2, 42—47.

„Ta Sromadžisna tych Sšwjatych“ 1) na Semi rjela tej bjedžerska Zyrkej, dokelž woni jow wšchjednje sNewjeru, sRječom a sNusu šo bjedžicž maju; 2) we Rebešach pak dobywarska Zyrkej, dokelž tam na wščitkich Nepschecželach žylje dobyli šu.

1) Matth. 16, 18. Ty šy Pjetr, a na tu Skaku chzu ja twaricž šwoju Zyrkej, a te helške Kkota nedžrbja ju pschemož. 2) Hebr. 12, 22. 23. Wy sže pschistupili ktej Hori Sionskej, a kMjestu teho žiweho Boha, ktemu nebestemu Jerusalemu, a ktej Sromadžisni wele Lawsent Zandželow ic. K. 767, 7.

§. 77. Kak šo Jesušowa Zyrkej pschezo dale rošpscheszjera?

Psches Missionstwo, škotrymž šwjatny Duch wšchjednje sewšchječ Ludow nowe Stawy kRšcheszjiansktwu powola a sromadžuje.

1) Mark. 16, 15. Džicje powšchjem Šwjećzi, a prjedujeje to Evangelion wšchitkemu Stworenju. 2) Matth. 8, 11. Zich wele budže pšhincj wot Kanja a wot Wecjora ic. 3) Jan. 10, 16. Ja mam hiščeje druhe Wozgy, te nejsu stejje Wowežernje. A tešame dyrbu ja tež pšhinesj, a wone budža mój Kóš pšhycječ, a budže Jene Stadlo a J. dyn Paštyr. K. 770 ic. 656.

§. 78. Kak wudžjela šw. Duch „W o d a w a n j e N j e c h o w ?“

Wón dawa jo Pokutnym a Wjerjazym Krystuša dla 1) we Božim Ešłowi pšchypowedač, a jo 2) pščeš Sakramentaj wobtworđuje a šafygluje.

1) Łuf. 24, 46. 47. Tak je pišane, a tak dyrbesche Krystus čjerpicj, a na tšeczi Džen horještancj wot Morwych, a dacj prjedowacj we šwojim Mjeni Pokutu a Njechow Wodacjje bewšchjemi Ludžimi. 2) Sap. Šk 2, 38. §. 102. Matth. 26, 28. §. 113.

Pokutny móže tehodla prajicj: „We kotrymž Kščešzjianski wón mi a wšchjem Wjerjazym wšchjeduje (dyž wo to prošcu), wšchje Njechi, (kotrychž šo kaju), bo hacje (Pšchizpicjom Krystušoweje Prawdošje) wodawa.“

1) Ies. 55, 7. Besbóžny wostaj šo šwojeho Buczja, a Šłóznik šwojich Myšlow, a wobrocj šo ktemu Knesej: da budže wón šo nad nim šmjelicj; a knašchemu Bohu, pšchetož pola neho je wele W o d a w a n j a. 2) Pš. 130, 7. 8. Pola teho Knesa je Nada a wele Wumóženja. 3) Rom. 5, 20. Džež Nječ šo je móžny sežinił, tam je Nada hiščeje móžnišča. K. 201. 460, 7 ic. 441, 3.

III. To Dokonenje Šwjatych.

Nemóže šo predy štačj, hacj Nječ se šwojimi žadkashymi Błodami žylje wutupeny a wječne Žiwenje pšchischo neje. Na to wofasuja te tak menowane pošlene Wjezy, kotrež šu: I. Ššmercj, II. Horještawanje Gjeła, III. pošleni Ššud a IV. wječne Žiwenje.

§. 79. Što je čłowekowa Šmerc?

Wustupenje teje nešmertneje Duschy steho sachod-
neho Čjela.

Prjed. 12, 7. Próch šo sašo do Semje wróczi, kaž
predy był je, a Duch wróczi šo sašo k Bohu, kotryž jeho
dał je. 1 Mojs. 3, 19. §. 48.

Šmerc ma šwój, wot Boha postajeny 1), Člo-
wekej pak newjedomny Čřaš 2), je Besbóžnym Šchtrafa,
kotrejež šo boja 3), Bobóžnym pak Dobrota, kotruž šebi
žadaju 4).

1) Šiob 14, 5. 2) Prjed. 9, 12. 3) Rom. 6, 23. 4) Phllp.
1, 23. R. 507.

§. 80. Što rjeka: Duscha je nešmertna?

Duscha tež po Wustupenju š Čjela žiwa w osta-
ne, a wschitke šwoje Mozny (Rosom, Wolu, Do-
pomneczje a Šwjedomnje) šchowaja; a budže aby
wjeczneje Šbóžnoszje wužiwać, aby Čjwilu čjerpicz mjecz.

1) Łuk. 16, 22. Boda šo pak, šo tón Šhudy wumre,
a bje nešeny wot Zandželow do Abrahamoweho Klina.
Tón Bohaty pak tež wumre, a bu porebany. 2) Łuk.
23, 43. Sawjernje, dženska budžesch ty somnu we Pa-
radisu. 3) Šjew. Jan. 14, 13. Šbóžni šu čji Morwi,
kotsiž we tym Šnesu wumru. Haj tón Duch praji, šo
woni wotpoczowaju wot šwojeho Čjela, jich Škutki pak
du ša nimi.

Ščžeho wješch, šo je Duscha nešmertna?

To mi I. mój Rosom praji, a II. Kryštus
wobtwerdžuje.

I. Rosom tak šudži: 1) Duch se šwojimi Mozami šajncz
nemozje, dokelž je jednore Bnczje; 2) to Zadanje po wjecz-
nym Žiwenu je Boh šam do naščeje Wutroby plodžik, jeho Šu-
bosz budže jo wješzje tež dopelnicz; ša to tež 3) jeho druge
Wošebnoszje rukuja. Wšchaf je won a) wjeczny a wsche-
homozny a može tež nas wjecznje šđerjecz, b) šwjaty a
prawy a dyrbi Šle a Dobre hiščzje po Šmerczi płacžicž, do-
kelž šo pšchezo we Žiwenu nestane; c) wschekomudry, a
wje, šo Čłowek šwoje duchomuo Mozny we tym, krotkim šemškim
Žiwenu došz šwuczowacz nemože.

1) Kn. Mud. 3, 1. Prawych Duschy su we Boszej Ruzy, a žana Czivila so jich nedotkne. Matth. 10, 28. §. 11. 2) 2 Kor. 5, 4. Dokelž we tej Hjeczi smy, požadamy my zc., so by to Smertne pozrete bylo wot Žiwjenja. 3) Hebr. 11, 19. Boh je mŏzny, tež wot Mornych sbudžicž. b) 2 Pjotr. 3, 13. My cžakamy na nowe Nebesa a na nowu Semju, we kotrychž Prawdosz pschibywa. Ps. 73, 13. c) 1 Kor. 13, 9—12. Schtož wjemy, je nezylke, a schtož wjeschcžimy, je nezylke. Dyž pak to dokonjane pschincž budže, tedy smjeje to Nezylke Rŏnz. Ps. 89, 48.

II. K r y s t u s wobtwerdjuje to: 1) se swojej Wucžbu, kaž tež 2) se swojim Horjestacjom a Rnebstupicjom.

1) Jan. 11, 25. 26. Ja sym to Horjestawanje a to Žiwjenje. Schtuž do mne wjeri, budže živy, hacž wŏn runje wumre. A schtuž je živy, a wjeri do mne, tŏn nidy nebudže wumrecž. b) Jan. 10, 28. Ja dawam jim wjecžne Žiwjenje, a wone nebudža nidy Rŏnz wsacž, a nihto nebudže je smojeho Wŏtza Ruki wutornycž. Luk. 20, 38.

2) Jan. 14, 2. 3. We mojego Wŏtza Domi je wele Wobhdlenjow. Dy by temu tak nebylo, da bych kwam reknył: Ja du tam, wam to Mjesto pschihotowacž. A hacž bych tam schoł, wam to Mjesto pschihotowacž; da wschaf chzu saso pschincž. a was kšebi wsacž, so byschcže tež wy byli, dječ ja sym. b) Jan. 14, 19. Ja sym živy, a wy budžecže tež živi. R. 674. 106. 117. 116, 4. 675, 6.

§. 81. Schto budže Horjestawanje teho Czjela?

Dyž te Czjela wschitkich Semrjetych saso wožiwicž, a pschekrašnene, stej nesmertnej Duschu saso sjenocjene budžaja.

To budže so stacž, dyž budže Jesus „na sudny Djen me a wschitk h Mornych sbudžicž.“

Na cjo so tuta Wjera sakožuje?

1) Na Krysťusowe Horjestacije a 2) Jeho swawne Sslubenja, 3) na Božu Wschehomóz a džiwne Skutki we Naturi, a 4) na to Shonenje, so so cžlowekowa Duscha bes Gjeła nemože džieltawa wopokasacž.

1) 1 Kor. 6. 14, Bóh je teho Knesa sbudžil, a budže tež nas sbudžicž psches swoju Wóz. b) Rom. 8, 11. Džž-tehoda Duch teho, kotryž Jesuša wot Morwych je sbudžil, we was bydli: Duž budže tež tón, kotryž Krysťusta wot Morwych je sbudžil, wasche smertne Gjeła žiwe cžinicz. c) 1 Kor. 15, 16. Zeli so Morwi horjnestawaju, da tež Krysťus neje horjestanył. d) Job 19, 25—27. Za wjem, so mój Wumožnik žiwy je, a wón budže me potom steje Semje horje sbudžicž. R. 117, 2.

2) Jan. 5, 28. 29. Za Sčtunda dže, we kotrejž wschitzy, kiž we Mowach su, budža jeho Kof šlyšhecž, a pójuža wobu, cži šami, kiž su Dobre cžinili, kHorjestawanju teho Žiwjenja, kiž pak su Šle cžinili, kHorjestawanju teho Ssudženja. b) 2 Kor. 5, 1. My wjemy pak, jeli so nascha semska Kežža teje Šjeth roklamana budže, so wot Boha nowe Twarenje mamy; Dom, kiž šlukomaj neje scžineny, a wjecžny je we Nebesach. c) 1 Kor. 15, 51. 52. My wschitzy nebudžemy wušnyčž, ale wschitzy pak budžemy pschemjeneni.

3) Philp. 3, 21. Kotryž nasche hubene Gjeło pschemjenicz budže, so podobne budže jeho krasnemu Gjełu, po tej Wozy, škotrejž wón tež wschitke Wjezy šebi móže podcžisnyčž. 1 Kor. 15, 35—42.

II. Wschichodne Gjeła Bobožnych budža krasne 1), Gjeła Pežbožnych pak hanibne 2). — Duž šwecz Bohu šDuschu tež Gjeło.

1) 1 Kor. 15, 42—44. Šyhte budže Gjeło sachodne, a budže horjestanyčž nesachodne. Wono budže šyhte we Necžeszi, a budže stanyčž wKrasnoszi; šyhte budže cžjelne Gjeło, a tudže stanyčž duchomne Gjeło. 2) Jes. 66, 24. §. 85. Dan. 12, 2, R. 620, 8. 523, 4, 11.

§. 82. Što budje šudny Djen?

Dyž budje, po Horjestawanju Gjeła, zny Šwjet pšed Boži Šud žadany; a Robožnym Šbóžnosj, Besbóžnym Satamanstwo wotšudjene.

Tuton Šud budje: 1) na Wšitkich, Žiwych a Morwych (§. 59), 2) wot Krystuša, t Šjewenju jeho Krašnoszje, 3) po jeho Šłowi, 4) š Prawdoszju a 5) na Šemi djeržany.

1) Matth. 25, 31—46. Dyž pak cžlowški Šsyn pšincj budje we šwojej Krašnoszi, a wšitzy šweczi Šandželjo smim: tedy budje wón šedjicj na Stoli šwojeje Krašnoszje. A budja pšed nim wšitzy Ludzjo šromadženi. A wón budje jich rošno rošdželicj, tak jako Pašyr Wozzy wot Košlow rošriša. A budje te Wozzy ššwojej Prawizy šajicj, tych Košlow pak ššwojej Lwizy. — 46. A woni pojndja do wječneje Gzilje; cži Prawi pak do wječneho Živenja. 2) Šap. Šk. 17, 31. Bóh je j dyn Djen wustajil, na kotrymž wón chze šudjicj zly Šwjet š Prawdoszju pšes Wuža, we kotrymž wón to je wobšanknył zc. 3) 2 Kor. 5, 10. My šo wšitzy dyr bimy šjewicj pšed šudnym Štokom Krystušowym, šo by šoždy doštal ša tym, jako je cžinil pšči cžjelnym Živenju; nech je dobre aby šte. 4) 1 Kor. 4, 5. Neš budježe predy Gžaša, hačž tóu Kneš pšhindže, kiž tež budje na Šwjetlo pšinesz, šštož po Gžmi je potajene zc. K. 512, 2. 513.

Šam ša šo aby wšehje budje šoždy Gžlowek smolom po Ššmerczi šudženy. Pšlent šromadny Šud pak je štemu postajeny, šo by šo Krystušowe Kralestwo na wječnje wot Kralestwa teho Šleho rošno dželiko. — Dy šo to šacj budje, Ništo newje; duž wachuj!

§. 83. Što budje ša pošlentu Ššudom pšincj?

Škončjenje teho nježischeho Ššwjeta; dyž budje Šemja ššebjom šahinycj, a šo šdokonensčenu a knešachodnemu Wobydlenju Prawych a Šbóžnych wobnowicj.

1) 2 Pjetr. 3, 7 zc. Nježische Ššebša a Šemja budja pšes jeho Šłowo wotložene, a šWohenju ššowme na tón Djen teho Ššuda a Ššatamanšwa besbóž-

nych Ludži. 2) Jes. 65, 17. Taj, ja chzu nowe Nebesa a nowu Semju stworicj, so so prjenich wjazy nebudje spominacj. 3) Sjew. 21, 1. Ja widžich nowe Nebesa a nowu Semju. K. 517, 10. 523, 6.

§. 84. Šhto je to „wjecžne Žiwjenje?“

Ta wjecžna Sbožnosz, kotruž chze Bóh „mi a wschitkim Wjerjazym a Wuswolonym we Krysťu po Šudži dacj.“

Sbožni budža wot wscheho Šleho wumoženi 1), we Nebesach 2), pschi Woladanju a Dopósnacju Božeje a Jesuroweje Krasnoszje 3), se šwjatymi Zandžemi a šwojimi Lubnymi šjenocženi 4), pschi Wužiwanju dobrego Šwjedomnja, a na wošebnišche Džjeto postajeni 5), bes Kónza newurekliwu Wesełosz wuži-
wacj 6).

1) Sjew. 21, 4. Boh budje šich Wocžow wschitke Šhlšy setrjecj, a Ššmercj wjazy nebudje, ani Šrudoba, ani Wołanje, ani Bolosz wjazy nebudje. 2 Tim. 4. 18. §. 63. 2 Kor. 4, 17. 18. Nascha Žakosz, kotraž je krótka zc. Sjew. 7, 16. 17. Žim so wjazy nesechze jysz ani picj.

2) 1 Theš. 4, 17. A budžemy tak wjecžnje pschitym Knesu. Jan. 14, 2. 3. We mošeho Wotza Domi zc. §. 86, 1 Pjetr. 1, 3. 4. Kwaleny bydž Bóh zc. — K. 240, 5.

3) Matth. 5, 8. Sbožni su cži, kiž cžišćeje Wutrobny su: pschetož woni budža Boha widžicj. b) 1 Jan. 3, 2. Moji Najlubšči, my šmy njek Bože Džjeczi, ale šewiło so hiščeže neje, šhto my budžemy. My pak wjemy, džž so šjewicj budje, so my jemu podobni budžemy; pschetož my jeho widžicj budžemy tak, kaž won je. c) 1 Kor. 13, 12. My ladamy njek psches Šchpihel we potajnym Ššłowi, tedy pak wot Woblecža k Woblecžu. Njek ja pósnaju po Šruchu; tedy pak budu dopósnacj, kaž tež ja dopósnaty šym zc. d) Jan. 17, 24. Wótze, ja chzu, džž ja šym, so bychu tež cži šami pola me byli, kotrychž mi dať šy, so bychu moju Krasnosz widžili, kotruž mi dať šy.

4) Luk. 20, 36. Woni dale wjazn nemóža wumrecz; pšchetož woni su Zandželami runi, a su Bože Djjeczi.

b) Jan. 16, 22. Ja chzu was sašo widžicž, a wascha Wutroba budže šo wešelicž, a wasche Wešelje Nichto nebudže wot was precž wsacž. Hebr. 12, 22. §. 76.

5) Matth. 5, 21. O ty dobry a šwjerny Wotrocžko, ty šy na Małym šwjerny byl; ja chzu cje na wele postajicž; dži nuts ktwojeho Knesa Wešeloszi. Sjew. 2, 10. Bydž šwjerny ic. §. 110.

6) 1 Kor. 2, 9. Sčtož žane Woko neje widžiko, a žane Wucho pšyšchalo neje, a da žaneho Gžloweka Wutrobhy pšyšchło neje, sčtož Bóh je pšyhotował tym, kotsiž jeho lubuja. R. 807 ic. 493 ic. 420. 717, 5.

§. 85. Sčto je to wjecžne Satamanstwo?

Ta wjecžna Gžwila, kotcaž na Newjerjazych a Sacžisnennych čžaka.

Satamani budža wot Božeho Woblecžja fastorčženi, wot Krystuža a wsčitkich Dobrych rošnodžželeni 1), na stysknym Mjeszi (S li) 2), na Gžjeli a na Duschi (we stym Sšwjedomnju) 3), beš Konža newureknemu Gžwilu čžerpicž dyrbecž.

1) Matth. 25, 41. Džicje precž wot emne, wy Sčlecžji, do wjecžneho Wohenja, kotryž pšyhotowaný je Gžertej a jeho Zandželam. Luk. 16, 26. Beš nami a beš wami je wulka Łobina wobtwerdžena ic.

2) Matth. 8, 12. Djjeczi teho Kraleštwja budža wuštorkane do teje najkobscheje Gžjemnosžje, džež budže Wucžje a Subow Kšchipenje. Luk. 16, 24. A jako wón we Heli a we Gžwili bješche, dješche wón sawołajo: Ja čžerpju Gžwilu we tutym Plomenju. Sjew. 20, 10. A budža tam čžwilowani wodnjo a w Rozy do wscheje wjecžneje Wječnosžje.

3) Jes. 66, 24. Pšchetož jich Gžerw nebudže wumrecž, a jich Wohen nebudže wuhašnyčž, a budža wsčitkemu Gžjelu Rošnosž. Mark. 9, 44. A sčol do Heli, do teho wjecžneho Wohenja; džež jich Gžerw newumre.

4) Sjew. Jan. 9, 6. A budža Ludžjo tu Sšmercž pytačž, ale nebudža ju namacačž, a budža požadacž wumre-

recj, ale Šmercŕ budŕe wot nich cŕjekacŕ. K. 525, 512, 3. 140, 18.

„Šamen. To je ŕawjeŕzje wŕerno.“ 2 Kor. 1, 20. Wŕhitke Boŕe Šluby, kaŕ wele jich je, ŕu ŕa Šaj we nim, a ŕu ŕa Šamen we nim, ŕBoŕej Kwalbi pŕheŕ naŕ.

Pomjerŕ. Dŕe matej Nebŕo a Šela ŕwoje Mjeŕto, to Nihto newje. Šloweŕ moŕe weboje hiŕom na Šemi we Wutrobi ŕacŕucŕ, bere jo teŕ do Wŕecŕnoŕzje ŕebu. Luf. 17, 21. 2 Kor. 9, 6.

† Šlowecŕe! Neŕabydŕ, ŕo je cŕi tuto ŕiwenje ŕ Wŕchihotowanju na Wŕecŕnoŕz date 1), naŕoŕ ŕwój Šŕaŕ ŕwjeru 2), cŕin Dobre a woŕtaj ŕo Šleho 3), bydŕ ŕeŕerpliwy we Šŕeŕnoŕzi 4) a wopomn Kónz 5).

1) Pŕ. 90, 12. Wucŕ naŕ wopomnicŕ, ŕo my wumrecŕ dŕrbimy, ŕo bychmy mudri byli. Pŕ. 103, 15. 16. 2) Jan. 9, 4. Ša dŕrbu dŕjekacŕ to Dŕjelo teho, kiŕ me je poŕkaŕ, dofelŕ Dŕen je: Móz pŕchindŕe, dŕeŕ nihto nebudŕe móz dŕjekacŕ. Pŕjed. 11, 9. §. 24. 3) Šir. 18, 22. Šŕin Pokutu pŕedy, dŕŕli ŕthoriŕch, a polŕepŕchuj ŕo, dofelŕ hiŕchŕe ŕieŕchicŕ móŕeich. Newotŕoŕuj ŕpŕawnym Šŕaŕu Pokutu cŕinicŕ, a newotŕŕakuj ŕ Polŕepŕchowanjom twojeho ŕiwenja hač do Šmercŕje. 2 Kor. 7, 1. §. 35. 4) Rom. 8, 18. Mŕetŕiŕcheho Šŕaŕa Šŕerpenje hodne teje pŕchichodneje Šŕaŕnoŕzje, kotraŕ ŕo nadnami ŕiewieŕ budŕe. Pŕ. 126, 5. 6. 5) Rom. 2, 9. 10. Šyŕchnoŕz a Šŕeŕnoŕz na wŕŕie Duŕŕje tych Šloweŕow, kotŕi ŕle cŕinja. Ale Kwalba a Šeŕz a Pokoj wŕchitŕim tym, kotŕi Dobre cŕinja. K. 503. 512.

Wot tych pomoznych Wŕezow ŕ Šwecŕenju.

Teŕame ŕu: 1) Boŕe Šlowo, 2) Modlitwa a 3) taj Šakramentaj ŕwŕateje Šeŕŕenizy a Boŕeho Wotkaŕanja. A ŕiekaju teŕ nadne pomozne Wŕezy (§. 70), dofelŕ je Boŕa Nada ŕnaŕchemu Šboŕu wuŕtajila je.

Pŕheŕ Boŕe Šlowo (§. 3—5.) budŕe Šloweŕ ŕ Šboŕu we Kŕyŕtuŕu powolaŕny; pŕheŕ Šeŕŕenizu do jeho Šromadŕiŕny horŕewŕaty; pŕheŕ Modlitwu a

Bože Wotkasanje we jeho Nadzi ſdjeržany a wobtwerdženy. — Wot teho rycza poſlenje ſchtyri Hauptſchtyki.

Tjecza Hauptſchtyka.

Wotze na ſch aby Kneſowa Modlitwa.

§. 86. Što je Modlitwa?

Džecžaze Roſryčenje wjeržajeje Wutroby ſ Bohom.

I. Što modlicž rjeka: Bohu ſwoje Myſlje, Sačžucja a Žadanja priodknoſyč. — A to može ſo ſtač: kaž 1) ſw onkach, ſ Ertom, wóſſje a ſe Šłowami, tak tež 2) ſnut ſkach we Wutrobi, meležo a beš ſw onknych Šłowow.

1) Pſ. 19, 15. Nech ſo tebi ſpodoba ta Rycž mojeho Rta, a to Roſryčenje mojeje Wutroby pſched tohu, Knežje, moja Skala a mój Wumožniko. 2) Matth. 15, 8. Tón Lud ſo kemni pſchibližuje ſe ſwojim Ertom a čježi me ſe ſpwoimaj Hubomaj, ale jich Wutroba je daloko wotemne.

II. Naſche Modlitwy wo pſchimaju: aby 1) Proſtwy ſa ſwoje ſamſne Šbožje, a Dobroproſčenje ſa Druhich, aby 2) Džakowanje ſa doſtate Dobroty, aby 3) Kwalenje Božeje Kraſnoſže. 1 Tim. 2, 1. 2. §. 89.

Komu ta Čjež Modlitwy ſluſcha?

Šamo lutzy temn tſtjenicžkemu Bohu, a dyrbi jemu wot Wſchitkich pſchineſena byč.

1) Matth. 4, 10. Ty dyrbiſch ſo Bohu, twojemu Kneſeſ, modlicž, a jemu ſamemu ſlužicž. 2) Pſ. 95, 6. 7. Póječe, modlmy ſo, a kłakmy a panmy delje pſched tym Kneſom, naſchim Štworicželom. Pſchetož wón je naſch Bóh, a my ſmy Lud jeho Paſtwy, a Wozny jeho Ruki. Ieſ. 45, 22—24. K. 314. 624. 632. 466. 18.

§. 87. Čžehodla dyrbimy ſo modlicž?

KModlenju wabi naſ: 1) Naſcha Kuſa, (čžjelna a duchomna Potrebliwoſž, 2) Boža ſjawna Pſchi-

kaſnja, 3) Bože S ſlubenje, ſo chje naſ wu-
ſlyſhecj, 4) to S na mjo naſcheho Ebožnika a tych
Wjerjazych wſchitkich Gjaſow, kaž tež 5) tón kraſny
Wužitk Modlenja.

1) Matth. 6, 8. Waſch Wótz wje, cžoho wam je treba,
predy dyžli jeho proſyće. Jak. 5, 13. Gjerpi ſchtu-
beſwami, nech ſo modli. R. 466. 2) Pf. 50, 14. 15.
Wopruj Bohu Djač, a ſapćacj temu Najwóſchemu ſwóć
Sľub. A woćaj ſo kemni we Gjaſu teje Duſy: da chzu
ja cje wumoz a ty dyrbiſch me kwalicj. R. 352, 6. 3)
Matth. 7, 7. 9. Proſćeć, a wam budje date: pytaće,
a wy budjeće namaćacj: klapajće, a wam budje wotew-
rene. Pſchetož kóždy, kiž proſy, bere: a ſchtuž pyta, na-
maća: a ſchtuž klapa, temu budje wotewrene. b) Jeſ. 65,
24. A budje ſo ſtać, ſo predy, dyžli budja woćacj, chzu
ja wotmolwicj, dyž hiſćeće rycja, chzu ja jich w uſly-
ſhecj. Pf. 27, 8. — R. 299, 8. 4) Kryſtuſowe Mo-
dlenje ſa ſo a tych Swojich, Jan. 17; we Gethſemane,
na ſchižu ic. Abraham, 1 Mojſ. 18.; Jakub, 1 Mojſ.
32.; Dawit; Japochtoćojo, Jap. Sk. 4, 24. 20, 36. ic.

Wužitk praweho, Bohu ſpodobneho Modlenja
wobſteji we tym: ſo Wutrobu ſmjeruje, troſchtuje, po-
ſylnuje, poljepſčuje a wuſwecjuje, a naſ pſcheſ to
we Sjenocženſtwi Bohom ſdžerži.

1) Jan. 9, 31. My wjemy, ſo Bóh Njeſchnikow ne-
ſlyſchi; ale jeli ſo ſchtu bohabojaſny je, a cžini jeho Wolu,
tehoſameho ſlyſchi wón. 2) Jak. 5, 16. Proſtwa teho Pra-
weho w e l e ſ a m o ž e, dyž ſprawna je. 3) Pf. 145, 18. 19.
Tón Kneſ je bliſko wſchitkim, kiž ſo knjemu woćaju, wſchitkim
kiž ſo we Prawdži knjemu woćaju. Wón cžini po Woli tych,
kotřž ſo jeho boja, a ſlyſchi jich Woćanje, a pomha
jim. 4) 1 Jan. 5, 14. A to je ta Nadžija, kotruž my
knjemu mamy, jeli ſo pſche cžo proſymy po jeho Woli,
ſo wón naſ wuſlyſchi. R. 314, 5. ic.

§. 88. Kač dyrbimy ſo modlicj?

I. Skajćeje Wutroby dyrbi Modlitwa pſchincj?
Swjerjajeje 1) a pokutneje 2), ſlubosžiwjeje a ſjeno-
cžiwjeje Wutroby.

1) Jak. 1, 6. Nlech prošy pak we Wjeri a nebydž newjesty, pschetož sčtuž je newjesty, tón je runje jako morška Žolna, kotraž wot Wjetra budže honena a metana. 2) Ps. 66, 18. Dy bych ja njefajkeje Słoszje šwjedomny był we šwojej Wutrobi, da neby tón Knes šlyšak. 3) Mark. 11, 25. A dyž wy stejicje a prošycje, da woda j-cje, maczeli sčto pscherjivo komu. tak, so by tež wasch Wótž we Nebesach wam wasche Njechi woda. K. 338, 1.

II. We czejim Meni dyrbi so štač? We Meni Jesom Křysta t. j. po Jeho Křowuczenju, we Jeho Duchu, kJeho Gjezi a we Dowjerenju na Jeho Sa-šlužbu.

Jan. 16, 23. Sawjernje, sawjernje, ja praju wam: sa cžož wy teho Wótža prošycj budžecje we mojim Meni, to budže wón wam dacj. K. 252, 9. 314, 3.

III. Skajkej Myšlu a skajkim Waschnjom?

1) S Křosomom, so wješch, wo cžo prošysch, 2) s Křutyrnoszju, so šwoje Myšlje kBohu wobrocjšsch, 3) se šprawnej Wutrobu, so woprawdži chžesch, sčtož pro-šysch, 4) we djecjazym Dowjerenju, so šo žnje do Božej Wolje podasch, 5) s Ponižnoszju, so Bohu priodknepišasch, sčto a fak wón dawacj dyrbi, 6) se šwonkomnej Pokornoszju a Pšhistojnoszju.

1) Matth. 20, 22. Jesus wotmolwi: Wy newjesze, wo cžo prošycje. 2) Matth. 6, 7. Dyž wy šo modlicje kBohu, nebórbotajcje jeno wele, jako Boharjo cžinja, pschetož jim šo šda, so budža wušlyšcheni, dyž wele Słowow cžinja. 3) Matth. 6, 5. Dyž šo modlišch, nebydž jako Hejchlerjo, kiž stejo radži šo modla we Schulach, a na Křoskach tych Hašow, tak, so bychy woni wot Ludži wi-dženi byli. Sawjernje ja praju wam: Woni maju šwoju Sdu precj. b) Rom. 12, 12. Bydžcje wešeli we Nadžiji, sežerpliwi we Gješnoszi, w obštajni we Modlitwi. 1 Mojs. 32, 26. Sa cže nepušcju, kiba so me požohnuješch. 4) Matth. 26, 39. Jeli možno ic. 5) Dan. 9, 18. My ležimy psched tobu šnaschej Modlitwu: (špuschžamy šo) niž na našchu Prawdosž, ale na twoju wulku Šmjelnosž. 6) 1 Mojs. 18, 27. Abraham dješch: Ja šym šo škroblik rječecj šym Křesom, hacž runje šym Semja a Popel. Salomon,

1 Kral. 8, 54. Tón Zlonik, Luk. 18, 13. Jan. 11, 41. Jeſus poſbjeny horje ſwojej Woczi ic.; Luk. 22, 41. Jeſus poklaky na Kolena ic.; Eph. 3, 14. R. 594.

Pomjerk. Dyj Głowek we wulkej Mły newje, ſchto a kał proſhycj dyrbi, da budza tež jeho S dy ch o w a n j a wuſłhychane, pſchetoj Boži Duch ſam ſaſtupa naſ pſched Bohom. Rom. 8, 26. 27. R. 314, 4.

§. 89. Wo cjo a ſa koho dyrbimy proſhycj?

I. Wo cjo? Wo Wſchitko, ſchtož je Duſchi a Gjekej nuſne a wužitne; wjažy pak wo duchomne a nebeſke, dyžli wo czielne a ſemſke Dary.

1) Philp. 4, 6. Neſtarajcye ſo wo ničo; ale nech we wſchjech Wjezach waſche Próſtwy w Modlenju a Žadanju ſ Džakowanjom pſched Bohom ſlawne budza. Eph. 6, 18. §. 16. Matth. 6, 33. §. 1. R. 750, 4. ic. 602. 8. ic.

II. Sa Koho? Eſami ſa ſo a ſa wſchjech Głowekow 1), tež ſa Neſpſhecjelow 2).

1) 1 Tim. 2, 1. 2. Tehodla ja napominam, ſo by pſchedewſchemi Wjezami ſo ſtała Próſtwa, Modlitwa, dobre Proſhenje a Džakowanje ſa wſchitkich Głowekow, ſa Kralow a ſa wſchjech Werchow, ſo bychmy pokojne a cžiche Žiwenje weſz móhli, we wſchej Bohabojaſnoſzi a Potžiwoſzi. 2) Matth. 5, 44. Proſhycje ſa tych, kiž wam ſch k o d ž a a pſch e ſ z j e h a j u waſ. Jeſus Luk. 23, 34. R. 738.

§. 90. Dje a dy a ſežeho mamy ſo modlicj?

I. Dje? Mjeſto ſ Modlenju je wſchudžom, djež Boha namakaſch, we Žyrkwjach a Schulach 1), we twojej Komorzy 2), a po žylej Semi, 3).

1) Luk. 19, 46. Mój Dom je Dom teje Mo- dlitwy ic. 2) Matth. 6, 6. Dyž ty ſo modliſch, ſajndž do twojeje Komorki a ſauk twoje Durje, a modl ſo ktwojemu Wótzu we Potajnym: a twój Wótz, kiž do Potajneho lada, budze tebi to ſapłacjicj ſlawnje. 3) 1 Mojj. 24, 62. Iſaak bjeſche won ſchoł na Polo, ſo by ſo modlił. Matth. 14, 23. Jan. 4, 21. 23. R. 150, 10. 305. 7.

II. Dy? Čžas kModlenju je stajnje a pschezo, dyž cje Wutroba ktemu wabi (wošebje pschi wažnych Prjodkwsacjach a we wulkich Strachach) 1). Ale po-
staj sebi tež wjestje Čžas ktemu 2).

1) 1 Thessl. 5, 17. 18. Bes Pšchestacija šo modlcje. Sa wscho bydžeje džakomni; pschetož to je Boža Wola we Krystusu Jesusu na nas. 2) Ps. 55, 17. Ja chzu šo kBohu wołacj, a ion Knes budže mi pomhacj; na Wecžor, a Rano a Pšchipołnju chzu ja stora-
žicj a sfiwlicj, wón budže mój Kōš šlyschecj. Ps. 63, 7.
§. 12. — K. 343.

III. Scžebo? Smodlerskich Knihow, jako tež se šwojeje Wutroby a se šwojimi Słowami.

§. 91. Kotra je najlje pscha a najwošebnišcha Modlitwa?

Tón šwjaty Wótze nasch, kotryž je Je-
sus šam wustajil a nam pr.odkpišal. Matth.
6, 9. Luk. 11, 2.

I. „Knesowa Modlitwa“ w o pschi ma we malo
Słowach Wschitko, schtož Wschitzy potrebaju; a wucži
we fajkej Myšli, a wo fajke Kubla Kšcheszjan
najpredy a najbole prošycj ma.

II. Rosdžjeluje šo: 1) do Sapocjatka, 2) Esy-
dom Próstwow a 3) Wobsanknenja.

A. Prjene schtyri Próstwy rycja wot Pšchiwobro-
cjenja teho Dobrego, schtož je nam nusne po Duschi
1, 2, a 3ta), a po Čjeli (4ta); pošlene tsi, wot Wot-
wobrocjenja teho Šteho, schtož nas hižom tyschi aby nam
haklej rosy. — B. Prjene tsi špominja na to, schtož je
Bože (twoje Mjeno rc.); pošlenje schtyri na to, schtož
je nasche (nasch Kljeb rc.)

Pomjerk. Tu ta Modlitwa budže jara husto newužitnje
wujwana, dofelž ju Ludjo jeno tak šlawucjenja, tehoda tež bes
Kojoma a Nutyrnoszje spjewaja, a te Słowa po šwojej Potreb-
noszi na šo nenałozuja a šebi nepschizpja. — K. 312, 590.
430, 14. 364, 7.

§. 92. Sapocjatk (Predyrycj).

„Wótze nasch, kiž šy we Nebščach.“ 1) „Wótze“
prajimy my kBohu, niž jeno, dofelž nas stworil je

a sđerzi, a le tež, dokelž naš psches Jesusa, sa swoje Džjeczi horjewosme. 2) „N a s c h,“ dokelž wón naš Wschittich wótzowszy lubuje, a my sa wschittich swojich Bratrow prošycž dyrbimy. 3) „N i ž s y w N e b e š a c h“ t. j. wóschi dyžli Wschitko, ton Werschny a Krasny, kiž wschudjom a wot Kóždeho smajlóschej Boniznoszju, ale tež kroblije česzeny bycž dyrbi.

1) Jes. 64, 16. Wschaf sy ty nasch Woczež Matth. 23, 9. Jedyn je wasch Wotz, kotryž je we Nebesach. 2) Eph. 3, 15. Mal. 2, 10. §. 41. 3) Ps. 115, 3. §. 40.

Čzehodla dawa so Bóh Wótza menowacž?

„Bóh chze nas stym w abicž: 1) so my wje ricž dyrbimy, so je wón nasch prawy (dobrocžiwý a mudry) Wótz, a my smy jeho prawe (jemu so dowjerjaze) Džjeczi, so bychmy 2) jeho kroblije a sewsch i Madžiju (na Wusłyschenje) prošyli, jako Džjeczi swojeho Nana.

Galat. 4, 6. Dokelž Džjeczi sje, da je Boh pošlat teho Duchu swojeho Syna do waschich Wutrobow, ton woła: Abba, luby Wotze! 2) Rom. 8, 15. Wy neszje wotrocžkowneho ic. §. 11. 3) Hebr. 4, 16. Pšchistupny tehodla škrobloszu ktemu Stolu teje Nady, so bychmy Šmjelnosž dostali ic. Abraham prošy sa Sodom, 1 Mojs. 18, 16 ic. K. 210, 7. 297.

§. 93. Prjenja Próstwa.

„Šwecžene bydž twoje Měno.“ — „B o ž e M e n o“ je zwar šamo na šebi šwjate 1). Dokelž jich wele pak jo sa šwjate nespošnaja a necžeszja, da mamy prošycž, so by „pola n a s“ (wot nas a we wschjich Krajach) šwecžene (dostojnje česzene) bylo 2).

1) Jes. 6, 3. §. 40. 2) Ps. 115, 1. Niz nam, Kneže, niz nam, ale twojemu Měnu baj Kwalbu, twojeje Nady a Prawdy dla. Ps. 72, 18. 19.

I. Kak so Bože Měno pola nas prawje šwecži?

1) Dyž Wucžerjo a Prjedarjo „Bože Šłowo prawe (po šwjatym Wišmi), a čžisžje (bes čžłowskich Pšchistawkow) wucža; a 2) My tež šwecži po nim čžinimy, a Boha we Wutrobi, ščrtom a se šwjatym Žiwenjom čžeszimy. — Ktemu pomhaj nam luby Wótze!“ ic.

1) Mal. 2, 7. Wšchnikowi Hubi dyrbitej Wucžbu wobarnowacž ic. 2 Tim. 1, 13. Djerž pschi tym Napišmi tych strownch Šłowow, kotrež wotemne šlyšchaf sy. 2) Jan. 17, 17. Šwecž

jich. §. 70. 1 Pjetr. 3, 15. Eswezcje Boha teho Kneja we swosich Wutrobach. 1 Pjetr. 1, 15. 16. §. 69. Matth. 5, 16. Tak swjecz wasche Eswojto psched Ludzimi, so bych uoni wasche dobre Skutki widzili, a wascheho Wotza we Nebesach cjeszili. — K. 701. 162.

II. Schtu pak Bože Meno wotšweczuje?

1) „Schtuž hinaf wuczi, dyžli Bože Esłowo wuczi, a 2) hinaf cžini, dyžli Bože Esłowo pschifasuje, a bes Pokornosze na Boha spomina a wot Boha ryczi. — „Psched tym swarnuj nas luby nebeski Wótze!“ —

1) 1 Tim. 6, 3. 4. §. 15. 2) Ps. 141, 3. 4. — Kneje, sakhowaj moj Kot, a swarnuj mojej Šubi. Menafil meju Wutrobu na njeshto Ele, so bych besbezne Skutki necžinil ic. Rem. 2, 23. 24.

§. 94. Druha Próstwa.

„Pschindž knam twoje Kralestwo.“ — I. Bože Kralestwo, to Kralestwo Nady (ta Dobrota teho Kšcheszianstwa, §. 63) „pschindže derje, psches Krysstususa, bes nascheje Modlitwy šamo wot šebe na Semju, a tež knam, kiž wot Naroda šem Stawy tehošameho šmy.

1) Mark. 1, 15. Gjaš je dopelneny a Kralestwo Bože je šo pschiblizalo. 2) Luk. 17, 20. 21. Kralestwo Bože nepschindže se swonkonnym Nažojenjom ic. 3) Rom. 14, 17. Bože Kralestwo ueje Šyž ani Picže, ale Prawdesz a Mjer, a Nadosz we šwjatym Duchu.

II. Ale wono 1) hischeže kwšchitkim Čłowekam neje pschischło, duž mamy prošycž, so by šo pschezo dale na Semi rošpscheszjerako. 2) My hischeže prawje dostojne a dokonjane Stawy tehošameho nejšmy, duž prošymy, so by pschero bohacjšcho do naschich Wutrobow pschischło. K. 322, 6.

1) Ps. 68, 29. Boh je twoje Kralestwo wobtwerdził ic. Matth. 9, 37. 38. Te žnje šu wulle ic. 2) Matth. 6, 33. Pytaježe ic. §. 1.

Kak Bože Kralestwo knam pschindže?

„Dyž Boh nam šwojeho šwjateho Duchu dawu, so my: 1) jeho šwjatemu Esłowu psches jeho Radu wjerimy, a 2) bohabojašne žiwenje wedžemy, a tak jow cžapnje Mjer a Nadosz we šwjatym Duchu wuži-

wamy, a tam wje cžnje do Kralestwa Krasnoszje pschindjemy.

1) Jan. 6, 44. Nichto nemože kemni pschincž. kiba so by jeho cžanył ton Wotz, kiž me pošlał je ic. Zap. Sk. 16, 31. §. 73. 2 Theffel. 1, 11. Jes. 55, 10. 11.

2) 1 Theff. 2, 12. So byscheje wy dostojnje shodžili pschew Bohom, kiž was je powołał kšwojemu Kralestwu a kšwojej Krasnoszji. Hebr. 12, 28. Lit. 2, 11. Za sbožna Nada Boža je sšhadžala ic. 1 Tim. 4, 18. §. 63. Mikodemus, Jan. 7. K. 159.

§. 95. Tsecja Próstwa.

„Twoja Wola so stan, kaž na Nebju, tak tež na Semi.“ — 1. Boža Wola je dvojaka: 1) Boža wsche homóžna Wola, t. j. to: sčtož Bóh šam cžinicž dže, a to stane so psches neho šameho, we Nebesach a na Semi, „beš nascheje Modlitwy.“ Ale my dyrbinmy prošycž, so by so tuta Boža Wola tež snami a nad nami stala, a so bychmy so do teješameje zhlje podali. 2) Boža „dobra nadna Wola“, t. j. to: sčtož my cžinicž dyrbinmy, a sčtož je Wón nam we Sakonju a Evangelionu pschikasał; a to stane so we Nebesach wot šwjatych Zandželow, ale niz wschudžom na Semi wot naš. Tehodla prošymy, so by so Boža Wola tež pola naš a wot naš wschitkich stala.

1) Ps. 135, 5. 6. Za wsem so ton Knes wulki je ic. Jes. 14, 27. Ton Knes Zebaoth je tak wobsančnył ic. Luf. 22, 42. Niz pak moja Wela ic. K. 416. 245, 2. 710, 8. 2) Hebr. 13, 21. Nech cžini was hotowych ic. Ps. 143, 10. Wucž me cžinicž po twojej Woli, pschetož ty šy moj Boh: twój dobry Duch wedž me po prawym Pucju. K. 708, 4. 264, 6.

Kač so Boža Wola pola naš stane?

1) „Dyž Bóh wschitku słu Radu (drubich), a Wolu (nascheje steje Wutrobhy) sčama (šanicži), a w obara tym, kiž nam Bože Meno šwecžicž, a jeho Kralestwu knam pschincž nedadža, jako šu Gžert, Šwjet a nascheho Gžjeła Wola. 2) A naš pošylni, a we šwojinu Šłowi a Wjeri móžnje sčjerži hačž do Kónza ic.

1) Lut. 8, 12. Gzi pschi Puczu, su, kotšiz je sluscha; potom pschindze Gzert zc. 1 Jan. 5, 4. Schtož so wot Boha je narobdiko, pschewine Sswjet zc. Rom. 8, 13. §. 24. 2) Eph. 3, 14—21. Tehodla shibuju ja zc. 1 Theff. 5, 23. Ssam pak Boh teho Mjera rošhwecž was cziszje: a wschitkon wasch Duch a Duscha a Gzjelo nech budže bes Poruka sdjeržane hacž na Pschichod nascheho Knesa Issem Kryssta.

Pomjerk. 1) Gzerta Wola rjeka Wschitko, schtož je Bozej Woli napschecziwo, wschitkon Mjeh. 2) Sswjet rjelaju wschitzy Gzlowekojo, kiž hšcheje wot šwjateho Ducha rošhwecženi a wušhwecženi nešsu, tehodla Sle radža a czinja: duž je Sswjeta Wola wscho Sle swonfack nas. 3) Nascheho Gzjela Wola su te šle Pokilenja a Zadosžje we nas.

§. 96. Schwörta Bróštwa.

„Nasch wschjedny Kljeb daj nam džensša.“ 1. Wschjedny Kljeb menuje Luther: 1) Wschitko, schtož žiw- noszi a Potrebnoszi Gzjela nusnje sluscha, jako: Žndž, Picžje, Drasta, Gzrije, Dom zc.; a 2) tež to, schtož špokojnemu a šbožomnemu Žiwenu trjebne je, jako: fromny Muž zc. — My prošymy pak jeno wo Kljeb, dokelž je Kljeb to Najnusnišche a Najwošebnišche.

Kak mamy Boha wo Kljeb prošycž?

1) „Daj“, dokelž Bóh Kljeb a druhu Žiwnosž dawa, hacž runje Gzlowek Kolu džjela. A dokelž jo Bóh tež tajkim dawa, kiž nedžjelaju, neproscha a šo nedžafuža, „wschitkim šlym Ludžom, duž prošymy, šo by nam špóšnacž dač, šo je Kljeb Dar jeho Nlady, šo bychmy jón š Džakom špěbi brali.“ Kljeb dyrbi byčž 2) „nasch“ t. j. š Prawdu dobyty a warbowany; a šo dostacž 3) „nam“ Wschjem, tež tym Khdym a Khorym, kotrymž jón Drusy šobudžjelicž dyrbja. Mjeka 4) „wschjedny“, dokelž jón wschjednje potrebamy, šwschjednemu Šežiwenu na nim dosž mamy a wschjednje ša njón prošycž dyrbimy. Tola jeno 5) ša „džensša“, dokelž dyrbimy špokojom byčž šlym, schtož nam Bóh džensša dawa, a šo na to špuschecžecž, šo šo wón ša Pschichodne tež štaracž budže.

1) Ps. 104, 13. 14. Ty macješch re. §. 49. Matth. 5, 45. Kotryž swojemu Słozu da skhadžecž na Słych a na Dobrych, a dawa Dejšch na Prawych a na Neprawych. b) 1 Tim. 4, 3. Boh je Jyžje šworit, so bychy ju sDžakowanjom kšebi brali. 5 Mojs. 8, 10. Kol. 3, 17. §. 16. 2) 2 Theff. 3, 12. So bychy weni sWjerom džjelali, a šami šwoj Kšeb jydli 1 Mojs. 3, 19. §. 31. 3) Jes. 58, 7. Džel šebu tym Podnym twoj Kšeb. §. 31. 4) Pschif. Gal. 30, 8. 9. Šhudoby a Bohastwa mi nedaj, wobradž mi pak moju wschjednu Potrebnoš re. 1 Tim. 6, 6—8. §. 31. Hebr. 13, 5. Wašche Wašchje nech je bes Lakomstwa na Pes nešy re. Matth. 6, 34. Nestarajče šo wo jutšišchi Džen re. 5) Erub. Kyr. 3, 22. 23. Ta Dobrota teho Kneša czini, so šna- mi Konz neje: defelž jeho Šmjelnoš nepschestane; ale je kožde Kano newa: twoja Šmjernoš je wulka. K. 300. 601, 6.

§. 97. Pjata Próstwa.

„Wodaj nam nasche Winy, jako my wodawamy naschim Winikam.“ I. Nasche Winy (Kšechi) czinja, 1) so nejšmy teho (tych Dobrotow) hódni, schtož prošymy, 2) nejšmy jo tež sašlužili, (dy bychmy wschitke Kšnje dopelnili); pschetož my wschjednje wele srjeschimy, a ničjo nesašlužimy, kiba Šchtrasu.

1) Ps. 19, 13. Šchtu šrosemi re. §. 119. Isak. 3, 2. My wschitzy wele srjeschimy. Šiob 9, 2. 3. 2) 2 Sam. 7, 18. Šchtu šym ja Kneže re. Luf. 17, 10. Džy wschitko šze czinili, schtož wam je pschikasane, rekeže: My šmy newužitni Wotročkojo; my šmy czinili, schtož czinicž winočeži bječmy.

Šchto prošmy pak we tej Próstwi?

1) „So by Bóh no chžył ladacž na nasche Kšechi (je nam pschizpicž), ani 2) tchšamych dla nam tajke Próstwy šapowedžicž, ale 3) so chžył nam wschitko sRadu dacž.“

Ps. 51, 11. Potaj twoje Woblecžo wot mojich Kšechow, a šahub wschitke moje Škosže. Ps. 25, 7. Nespomu na Kšechi mojeje Młodosže, ani na moje Pschestupenja, špominaj pak na mne, po twojej Šmjelnošzi, twojeje Dobroty dla.

So bychmy šo pak teho trošchtowacž móhli, da chžemy tež my sWutrobu wodacž, a radži Dobrotu czinicž tym, kiž šo nad nami pscherješcha.“

Kol. 3, 13. Snesze jedyn druheho a wedajeje sebi besobit. Matth. 6, 14. Dyž wy Ludžom ic. §. 25. Rom. 12, 20. Zeli twoj Nepshecjel łodny, nashecj jeho ic. (Sy Wotrocj, Matth. 18, 23 ic. Jesus, Łuf. 23, 34.) R. 743. 245, 5.

§. 98. Šhesta Bróstwa.

„A newedj nas do Spytowanja.“ Spytowanja su dwojake: I. Pruhowanja we Dobrym, II. Wabenja a Sawedjenja fŠtemu.

I. Spytowanja aby Pruhowanja we Dobrym pschindu wot Boha, dyž wón psches Dobroty naschu Wjeru, b) psches Čzerpenja naschu Čzerpliwosj, c) psches wošebne Pschifafnje naschu Pošluschnosj, a d) psches Škladnosj Njeschenju, naschu Šwjernosj pruhuje, a nas psches to we Dobrym pošylnicj čže.

Duž prošymy: 1) niž wo to, so by nas Bóh ženje nespytował, dokelž su Spytowanja nusne a wužitne, ale 2) wo to, so by wón nam jara twerde Spytowanja nepschipošłak, aby nam tola pomhał, so bychy nas „do Newjery a Szwyšlowanja nesawedke, a my najpošledy dobyli a pschewinyli.“

a) 2 Mojs. 16, 4. Mana we Puzini. b) Ğiob. c) 1 Mojs. 22, 2. Ğsaakowe Woprowanje. d) Łuf. 22, 57. Pjetrowe Szprjecje. 1) 1 Pjetr. 4, 12. 13. Mech šo wono nesda zusa Wjez bycj to Ğorjo, kotrej šo nadwami wopofasuje, (pschetoj wono šo wam stane fŠpytowanju) ic. 1 Pjetr. 1, 7. 2) 1 Kor. 10, 13. Žane, šiba čžlowške Spytowanje neje was nadeššło: Ale Boh je šwjerny, kiž was nebudje psches wasche Samoženje dacj spytacj; ale budje čžinicj, so to Spytowanje tak Konža dobydže, so wy jo fnešj mojecje.

II. Spytowanja aby Wabenja fŠtemu wot Boha nepschindu: „Bóh Nikoho nespytuje“ 1), ale Čžert fNutsdacjom šlych Myšlow 2), Ššwjet, ški Ludjo se šwojim Šnamenjom 3), a Čžjełto se šwošimi Łoščtami 4.) — Duž prošymy, „so by nas Bóh čžył šwarnowacj a šžeržecj, so bychy nas tucji Spytowarjo nesłudali, a nesawedli do wulkeje Šaniby a Šłosžje.“ 5).

1) Ğaf. 1, 13. Mech jadyn, dyž budje spytany, nerekne: Ja budu wot Boha spytany. Pschetoj Boh neje Spytowar fŠtemu, a won Nikoho nespytuje. 2) Ğph. 6, 12. a 1 Pjetr. 5, 8. §. 45

3) Matth. 18, 7. §. 24. Jan. 15, 19. 4) Jak. 1, 14. §. 34. Gal. 5, 17. §. 36. 5) 2 Theff. 3, 3. Szwjerny je ton Knes, kiz was pošylnicz a sakhowacj budze psched Słym. K. 153, 6. 244, 5.

§. 99. Šedma Próstwa.

„Ale wumož nas wot teho Šeho.“ To Šte a „Hubenstwo“, kiz nas Rjehow dla na Semi tyschi, je 1) „na Gzjeli: Khorosz, Bolosz, Wobczejnosz, 2) na Duschi: Newjera, rjeschna Wina, Styss we Šwjedomnju, 3) na Kubki: Khudoba, Nusa, Nesbozje, 4) na Gjeszi: Pschisłodjenje, Szpenje ic. a „kpošljenjemu“ 5) Šmercj.

Jak. Šk. 14, 22. Psches wele Styssnoszjow my mamy nutschicj do Božeho Kralestwa. Rom. 8, 22. My wjemy, so wschitko Štwerenje šobu štona. Šiob 7, 1—3.

My prošymy pak k Wobšanknenju (šromadnje, wschitko wobpschimnywschi) niz wo to, so by nas Boh žylje wot wscheho Šeho wumož, pschetož Šzerpenja šu nam tež wužitne (§. 50.). Ale I. wo to, so by won nam to Šte položil: „psches te Trošchtowanja šwojeho Ššto- wa, a 2) psches šwoju Pomoz a Wumozjenje we Rusy.

1) Šes. 38, 17. Šaj, po Troščezi ic. Šs. 94, 19. Ša mješach wele šrudnych Wysłow ic. 2 Kor. 1, 3—5. 2) Šiob 5, 19. Še šheš §. 50. Šs. 68, 20. 21. Boh položil Wobczejnosz na nas, ale wen nam tež pomha ic.

II. „A kpošljenjemu, dyž našcha (šmertna) Šhtunda pschindje, nam 1) šbožne Škóncjenje wobradzil“ (nam šWjerom we Šwjedomnju a we Wjeri do Šesusa čžišče wotsalcžahnyčj dał), a „nas 2) šNadu šteho Šubensstwa kšebi do Šebes wšak.“

1) Šuf. 2, 29. Šjetš pschecžišch ic. Šjew. 14, 13. Šbožni šu cji Wlorwi ic. §. 80. 2) Šs. 126, 5. 6. Šotšiz se Šsyšas mi ic. Šak. 1, 12. Šbožny je ton Nuž, kiz Špytowanje šueše, pschetož dyž won šprawy ščineny je, dostane won tu Šronu teho Žiwenja, šotruž ton Knes šlubil je tym, šotšiz jeho lubuja. K. 343, 5.

§. 100. To Wobšanknenje.

„Pschetož tvoje je to Kralestwo“ ty šy Šral a Šnes nadnami, tón, kiz šwojim Podanam pomhacj dyr-

bi a tež chze; „a ta Móz“, tón fiž pomhacž móže, „a ta Gjeřz“ Múdroszje, Nady a Šwjernoszje, tón, fiž pomhacž budže, „do Wjecžnoszje.“

Wopschimne: 1) Kwalbu Božeho Mena, a 2) tón Grunt, kotrehož dla šo Wušlyščenja nadjecž móžemy a dyrbinu.

Eph. 3, 20. 21. Temu, fiž psches Mjeru cžinicž može pschewšitko, šchtož prošymy, aby myšlimy, po tej Mocy, kotraž we nas možna je, temu bydž Gjeřz we tej zyrkwinej Šmejni, kotraž we Krystušu Jesušu je, koždy Gjaš, wot Wjecžnoszje hacž do Wjecžnoszje. 1 Kron. 30, 10—13.

„Šamen t. j. haj, haj, (šawjeszje) wono šo tak štačž dyrbi,“ budže pschistajene, „šo ja dyrbu wjeřty byčž, šo šo tajke Prořtwy Bohu lubja a wot neho wušlyšchane budža 1). Pschetož wón šam je a) pschikasał, šo bychmy šo tak modlili, a je b) šlubil, šo chze naš wušlyšhecž 2).

Př. 10, 17. Požadanje Šubnych šlyšišch ty, Kneže; ty wobtwerdžišch šich Wutrobu, šo ty twoje Wucho na to nakilish. Př. 65, 3. 1 Jan. 5, 14. Př. 145, 18. §. 87. 2) Př. 27, 8. Moja Wutroba šo depomni zc. Př. 50, 15. Wołaj šo zc. §. 16. Matth. 7, 7. Prořcže zc. §. 87. Mark. 11, 24. Wšitko, šchtož wy prošcže we waschej Modlitwi, wjercže jeno, šo wy to šamo dostačž budjecže: wono šo wam budže štačž. 1 Kral. 1, 36. 1 Kor. 14, 16. K. 314, 8. 589, 302, 8.

Schworta Hauptschtuka.

Sakrament šwjateje Chcženizy.

§. 101. Šchto je Sakrament?

Šwjaty, wot Jesuša šameho wustajeny Šutt, we kotrymž Boh Člowekam psches wjeste widomne Wjeřy newidomne Ku- bla a šwoju nebestu Nady podawa, šchenkujе a šasygluje.

I. Taj Sakramentaj stareho Sakonja: 1) Wob-
rjesanje a 2) jutromne Jehnjo bjeschtaj Snamenji teho
Ssluba bes Bohom a Israelskimi Dziejimi. 1) 1 Mojs.
17, 10. 2) 2 Mojs. 12, 3.

II. Taj Sakramentaj noweho Sakonja: 1)
Chczeniza a 2) Bože Wotkasanje dyrbitaj nasche Sje-
nocjenje s Krysťom wopokasacj a wobtwerdzicj.

1 Jan. 5, 6. Tón je tón samy, kiž pschindze s Wodu
a s Krwju, Jesus Krysťus, niž s Wodu samej, ale s Wodu
a s Krwju.

Pomjerk. I. To łacjonske Słowo sacramentum rjeka tak
wele kaj Pschisaha, swjate Sslubenje. Chczeniza a Bože Wotka-
sanje tež tak rjekatej, dokelž we wobimaj Słoweł Swjernoš
pschecziwo Jesušeji sľubi, a Boh Słowekeji swoju Nadu we Kry-
stusju wobtwerdzi.

II. Podjanska Zyrkej ma podla neju tež hiščeje sa Sakra-
menty: 1) Firmowanje, 2) Pokutu (do Wucha Spowedanje),
3) Duchomnych Sweczišnu, 4) Mandželstwo (Wjerowanje) a
5) poslene Žalbowanje, (Zak. 5, 14.). Tute Pecj so pak na Je-
susowe Wustajenje nešaloža.

§. 102. Što je Chczeniza?

Tón swjaty Skutk, dnyž Słoweł psches tš-
króczne Wobkrepnje s Wodu, we Meni Boha
Wótza, Ssyna a swjateho Ducha, k Stawej
Krysťoweho Kralestwa sweczeny, a do nad-
neho Ssluba Božeho horjewšaty budže.

„Chczeniza neje jeno luta Woda (same swonkomne
Wobkrepnje šholej Wodu), ale je ta Woda do Bože-
je Kasnje sanknena“ (Kupel, kiž so na Jesušowu
Poručnoš sakoži a so po jeho Wustajenju stane) a s Bo-
žim Słowom sawjasana (pschi kotrejž so to Słowo
we Meni Boha Wótza ic. wupraja a Bože Sslubenje
pschpoweda.) Tehodla rjeka wona tež Kupel we tym
Słowi. Eph. 5, 25. 26. §. 75.

I. To Widomne (semke Snamjo) je ta Woda
a to Wobkrepnje snej; II. to Newidomne (psches
to Posnamenjene) pak je swjaty Duch, kiž psches

Esłowo k Wodji pschindze, a Głowefei sobu djielenty budze, so by jeho Wutrobu wuswecził a we Radzi wobtwerdził.

1) Zap. St. 2, 38. Gžincze Pokutu a dajcze so kóždy chćicž na to Meno Jesom Krysta, k Wodacju tych Njehow, da budžecze dostacž tón Dar teho swjateho Ducha. 2) 1 Kor. 6, 11. Wy sže wotmuczi, wy sže wosweczeni, wy sže prawi scžineni psches to Meno teho Knesa Jesuša, a psches teho Ducha nascheho Boha. R. 167, 3.

§. 103. Dy a skajim Esłowom bu Chćeniza wustajena?

Dyž nasch Knes, Jesus Krystus pschi swojim Knebjustpicju k swojim Wucžomnikam prajesche:

Matth. 28, 19, 20. „Džicze powšchem Eswjeczi, a wucžcze wschitkich Bohanow, a chćicze jich we tym Měni teho Wótza, a teho Ssyna, a teho swjateho Ducha.“ A wucžcze jich wschitko džeržecž, schtož ja wam pschifasał hym. A laj, ja hym pola was wschitke Dny, hacž do Skóncženja teho Eswjeta. R. 124, 4—7.

Jesus sam neje chćil 1); bu pak pschi Nastupenju swojeho wucžerskeho Hamta wot Jana, teho Chćenika chćeny 2); je tež wele Židow wot swojich Wucžomnikow chćicž dawat 3).

1) Jan. 4, 2. 2) Matth. 3, 13. 16. 3) Jan. 3, 22. 23. 41, 1. R. 165.

Pomjerf. Jesušowa Chćeniza bjesche potajkim gylje hinajša, dyžli 1) ta bizoni preby bes Židami wustajena Chćeniza tych Bohanow, kiž so wot Bohanstwa k židowskej Wjeri wobrocžicž chynchu; a dyžli 2) Janowa Chćeniza, kotryž Židam „Chćenizu teje Pokuty prjedowach, k Wodawanju Njehow.“ Luf. 3, 3.

§. 104. Koho je Jesus chćicž pschifasał?

„Wschitkich Ludji po wšchem Eswjeczi,“ Bohanow a Židow, kiž budja do neho wjericž. — Tehodla chćijachu cži Zaposchtoli Wotroszenych, kiž

bjechu psches jich Wucźbu Wjeri do Jesusa pschischli 1), a tež jich Dźjeczi 2).

1) Zap. Sk. 2, 41. Kotsj jeho Słowo radzi horje wsachu, su wuchćeni; a buchu pschistajeni tónsamy Džen wokolo tšjoch Lawsent Duschow. (Komorni k Murškeje. Zap. Sk. 8, 38) 2) Zap. Sk. 16, 15. Jako Lidia a jejna Kejja bu chćena. Scht. 33. Tón Zastnik da namjeszi so chćicj, wón a wschitzy czi Jeho.

I. Čehodla my Kscheszijenjo Dźjeczi chćijemy?

Dokelž 1) Jesus praji: tajkich je Bože Kralestwo, 2) dokelž dyrbja wone wot Młodoszje we Kscheszijan-
stwi rošwucžene a wschitkich Dobrotow tehosameho
dźielomne bycj; 3) dokelž tež wone noweho Naroda
potrebaju, 4) swjateho Ducha dostacj moža, kaž tež
5) po Snamenju tych Zaposchtow a teho Wobrije-
šanja bes Židami. — K Dopomnenju na to dostanu
pschi tym swoje Meno.

1) Mark. 10, 13—16. Nech Dźjecz atka kemni
pschindu, a newobarajeje jim; pschetož tajkich je to Bože
Kralestwo. 2) Matth. 18, 5. Schtuž jene tajke Dźjeczo
horje wosme we mojim Meni, tón wosme me horje. 3)
Ps. 51, 7. §. 48. Jan. 3, 6. 4) Luk. 1, 15. Zap.
Sk. 2, 39. 5) 1 Mojs. 17, 12. Luk. 2, 21. K. 628,
6—8.

II. Kmotšjo dyrbja pschi tym 1) jako Sswjed-
kojo podla bycj, a 2) pschi Sslubi teho Džjeszja
Mjesto sastupicj. — Maju so tehodla pschi tym
na swój samšny chćenski Sslub dopomnicj, so nu-
tyrne sa swojeho Mota modlicj, a posdžischo sa jeho
Kscheszijanske Horjecžehnenje so sobu staracj pomhacj.

Bowjerf. Čheženiza dyrbi 1) jeno Čłowekam, niž
pač druhim Wjezam, kaž Štonam ic. 2) scjistej Wodu a M-
czim druhim, a 3) wot postajemych Duchomnych wudźjelena
bycj. — Jeno pschi Nusy moža tež drusy Kscheszijenjo chćicj.
Wumie pač Džjeczo bes Čheženizy, da tehodla satamane nebudže.

138 4 Hauptst. §. 105. We czejim Meni dyrbi so chežicj?

§. 105. We czejim Meni je Jezus chežicj pschikasał?

„We Meni teho Wótza, Ssyna a swjateho Ducha.“

I. „We Meni“ to ncrjeka jeno na Poručnosz a sPomenowanjom Wótza, Ssyna a sw. Ducha; to rjeka tež na Jeho Mena, k Sjenoczenju sMim, k Cze-
szenju teho Wótza we Ssynu psches swjateho Ducha, a s Jeho Ssobudžjetawoszju.

II. Tón tsijeniczki Böh pschekrašni potajkim swoje zyle Mena na tym Wucheženym. Tónsamy je a rjeka njetko: 1) Džjecjo swojeho nebeskeho Wótza, a 2) Krystušowy Wumoženy, kiž je 3) psches sw. Ducha snoweho narodženy, a k Božemu Bydlenju swecženy.

1) Gal. 3, 26. 27. Wy sže wschitzy Bože Džjecji psches tu Wjeru we Krystušu Jesušu. Pschetož kaž wele was na Krysta cheženych je, cži sže so Krysta woblekli.

b) 1 Jan. 3, 1. Polejče, kajku Lubosz nam tón Wótz wopokasał je, so bychmy Bože Džjecji menowani byli.

c) Ps. 103, 13. Kaž so Wóczez šmjeli nad Džjecjimi, tak so šmjeli tón Knes nad tymi, kotšž so jeho boja.

2) 1 Kor. 1, 30. Krystus Jezus nam je scžineny wot Boha k Mudroszi, a k Prawdoszi, a k Swecženju a k Wumoženju. b) Rom. 8, 1. Tehodla njetko nicžo neje, so by šatamało tych, kotšž we Krystušu Jesušu su, a po Cžjeli nekhodja, ale po tym Duchu.

3) 1 Kor. 3, 16. Newje ze wy ic. §. 75. b) Rom. 8, 9. Wy neisze cžjelni, ale duchomni, jeli so Boži Duch we was bydli. Schtuž pak Krystušoweho Ducha nima, tón šamy neje jeho. Gal. 5, 22. Tón Plód teho ic.

§. 106. Sčto je cheženški Sslub?

To swjate Sjenoczenje, do kotrehož Cžlowek psches Cheženju s Bohom stupi, a pschi kotrymž Boh Cžlowekej a Cžlowek Bohu Njesčto šlubi.

1) 1 Pjetr. 3, 21. Se Čhečenzu šo newotnuje Ne-
rjad na Čjeli, ale šo stane Sslub dobrego Sswjedom-
nja s Bohom, psches to Horjestacjje Jesom Krysta. 2) Čzech.
16, 60. Za čzu spomnicj na šwój Sslub, kotryž ja što-
bu scžinił šym we Čjašu twojeje Młodosjje: a čzu što-
bu wječny Sslub scžinicj. (Abraham, 1 Mojs. 17, 10.)

I. Bóh šlubi Čłowekej šwoju Nadu we Kry-
stusku. Wón dawa jemu to Prawo k Ssobuwuži-
wanju wschitkich Kubłow a Dobrotow teho Kšeszi-
janstwa. („Čhečenzu pschinese“ zc. 107.)

Jes. 54, 10. Ekere budja Hory šo hnucj a Šórki
šo šwrocjeć: ale moja Nada nedyrbi šo wot tebe wro-
cjeć, a tón Sslub mojeho Mjera nebudže šo wot tebe
precj hnucj, praji tón Knes, tón šmjelny Bóh. K. 167, 4.

II. Čłoweč šlubi Bohu Sswjernosj we jeho
Sslužbi. 1) Wón wotrekne šo Čžertej a wschitkim
jeho Sstufkam a wschitkemu jeho Waschnju, 2) a šlu-
bi, šo čže Bohu we Wjeri a Poslušnoszi šlužicj,
a wschitko dđerjeć, ščtož je Jesus tym Sswojim
pschikasał. („Wono ma na šebi“ zc. §. 109).

Ephes. 5, 11, Nemsječje nicžo čžinicj ščymi nepłodny-
mi Sstufkami teje Čžmy, ale šwarcje wele bóle na nje.
Jan. 1, 12. Kaž wele pač jeho horjewšachu, tym da
won Móz, šo bychu Bože Džecji byli, kotšjž do jeho
Mena wjerja, K. 166, 5. zc.

§. 107. Kajki Wužitk pschinese Čhečenzu?

Wona pschizpije a šašgluje Kóždemu wosebje
te nadne Kubla, kotrež je Krystus se šwojim Wumoz-
ženjom wschitkim romadžje warbował.

Wona pschinese 1) Wodacjje Kječow“, dokelž
šo Čhečeni Krysta wobleku, da jich jeho Krej wot Kjecha
wucžiszi; 2) „wumóže a) wot Sšmercjje“, dokelž
je Krystus we nich živy, da jich čžasna Sšmercj nena-
stroža a wječna netrechi; a b) wot „Čžerta“, dokelž
we Božim Kralestwi šu, da jim Čžert škłodjicj nemože;

a 3) „dawa wječnu Sbožnosz“, dokelž su k Božim Džecjom horjewšaczi, da budžeja tež jeho Herbojo.

1) Gal. 3, 27. §. 105. 1 Jan. 1, 7. §. 66. Zap. Ef. 2, 38. (§. 102) 22, 16. 2) Rom. 6, 3. 1 Kor. 15, 55. §. 59. Jan. 5, 24. b) Kol. 1, 12. 13. §. 65. 3) Gal. 3, 26. §. 105. Rom. 8, 17. Esmy pak Džeczi, da smy my tež Herbojo, a žwar Herbojo Boži, a Eschuberbojo Krysťušowi.

II. Komu Chćeniza tajki Wuzitt pschinese?

1) Wschitkim, kiž to wjerja, kiž Bože Słowo a Sslubenje „swólniwje horje wosmu (nawuknu) a swjeru wobthowaju, swój chćenški Sslub djerža a po Jesuřowej Wucžbi žiwi su. Pschetož „schtuž wjeri a chćenny budže, tón budže sbožny.“ 2) „Schtuž pak newjeri,“ Chćenizu sazpi, aby šo bes Wiery chćicž da, aby we Wjeri a pobóžnym Žiwjenju nepschetraje, „tón budže satamany,“ storka Božu Radu wot šo, a pschinese šo wo Wuzitt Chćenizy.

1) Matth. 24, 13. Schtuž do Konca pschetraje, ton budže sbožny. 2) Hebr. 11, 6. §. 38. Jan. 3, 36. §. 116. Ejew. 3, 15. 16. K. 167. zc.

§. 108. Kak móže Woda tajke wulke Wjezy čžinicž?

„Woda (tón swonkomny Skutk Chćenizy) to nečžini“ (Sbožnosz nedawa). Ale 1) Bože Słowo a 2) čžlowekowa Wjera to čžini.

1) „Bože Słowo (Pschifasń a Sslubenje), kotrež pschi Wodži je,“ a psches kotrež šwiaty Duch na Čžloweku džeļa; a 2) čžlowekowa „Wjera, kiž temu wjeri“, šo na to spusćeža, a Bože nadne Kubka horjewšosme a šebi pschizpije, dawa Chćenizy tajku Móz, šo budže: a) sbožna Woda Žiwjenja, šo nowe duchomne Žiwjenje we nami plodži, a nam wječne Žiwjenje šlubi, a b) Kupel nowe ho Naroda we šwiatym Duchu, šo naš snowym Stworenjam a kprawym Džecjom Božim wobnowi, jako Pawoł praji:

Tit. 3, 5—7. Beh čžini nas sbožnych zc. Str. 10. 1) Jan. 3, 5. Jeli šo šo schtu nenarodži sWody a sDucha, da won nemože do Božeho Kraleštra pschincž. 2) 1 Pjetr. 1, 23. Kiž wy šo

šučwa sje narodžill, níz se sachodneho, ale šnesachodneho Šymenja, psches to žiwe Bože Šklowo. 2 Kor. 5, 17. §. 73.

II. „Beš Božeho Šklowa“ pať a beš Wjery je a woštane ta Woda luta Woda, a žana Čhcženiza. R. 168, 10.

§. 109. Ščto pať ma tajke šWodu Čhcženje na šebi?

To šwonkomne Womacženje šWodu je Šnamjo šnutškomneho Wucžišjenja. Wono pokazuje na to, šo dyrbi Čžlowek, šotrehož je šwjaty Duch pschi Čhcženizy wot Rječow wucžišik, wschjednje a beš Pschestacija na šwojim Wušwecženju džekacž.

„Wono ma na šebi: 1) šo tón šтары Šadam we naš (tón nam pschinarodženy šly Łoščt) psches wschjednu Pokutu šo dyrbi potepicž (podušycž), a wumrecž (wutupeny bycž) šewščjemi Rječami ic.; a 2) šo dyrbi mjesto teho šašo wschjednje wonpschincž a horjestanycž (šo wopokafacž) nowy Čžlowek, kiž by we Prawdoszi ic. žiwy byť.

Pomjerť. 1) Te Šklowa: „šo potepicž a šašo wohn pschincž“ czamu šo na to: šo najprjenišči Ršcheszjenje pschi Čhcženizy žylje do Wody ponurení bychu, a potom jako wot šwošich predawšich Wudow a Rječow Wumoženi šašo wohn pschindžechu. A dokelž 2) to Ponurenje do Wody pschi Čhcženizy šPorrebanjom a to Šašowonpschindjenje šWody šHorjestawanjom Krystušowym pschirunachu, da čže Pawol šymí Šklowami, Rom. 6, 4. „My šmy šKrystušom ic.“ prajicž: My dyrbimy se šwojej Duschu Rječam tak wotemrecž, jako je Krystuš po Čžjeli wumrek, a šo knowemu Žiwenju tak šbudžicž, jako won wot Mornych šbudženy je ic.

1) Kol. 3, 9. 10. Ššlecžcže šo štareho Čžloweka ššeho Škutfami, a woblečžcže šo teho noweho, kiž šo wonowi šWosnacžu po Podomnoszi teho, kiž jeho je štworik. 2) Eph. 4, 22—24. Da wotpožcže po prjenschim Waschnju teho štareho Čžloweka, kiž psches jebate Łoščty šo škafy ic. Rom. 6, 12. 13. §. 18. 2 Kor. 7, 1. §. 35. 3) Phil. 3, 12—14. Níz jako bych tošamo hižom šašpschijať, aby hižom dokonjany byť: ja honju pať ša tym,

142 4 Hauptſcht. §. 110. Wobnowenje cheženſkeho Esluba.

hacž bych jo ſapſchijał, jako tež ja wot Kryſtuſa Jeſuſa ſapſchijaty ſym. R. 150, 4. 5. 368, 3.

§. 110. Što je Wobnowenje cheženſkeho Esluba?

Dyž młodži Kſcheſzijenjo, po doſtatym kſcheſzijanſkim Roſwuczenju, ton Eslub, kiž ſu pſchi Cheženizy pſches Kmotrow ſ Bohom ſežinili, ſami ſjawnje wobnowja, a ſ Wutrobu, ſ Ertom a ſ Kufu wobtwerdža.

I. Džjeczi maju pſchi tym 1) to Wuſnacžje ſwojeje Wjery do teho iſtjenicžkeho Boha, a 2) to Eslubenje nehnuteje Šwjernošje pſhecžiwu temuſamemu wotpoložicž; a Kufu na to ſawdacž, ſo chzedža we a po tej Wjeri žiwe bycž hacž do Šmercžje.

Pſ. 119. 106. Ja ſo pſchijałam, a chzu to dđeržecž, ſo ja te Šsudy twojeje Prawdoſžje ſakhowacž chzu. Hebr. 10, 22. 23. R. 170. 683.

II. Bóh pak wobtwerdži te Džjeczi we cheženſkei Nadži pſches to: ſo Prjedar Božeho Šsłowa ſwutrobnym Napominanjom, ſ Modlenjom a ſ Kładženjom Kufi na nje, 1) teſame ſnoweho k Štawam Božeho Kraleſtwa horjewošme a požohnuje, a 2) jim pſchi tym to Prawo wudžjeli, wſchitke Prawišna wotroſzenych Kſcheſzijanow we Šmejni ſobu wužiwać.

Wone moža po tym ſwjate Wotkaſanje ſobu wužiwać, ſo Kmotram wuproſyć dacž, a pſched kſcheſzijanſkim Šsudom Šwjedzenje a Pſchijału wotpoložicž.

1) Šjew. Jan. 2, 10. Bydž ſwjerny hacž do Šmercžje, da chzu tebi tu Kronu teho Žiwenja dacž. 2) I Tim. 6, 12. Wojowaj to dobre Wojowanje teje Wjery, ſapſchim wjecžne Žiwenje, na kotrež tež ſy powołany, a ſy poſnał dobre Poſnacžje pſched wele Šwjedkami. 3) Kol. 2, 6. 7. Kaž wy teho Kneſa Jeſom Kryſta ſže horjewſali, tak we nim khodžeje te. R. 687. 2c.

Shesta Hauptschtuka.

- Sakrament teho Woltarja.

§. 111. Kak wschelake Mena ma tón drubi Sakrament?

Won rjeka: 1) Sakrament teho Woltarja, dokelž so pola Woltarja djerži; 2) Bože aby Knesowe Bliido, dokelž nas tu Knes Jesus schpajnuje a napowa, kaž junu swojich Wucžomnikow; 3) Wecžer teho Knesa, dokelž Wecžor wustajena bu; 4) swjate Wotkasanje, dokelž je nam Jesus tu swoje Gjeło a Krej k Wužiwaniu wotkasal; a 5) we Łacjonskim Communion (Gmenstwo, Pšesjenosž) to je: a) sromadny Dostatk, dokelž tu Wschizy jenajku Jydzj a jenajke Esłubenje dostanu, a b) wutrobne Sjenocjenje, dokelž tu Wjerjazy swoje Towarstwo s Krystusom a bes sobu romadzje wobšwjedzja, wobtwerdzjuja a pschisporeja.

2) 1 Kor. 10, 21. 3) 1 Kor. 11, 20. 5) 1 Kor. 10, 17. Jedyn Kljeb je, da nas wele je Jene Gjeło; dokelž my wschizy wot Jeneho Kljeba dostali smy. Jan. 6, 56. §. 115. Jap. Sk. 2, 42. Woni pak wostachu wobstajni we Wucžbi tych Japoschtolow a we Gmenstwi, a we Łamanju teho Kljeba a we Próstwi.

§. 112. Shto je Bože Wotkasanje?

Ton swjaty Skutk, dyž Wjerjazym we zohnowanym Kljebi a Wini a stym samym to wjerne Gjeło a ta wjerna Krej Jesom Krysta na potajne Waschnje wudzielenej budzetej.

„Wono je to wjerne (newidomne) Gjeło a Krej nascheho Knesa Jesom Krysta, we (widomnym) Kljebi a Wini, nam Kšesčijanam k Jydzji a k Picju wot Krystusa sameho wustajene.“

1 Kor. 10, 16. Tón požohnowany Kelich, kotryž my požohnujemy, neje wón Dostatk teje Krwje Krystusoweje? Tón Kljeb, kotryž my lamamy, neje wón Dostatk teho Čjela Krystusoweho?

I. To Widomne je tu: czielne Wužiwanje Kljeba a Wina; II. To Newidomne (ta potajna Móz, kaž we Čhcženizy swjaty Duch): Krystusowe Čjelo a Krej, t. j. Krystus sam, kiž so nam tu sobu dželili, a we nami žiwy byčž a dželacž čže. Gal. 2, 20. R. 172, 2.

§. 113. Dy je Krystus swoje Wotkasanje wustajil?

We tej pošlenej Mozgy swojeho Žiwjenja. Jako wón se swojimi Wučomnikami to jutrowne Žehnjo pojydl bjesče, a ta Štunda so pschibližowasče, so so na pschezo wot nich dželicž, a swoje cžežke Čžerpenje k Wumožanju Šwjeta nastupicž dyrbesče. Matth. 26, 26. ic. Mark. 14, 22. Łuf. 22, 19. 1 Kor. 11, 23. ic.

I. „Nasch Knes Jesus Krystus we tej Mozgy, jako wón by pscheradženy, wsa wón tón Kljeb,“ nekisany, kajliž Židzi rócžny Čžas Jutrow k Dopomnenu na Woncžehnesnje k Egyptowskeje jhsž dyrbjachu 1), „džakowasče so,“ šwecžesče jón psches Modlitwu, kaž Židzi pschi Džerženju swojeho Pašah džakomne Psalmy, spjewachu, jako Ps. 113 — 118.; „a łamasče jón“ kaž potom jeho Čjelo we Ššmercži łamane bu 2), „a da jón swojim Póšlam a džesče: Wšmicže a jysže, to je moje Čjelo (žane jutrowne Žehnjo wjazž, ale Ja, moje Čjelo), kotrež budže sa was date“ (wani kžepschemu we Ššmercži woprowane 3). „To cžincže k mojemu Wopomnenu,“ k džakomnemu Dopomnenu na Wne a na moje šašlužbne Čžerpenje a Wumreežje.

1) 2 Mojs. 12. 2) Jan. 2, 19. Roswalcže tón Tempel, a we tšjoch Dnjach čžu ja jón šašo šajicž. 1 Kor. 11, 24. 3) 1 Kor. 5, 7. My tež mamy jutrowne Žehnjo, to je Krystus ša nas woprowany.

II. „Lehorunja wsa wón tež tón Kelich po tej Wečeri“ (pošleni, tježi wot tych Kelichow, kiž Židzi pschitym wupicj dyrbjachu, a kiž wošebje šwjaty bje, dokelž Kelich Džakowanja rjekasche,) „džakowasche šo“ s Mo-
dlitwu a se Žohnowanjom, „a da jim tón a džesche: Wšmicje a picje wschitzy sneho, tón Kelich“ (neje wjazy Kelich Džakowanja sa Wumoženje s Egiptowskeje, ale) „je to nowe Wotkasanje“ (Kelich noweho Šluba) „we mojej Krewi,“ (kiž je psches moju Krej a Šmerezj scžineny a wobtwerdženy), „kotraž budže sa was pschelata s Wodawanju tych Rječow“ (s Wumožanju wschitkich Šlowekow s Wotročkowštwu a s Winy Rječow). To čincje ic. kmojemu Wopomnenu.

Hebr. 7, 22. Tak je wele ljepscheho Šakonja Nuki (Wustajerja) Jesus šo scžinił. Hebr. 8, 6. Njetk pak je wen čim krašnišće Šasteinstwo dostal, kaž ljepscheho Wotkasanja won Šorjednił je, kotrež tež we ljepschich Šlubach je wobšanknena.

Pomjerk. 1) Kaž ton starý aby Šakonja Šlub, kotryž bje Boh psches Mojsasa s Draelom scžinił (S. 4), s Wustajenjom jutrowneho Šehnečja wobtwerdženy bu; tak dyrbesche ton nowy aby Nady-Šlub, kotryž Boh psches Krysťusa sewschitkimi Šlowekami scžini, s Wustajenjom šwjateho Wotkasanja wobtwerdženy byč. 2) Starý Šlub bu wošwecženy s Krewju woporneho Škotu, škotrež Woltar a Lud wobšrepeny bu, (2 Mojs. 24, 6--8.), nowy pak bu wobtwerdženy se Šmerezju Jesom Krysťa, kiž je šwoje Šjelo a Krej s Džidzi a Picju wotkasał.

† „To je moje Šjelo, to je moja Krej“ tute Šłowa budže wschelako wukładowane:

1) Lutherus berische je po prawym, tak kaž rjekaju, a wučji: šo pschi Božej Wečeri Krysťušowe wjerne Šjelo a Krej woprawdže we Kljebi, s tym Kljebom a pschi tym Kljebi a Wini wužiwane budže.

Kaž šo to štač meje, tak šo s Kljebem a Winom Krysťušowe Šjelo a Krej tak šjenocžitej, šo ten Knes šo šameho nam šobu džell, to je Potajnstwo, kiž wušljedžicj nemoženy. To pak tež s dostojnemu Wužiwanju neje nusne.

2) Reformirtška Zyrkej (Zwingli) nesrosemi je tak kaž rjekaju, ale wuložuje tešame štom Šłowom: to wosnameni, je Šnamjo Šjela, Wopomnjenje

na toſamo. — A Kalbin wučzi jeno duchomne Pobla-
byczie Krystuſowe ſa Wjerjazych.

3) Podjanszy wučza, ſo ſo Klieb a Wino pſches
Zohnowanje do Cjjeła a Krwje Krysta pſchewobro-
cžitej; a wudzjeluja ſwj. Wotkasanje Ludej, niz pod
wobojim, ale pod jenyh Schaltom. §. 124.

Skajkim Wotpoladanjom je Krystuſ ſwoje Wot-
kasanje wustajit?

I. „Kſwojemu Wopomnenju a II. Wjer-
jazym k Wuzitku.

§. 114. Kak ſweczimy ſo I. k Jeſuſowemu Wopom-
nenju?

Dyž pſchi tym ſwjeru wopominamy, ſo je Jeſuſ
Krystuſ ſa naſ czerpił a wumreł, a pſches to naſ a
zhył Szwjet wumot, a ſebi ſwjecznemu Hegenſtwu
dobył.

I. Wopomniež mamy wofebje: to neſawinowate
a horke Czerpenje a Wumreczje teho Kneſa, 2) tu
wulku Luboſz, ſkotrež wón jo na ſo wſa, 3) tón ſwjaty
Heſſempyl, kiž je nam pſchi tym dał a 4) te krapne
Włody jeho Smerczje. (§. 65. 115.)

1) Jeſuſa tyſcheſche po Duſchi to Saſlepenje a ton Nedžak
jldowſkeho Luda, Judaschowny Pſcherad, Pjetrowe Saprczje, ta
Neprawdofz tych Szudnikow, to Hanenje a Wuſmjewanje Luda,
Marine ſtyſtne Wakanje pod Kſchizom ic.; a po Cjjełi to Krju-
dowanje, czernjowa Krona, Kſchizowanje ic. Jeſ. 53, 1. §. 58.

2) Jan. 15, 13. Nichto nima ic. §. 58. 1 Jan. 3, 16.
Na tym ſmy my poſnali tu Luboſz, ſo won ſwoje Žiwenje ſa
naſ wotajit je.

3) Jeho Poſlušnoſz pſchecziwo Bohu, Podaczje do Božeje
Wolje, wjerne Poſnaczje pſched Szudom, Sczerpliwofz a Wobſtaj-
noſz, Wodlitwa ſa Nepscheczelow, Starofz ſa Pſcheczelow ic. Jan.
13, 15. Ja ſym wam Heſſempel dał ic. §. 61.

Schtuž to newopomni, temu ſo tón Kneſ pſchi
ſwojej Weczeri k Wuziwanja podacz nemóže. — Beresch
ty jo pak ſwjeru k Wutrobi, da budžesch tež Jeſuſowu
Luboſz dżakomnje k walicz, jemu Czeſz a Poſlušnoſz
wopokafacz, a ſo jemu ſCjjełom a ſDuſchu ſweczicz.

1) 1 Kor. 11, 26. Pšchetož tak husto wy wot teho Kljeba jysze, a steho Kelicha pijecze, dyrbicze wy teho Knesa Šmerczj pšchypowedacj, hacž wón pšhindze. K. 184. 177.
 2) Sjew. Jan. 5, 12. To Jehnjo, kiž je sabite, je dostojne wfacj Wóz, a Bohastwo, a Mudrosž, a Šylnosž, a Gjesž, a Krašnosž, a Kwalbu. Matth. 10, 32. 33. Sčtuž me posnaje pšched Ludžimi ic. K. 725. 552. 187. 185, 7.

§. 115. II. Kajki Wužitk pšchineše tajke Zydžje a Picžje?

Wono I. nasche Sjenocjenje s Krystušom wobtwerdžuje, II. nam Wodacžje Rječow sašygluje, III. nasche duchomne Žiwenje pšchisporja, a IV. nam Šbóžnosž pšchineše.

I. Nasche Sjenocjenje s Krystušom (chčženski Šslub) šo tu wobtwerdžuje: Dokelž nam Krystuš se šwojim Gžjekom a se šwojej Krvju Šso šameho (šwoje Žiwenje a Naturu) na duchomne Waschnje šobu džjeli, a we nami Wobydlenje čžini, a my Jeho we šebi džjetacž dacž chžemy.

Jan. 6, 56. Sčtuž moje Gžjelo jy, a moju Krej pije, tou wostane we mni, a ja we nim. Gal. 2, 20. Za šym žiwy, niž pak ja, ale Krystuš je žiwy wemni. K. 719. 718, 4.

II. „Wodacžje Rječow“ nam Boža Wečor sašygluje: Dokelž nam Krystuš jow šobu džjeli, sčtož je nam štym warbowak, šo je jeho Gžjelo „sa nas date“ a jeho Krej sa nas „pšchelata k Wodawanju Rjecha.“ — Jeho Gžjelo a Krej stej potajkim Sawdawš a Šygel nascheho Wujednania s Bohom pšches Krystuša.

1) 1 Jan. 1, 7. Zeli šo we Šswjetli khodžimy, jako won we Šswjetli je, da mamy my Towarstwo bez šobu; a ta Krej Žesom Krysta, jeho Šsyna wucžiszi nas wot wščitkeho Rjecha. 2) 1 Jan. 1, 9. Zeli šo nasche Rjechi wušnajemy, da je won šwjerny a prawy, šo nam te Rjechi wodawa, a wucžiszi nas wot wščitkeje Neprawdosžje. K. 185, 3, 4. 560, 6.

III. Nasche duchomne „Žiwenje“ šo tu pšchisporja: Pšchetož kaž Kljeb a Wino čžlowekowe Gžjelo žiwitej a pošylnitej, tak dawa tuta duchomna Zydž a Picžje, a to Dopynnenje na Žesuša Duschi nowu Wóz k Dobre-

mu. Wono posylnuje nas wosebje 1) we Wjeri, 2) Luboszi a 3) nowej Poskusnoszi.

1) We tej Wjeri: a) so bjesche Krystus Boži Syn a Swjeta Wumojnik, a b) so so Boh wotzowšy sa nas stara. Rom. 8, 32. Kotryž tež sam swojeho Syna neje pschepusch-
ejil, ale je jeho sa nas wschitlich podal; kaha by won tež nechal
snim wschitko nam nadnje dacž?

2) We Luboszi 1) k Bohu; Rom. 5, 8. Tehodla kwalt Boh ic. 2) k Jesuše; 2 Kor. 8, 9. Hacž tunje bohaty bjesche ic. §. 58. 3) kwschitkim Głowekam; Jan. 13, 34. 35. Nowu Pschifasnju ic. 1 Kor. 10, 17. §. 111. 1 Jan. 2, 1. 2.; a 4) křamo křwojim Kepschecjelam; Matth. 5, 23. Dyz ty swoj Dar ic. Matth. 18, 21—35. — Tehodla rjeka tež Weczer Luboszje.

3) We nowej Poskusnoszi, dokelž tu widžimy, so je Wobrocjenje a) k Wodacju Rjehow nusne Luk. 24, 46. §. 78. b) k Potutnym a Wjerjazym možne a wuzitne, (Wjeter, Słošnik na Kschizu) a c) psches to Sjenocjenje křesušom položene. — Jan. 15, 5. Ja hym ton winowy Penk, wy sže te Halosy; schtuž wostane we mni a ja we nim, ton pschineše wele Ploda; pschetož bes me nemojecže nicžo czinicž. K. 359, 7.

IV. „Sbóžnosz“ nam Boža Weczer pschineše: Dokelž nas tu Wschitko we tej Nadžiji wobtwerdžuje, so budžemy psches Krystuša křpoknej Wepeloszi wjecžneho Žiwjenja pschincž. „Pschetož džež Wodacjie Rjehow je, tam je tež (nowe duchomne) Žiwjenje a (wjecžna) Sbóžnosz.“

Jan. 6, 54. 58. Schtuž moje Gjeło j, a pije moju Křej, ton ma wjecžne Žiwjenje, a ja budu jeho na poslenim Dnju sbudžicž. K. 175, 3. 717, 5.

§. 116. Kak móže czjelna Žydž a Piczje tajke wulke Wjezž czinicž?

„Žydž a Piczje (řamo na řebi) to necžtni (tajki Wuzitt nedawa); ale I. Bože Słowo, a II. Głowekowa Wjera to czini.

I. Na Božej Stroni řałožuje řo ta Móz tuteje Weczerje na to Sslubenje: „řa was date a pschela-
ta ic. Kotre Słowa řu pschi czjelnej Žydžu a Picžu najwóřha Schtuřa (najwosebnišha Wjez) we Božim Wotkasanju, dokelž psches řeřame křym widomnym Žejcham Křeba a Wina te newidomne Kuba

božeje Rady pſchindu a Čłowekam ſobu dźjelene budža. II. Na Čłowekowej Stroni pał na tu Wjeru ſtymſamym Słowam. Čjjelne Iydzje a Piczje je menujzy jeno ſwonkomna pomozna Wjez, Wjera pał dawa to ſnutſkomne, duchomne Wužiwanje, kiž Jeſuſa ſameho we ſebi horje woſme. „Schtuž tym Słowam: ja waſ (tež ja mne) date, wjeri, tón ma, ſchtož wone praja, Wodawanje Njehow.“ — Newjerjazy tajkeho Wužitka nima.

1) Jan. 3, 36. Schtuž do teho Ssyna wjeri, tón ma wječne Žiwenje. Schtuž pał temu Ssynnej newjeri, tón nebudje Žiwenje widzicž, ale tón Njew Boži woſtane nadnim. 2) Jan. 6, 35. Ja ſym tón Kljeb teho Žiwenja, ſchtuž kemni pſchindje, tón nebudje łodny, a ſchtuž domne wjeri, temu ſo nidy picž neſechže. K. 187, 6. 7.

Kał wſchelaſe je potajkim Wužiwanje Božeje Weczerje?

1) Swonkomne aby ſakramentske, dyž Krystuſowe Čjjeło a Krej we Kljebi a Wini ſczjelnym Cretom wužiwane budje, a 2) ſnutſkomne aby duchomne, dyž Krystuſ a jeho Sbožje we Duſchi pſcheſ Wjeru wužiwany budje.

Swonkomnje wužiwaju jo Wſchitzy, Pokutni k Sbožnoſzi, Nepokutni k Šudej; ſnutſkomnje pał jeno cži, kiž doſtojni pſchiſtupja.

§. 117. Schtu pał Božu Weczer doſtojnjše wužiwa?

Schtuž ſo I. predy neje ktejšamej ſwjeru pſchihotuje, II. pſchi tejšamej nutyrnje ſadzeržuje, a III. po tejšamej we nowym Žiwenju kłodži.

I. Kał maſch ſo predy ktejšamej pſchihotowacž?

1) Swonkomnje ſtom, ſo ſebi ſkladny Čjaſ ktemu wuſwolu, ſo ſwjetnych Roſproſchenjow ſdaluju, ſo po Čjjele wuredžu a cžefnu Draſtu woblecžu. „Poſzicž a ſczjelnym Waſchnjom ſo pſchihotowacž je pjekny ſwonkomny Skutk ic. 2) Snutſkomnje

ſtym, ſo a) ſwoje Myſlje ſlaſowanjom bóſkich Kni-
how na Kryſtuſa a jeho Čzerpenje wobrocju (§. 114.),
a b) ſo ſameho ſwjeru pſchepytam.

1) 1 Kor. 14, 40. Nech wſchitko pſchi ſtojnje a po
Mjadu ſo ſtane. 2) 1 Kor. 11, 28. Nech ſo Čzlowek ſam
ſpytuje, a nech tak jw wot teho Kljeba a pije ſteho
Keliča. K. 179. 183. 185. 186, 7.

A. Što rjeka: ſo ſameho ſpytacj?

Šwoje Žiwenje a Wutrobu wobhonjowacj, a
ſwjeru roſpomnicj, kak ſy ſo we Myſlach, Štlowach
a Štutfach pſhecziwo Bohu, Bliſhim a ſebi ſamemu
ſadzeržak.

1) 2 Kor. 13, 5. Spytajeje ſo ſami, hacj ſze we Wjeri,
wobhoneje ſo ſami. 2) Pſ. 139, 23. 24. Wobhon me, Božo,
a poſnaj moju Wutrobu, ſpytaj me, a poſnaj moje Myſlje. A
ladaj, hacj ja na ſlym Pucju ſym, a pſchewodj me po wjecznum
Pucju. (Jeſuſowe Štowo Matth. 26, 21: Zedy wot was budje
me pſcheradziej; a tych Wucžomnikow Praſchenje: Kneje ſym ja?)
K. 194, 148.

B. Kežemu tajke Štoſamehopschepytanje ſluži?

Wono wubudjuje k Božucji (§. 73.), a plodji do
naš: 1) Roſkacjie, 2) Wjeru a 3) dobre Prjodkwsacja.

1) Roſkacjie, dyž po Božim Šakonju ſwoje Ži-
wenje wobhonujeſch, a (poladawſchi na twój Štant po tych
džeſacj Kaſnjach §. 119.) ſo praſcheſch: a) ſchto a kak ſy
pſhecziwo Božim Kaſnjam ſrjeſchik. a b) hacj ſy ſwoje dobre
Prjodkwsacja pſchi poſlenej Špowedji ſwjeru dzeržak, aby niz.
Rom. 3, 20. 7, 7.

2) Wjeru, dyž po Evangelionu ſwoju Wutrobu
wobhonujeſch, a ſo praſcheſch: hacj a) do Kryſtuſa wjeriſch a
pſcheš neho Wodacjie Kjechow pytaſch, a b) jeho Štowo
pſchezo ljepe pójnacj a ſwjerniſcho dopelničj ſo prózujeteſch,
Rom. 3, 25. 28. 4, 5.

3) Dobre Prjodkwsacja noweje Boſkluſchnoſzje, dyž
pſchi tym ſlubišch, a) ſo čzeſch pſchichodnje ſwoje Žiwenje po-
poljeſchowacj, a ſo b) Bohu poſkluſchny, pſhecziwo Bliſhim
luboſziwy, a we ſwojim Powołanju ſwjerny wopokaſacj.

C. Schtu je potym „prawje dostojny a derje pschihotowany?“

Schtuž pokutnu, wjerjazu, lubošiwu, s Blischim wujednanu, a k dobrym skutkam swolnihu Wutrobu k Božemu Blidu pschineše.

II. Pšchi Božej Wecžeri šo nuthrnie sadžeržujesch: Džž Krystusa a jeho Sakrament šwjeru wopomnišch, Jeho sa Sbožnika Sswjeta čješišch, a šo jemu dža-kuješch, šo je wón tež sa tebe šwoju Krej pschelač, a čje s Bohom wujednač.

III. Po tejšamej we nowym Žiwenu kchodžišch: Džž šo na tej snowa wobtwerdženej Radži Božej sraduješch 1), šo Bohu wutrobnje sa to dža-kuješch 2), a šwoje Ssluby se šwjatym Žiweniom saptacžicž šo próžujesch 3).

1) Ies. 61, 10. Ja šo we šel u we tym Knesu, a moja Duscha šo sraduje we mojim Bohu: pschetož wón je me woblekč s Drastu teho Sboža, a se Ssufnju teje Prawdosžje me wodžjek zc. Phil. 4, 4. 2) Ps. 103. 23. 111. 3) Ps. 116, 12—14. 50, 14. Gal. 2, 20. §. 115. K. 185, 6. 186, 8. 174.

† Schtu pak je „nedostojny a nekmany“ Hósz?

„Schtuž newjeri aby žwysluje,“ šo šwojich Kječow nekaje, a šo polje-pschowacž necha, aby jeno Waschnja a Haniby dla k Božemu Blidu dže. „Pšchetož to Sškowo: sa Was čže mjecž lute (jeno a žylje) wjerjaze Wutroby.

1 Kor. 11, 27. 29. Schtuž nedostojnje jž wot teho Kje-cha, aby pije steho Kelicha teho Knesa, tón šo pscherjeschi na tym Čžjeli a Krwi teho Knesa. Pšchetož schtuž nedostojnje jž a pije, tón jž a pije šebi šam tón Šsud, šo wón neroššudži to Čžjeko teho Knesa.

§. 118 I. Schtu dyrbi Kóždeho k Ššwecženiu Božej Wecžerje nawabicž?

1) Krystusowa Pšchifasnja a Sslubenje, 2) ta Luboš a Džakomnosž, kotruž jemu winojcži šmy (§. 114.),

3) naša rješna Nusa a duchomna Khudoba a 4) tón krasny Wujitf Božej Wečerje. (§. 115.)

Wšak mamy ju šweczič: k Krystušowej Čješzi, kšawnemu Wobšwjedzenju našej Wjery do neho, a k Wobtwerdzenju našeho Ssluba s Nim (§. 101.), k Wobšylnenju a k Wobšboženju našich Dušow, k Wšchisporenju bratrowšej Lubošje a Druhim k Natwarenju a k Wubudzenju.

II. Kak husto a d h mamy ju šweczič? Tak husto hač Zadanje po tym čujemy, a tajkeho Wobšylnenja potrebamy. Hewak pak we wještym a kładnym Časju; wosebje tež pschi wažnych Podacžach a Wšchemjenjach našeho Žiwjenja.

III. Dže mamy ju wužiwać? Šjawnje pschi Božim Woltarju a we Sjenoczenju s Druhimi. — Khoru a Mrjejazy moža jo tež domach a šami sa šo wužiwać.

✠ Štuž ju pak sazpi aby psches Mjeru dołho wotstorkuje, tón je we šwojej Šamšnejprawdoszi duchomnje morwy, a wusankne šo šam šBožeho Kralestwa.

Łuf. 10, 16. Štuž me sazpi ic. §. 18. K. 177, 8. 9. 184, 8. 9.

Pjata Hauptštuka.

Wot Spowedžje a Šamta teju Kluczow.

Kdoštojnemu Wužiwanju Božeho Wotkasanja ma šo Kšesčijan po Wustajenju Žyrkwje, tež pschihotowacž psches Spowedž, kiž ma dwje Štužy we šebi. I. Šo Rječy pšnajesch (šo spowedašch), II. šo Wodacžje wot duchomneho Wötza dostanesch."

§. 119. I. Što rjeka: šo spowedacž?

Šwoje Rječy spokutnej a wjeržej Wutrobu pšnacž, a Poljepšchowanje šlubicž. — To može šo štačž 1) psched Bohom, 2) duchomnym Wötzom a 3) Blischim.

1) „Pšched Bohom dyrbiſch ty ſo wſchitkich Rječow wuſnacž; (ſo fromadnje ſa Rješchnika ſpóſnacž), tež tychſamych, kotrež nepóſnajefch, jako we Wótze naſchu čžini-my,“ (we tej Broſtwi: wodaj nam naſche Winy).

1) Pſ. 19, 13. Sčtu ſroſemi, kak huſto won bludži? Wu-čžifž me wot potajnych Bludow? 2) Pſ. 32, 5. Lehodla poſnaju ja tebi ſwoje Rjechi, a nepotaju moju Sloſž. (Ton Zlonik, Luk. 18, 13.) K. 216.

2) „Pšched duchomnym Wótzom dyrbiſch jeno te Rjechi póſnacž, kotrež wjeſch, a we Wutrobi čžujefch“; dyž „poladajo na twój Sčtant po tym hacž ſy Nan, Macž, Ssyn, Džowka, Hoſpoſa aby Wotrocžk; po Božich Kaſnjach (§. 117.) ſo praſchefch: hacž ſy nepoſlušny, ljeni, (nezpotřivny) był ic., hacž ſy kranył ic.

Za fromadna zyrkwinska Spowedž: D wſchehomozny Božo ic. (St. 14.) wobpſchima wſchitke Sčtuki Pokuty (§. 73) jako: 1) Poſnacžje Rječow a Roſkacžje (: „Ja khudy . . . . kaju ſo jich jara“), 2) Wjeru do Jeſom Krysta (a proſchu pšches to ſwjate ic. . . . . ſmjelny byčž), a 3) to Sslubenje Bohjeſchowanja (ja chzu ic.) K. 150, 7. 8.

3) Pšched Bliſchim ty twoje Rjechi póſnajefch, dyž jim wotproſyſch, ſčtož ſy jim napschecžiwu rycžak aby čžinił, a ſo ſnimi ſjednaſch.

Zak. 5, 16. Poſnajefč ſebi jedyn druhemu ſwoje Rjechi. Matth. 5, 23. 24. Dyž ty ſwoj Dar ic. K. 744.

1) To do Wucha Spowedanje Bodjanskich, pšchi kotrymž ſo Rjechi ſMenom wupowedacž dyrbja, je Lutherus horjeſbjennył, dokelž Čžlowek wſchitke ſwoje Rjechi ſam neſnaje.

2) Wo ſebita Spowedž rjeſa ta, džež ſo Koždy woſebje a ſam ſa ſo ſpoweda; fromadna pak ta, džež ſo jich wele, pšches Duchomneho, kiž tu Spowedž ſpjewa, pšched Bohom ſpowedaju.

§. 120. II. Sčto je Wodacžje Rječow pšches Duchomneho?

To Spuſčczenje wſchitkeje Winy a Sčtraſy Rječow, kotrež Duchomny tym pſchpoweda, kiž ſu ſo ſe ſprawnej Pokutu ſpowedali.

„So Wodacžje wot duchomneho Wótza doſtanefch, jako wot Boha ſameho, a na tym nezwyflujeſch, ale ſylnje wjeriſch, ſo pšches to Rjechi ſu wodate, pšched Bohom we Nebefach.“

Pf. 32, 5. Ja djjach: Ja chzu posnacj temu Kuesej moje
 Pšhestupenje, a ty mi woda tu Słosz mejich Rjehow. Pšhist.
 28, 13. K. 460, 8. 14.

§. 121. Echto je Hamt teju Klucjow?

„Ja woshebna zyrkwina Moz, pokutnym Rjeschnikam Rjehi wodacj, Nepokutnym pak je soderžecj. ic.

Tajku Móz je Krystus sam najpredy Pjetrej 1),
 a po swojim Horjekacju wschitkim Zaposchtolam a
 Služomnikam swojeje Zyrkwje dał 2).

1) Matth. 16, 18. 19. Ty sy Pjetr, a na tu Skaku chzu ja
 twaricj swoju Zyrkej, a te helke Kota nedyrbja ju pschemoz. Ja
 chzu cji teho nebeskeho Krlestwa Klucje daj. Wschitko, schtož
 ty na Semi swjasacj budjesch; dyrbi tež we Nebesach swjasane
 bycj; a schtož ty na Semi wotwjasacj budjesch, dyrbi tež we Nebe-
 sach wotwjasane bycj. 2) Jan. 20, 21—23. Kaj me moj Wotz
 pošlak je, tak pošelu tež ja was. A jako to prasił bjesche, duny
 won na nich, a dzesche snim: Wsmicje teho swjateho Ducha, ko-
 trymž wy Rjehi wodacje ic. (Str. 11.) Matth. 18, 19. — K.
 623, 2. 4.

§. 122. Kak šo tajka Móz prawje wužiwa?

1) Dyž „cji powołani Služomnizy Krystu-
 šowi (jako Boži Pšpki k Člowekam) šBožeje Pšchi-
 kasnje snimi rycža aby cžinja“, t. j. we Božim Meni
 a Duchu wučža, schtrašuja, kPofuczi napominaja a Rjehi
 wodawaja. K. 772. 2.

2) Dyž jich Woshadni wjerja, „šo to tak mōzne a
 wjeste je tež we Nebesach, jako by jo Krystus sam
 snimi prjodkwsak; woshebne, dyž woni (Móz šwojeho
 Hamta a we Božim Meni) a) šlawnych a nepokutnych
 Rjeschnikow wot Gmeny wufanknu, (kaž šo to fastar-
 šku šta), a b) tych, kiž šo Rjehow kaju, a chzedža šo
 poljepšhecj, šašo wotweža, (kMadži horje wosmu.)

1) 1 Kor. 4, 1. Jap. Sf. 20, 28. 2) Luf. 10, 16. §. 18.
 2 Kor. 2, 10. Komuž wy njeschto wodacje, temu tež ja wodam.
 a) 1 Tim. 1, 20. b) 2 Kor. 2, 5 ic. 5, 18—20. — K. 461,
 462.

VII. Ze wschelake Zyrkwje we Ršcheszijanstwi.

(Bšhidawf f §. 75 a 76.)

Ršcheszijanstwo rosdzjeluje šo do tšjoch wulkich Zyrkwjow, kotrež šu: 1) grichisko katholicka, 2) romsko-katholicka a 3) ewangeliska Zyrkej.

Katholicka (šromadna) Zyrkej dzielešče šo 1054 do grichiskeje a romskeje, dokelž najwoschi Ducho-
mny we Konstantinopoli (Patriarcha) najwšchemu Biš-
kopej we Romi (Bamzej) nechafše podany byč.

§. 123. Kajka je grichisko-katholicka Zyrkej?

Wona rjeka grichiska, dokelž we grichiskim (ra-
niškim) Kejžorstwi knežesche, a grichisku Rycž pschi
Božej Službi nakožowafše. Ze hiščeje njetko krajna
Zyrkej we Rušowskej a Grichiskej; a menuje šo šama
orthodoxka t. j. prawje wjerjaza Zyrkej.

Wona ma wele šwonkomnych, zyrkwinskich Wašchnjow
a Poženjow, Šydom Sakramentow a Wšchu, wola šo
fBožej Macjeri a fŠwjatym; podnurja pichi Čheže-
nizy žyke Čjjeło tš frócž do Wody; wudžjela Bože
Wotkasanje pod wobimaj Šchtaltomaj (šamany Kljeb
we Čjizy fWinom šmješchany) Wšchitkim, tež Džjecjom,
wotpusčeži Popam junkrócžnu Žentwu; žalbuje tež Rho-
rych Wjekowanju a fWušwecženju Dusčje, šteji njetko we
Rušowskej pod šwjatym Synodom we Petersburgku a
čješzi Kejžora ša Patriarchu.

§. 124. Kajka je romsko-katholicka Zyrkej?

Wona rjeka romska a bamžiska, dokelž Bamža
we Romi ša Krystušoweho widomneho Šastojnika na
Šemi čješzi; katholicka, dokelž šo ša tu šromadnu,
jenicžku Zyrkej teho Rneša wudawa; łacžonska, do-
kelž we łacžonskim (wecžornym) Kejžorstwi knežesche a
łacžonsku Rycž pschi Božej Službi nakožuje; pod-
janska, dokelž šwjate Wotkasanje Ludu pod jenyum
Šchtaltom wudžjela; a menuje šo šama jenicžžy
šbožnych čžinjazu.

Wona je po Wopschijeczu najwetscha, knezi we Italskej, Portugiskej, Španiskej, Branzowskej, Kejzorskej, Irlandzi a we wschelakich njemskich a ameriksnych Krajomnoszjach, a ma nimalje 120 Milijon Posnajerjow.

A. Wona swoju Wuczbu na Bibliju samu nesa-
lozuje, ale tež na wschelake cžlowste Břma, jako su:
posdžischo napřane Poweszje šjaposchtolskich Čzajow (Tra-
ditionen), Wuprajenja zyrkwinskich Wótzow a Bamzow, a
Wobřanknenja zyrkwinskich Cromadžisnow, wošebje teje kiž
je šo 1545 — 1563 we Tridenczi djeržala. (Gal. 1, 6 — 9.)

B. Ma wschelake, Bibliji napschecziwne Wustajenja a
twuczi: 1) Biblija kpolnemu Rošwucženju wot Šbōž-
noszje nedořaha, Jes. 34, 16. Jan. 5, 39; a Lud ju prawje
frosen'cž nemōže, Přchřk. 30, 5. 6. Zap. Šk. 17, 11. 2) Ka-
tholska Zyrkej je jenicžy prawa, swonfakch tejeřameje neje
řana Šbōžnosz, Mark. 16, 16. Jan. 3, 36. 3) Bamž na
Přtrowym Stoli knezi, a ma we Wjezach Wjery a
Šswjedoninja sam rořkasowacž. Matth. 23, 10. ic. Jan. 18,
36. 4) Duchomni su Kneža, 1 Kor. 7, 23. a Wjesch-
nizy Luda, 1 Tim. 2, 5. ic. a dyrbja neženeni wostacž, 1 Tim.
3, 2. ic. 1 Kor. 9, 5. 5) Čžlowek je psches rjeschny Pad-
drien posłabeny, neje pak žylje řkazeny, 1 Mojs. 8, 21. Př.
14, 3. 51, 7; a mōže šo psches dobre Škutki sam psched
Bohom praweho řčiničž, a řebi wetschu Šbōžnosz řařlu-
žicž, Rom 3, 28. 4, 4 — 8. Eph. 2, 8. 9. 6) Dobre Škutki
su: Almožinu dawanje, Matth. 6, 1. ic.; Poszenje a cžjelne
Pofucžowanje, Matth. 6, 16. ic. Kol. 2, 16. ic.; Spjewanje
po Pacžerzu, Matth. 6, 5. ic.; klōřterste Šslubenja, Čža-
hanje na řwjate Mjeřta ic. 7) Zyrkej ma Šchaz řbōtk-
nych dobrych Škutkow wot Šswjatych, Luk. 17, 10. Přlp.
3, 12; a mōže psches Wotpusčcž Mjeři wodacž, Zap.
Šk. 8, 20. ic. Př. 49, 8. ic. a Duszje řČžisžja wumoz,
Jan. 5, 24. Hebr. 10, 14. 17. ic. 8) KBožej Macžeri a
řŠswjatym mař šo wołacž, Matth. 4, 10. Zap. Šk. 10, 25 ic.
a řich řwjate Rowostanki (Reliquien) cžesžicž, 2 Mojs. 20, 4.
Př. 97, 7. 9) Ššydom Šakramentow je (§. 101.) a řich
Wužiwanje řamo na řebi Šbōžnosz pschinese, 1 Kor. 11,

27. 10) Šwiate Wotkasanje wužiwa Lud jeno pod jnym Štaltom Matth. 26, 27. dokelž so tu Kljeb do Krystušoweho Čjela pschewobroczi (§. 113), Matth. 26, 2 ; a jako wjerny Boži Šsyn čzeseny byčž dyrbi. 11) Wjcha je Šnamjo aby symbolske Bonowenje Krystušoweho Čjere- nja a Wumrecza, a Krystuš so tu psches Wjeschnika, Žiwym a Morwym Kjejschemu, wschjednje snoweho woprufe. Hebr. 10, 10. ic. 7, 26. ic. 9, 12. 25. ic. 12) We Spowedži masch každy Kječ Menom wupowedačž. §. 119 — Bamž wotradža tež Mandželstwa diroj, je Wjery a tama Nepodjanskich.

Wjemsko-katholsky, kiž 1844 (najpredy we Šchlesinskej nastachu, wotrefnechu so zwat Bamžistwu, saczišnu pak tež to sro- madne japoschteške Wjerywusnacze žyčeho Kšcheszijskwa. §. 38.

§. 125. Kajka je ewangelska Zyrkej?

I. Wona rjeka ewangelska, dokelž čjistu Wučbu Ewangeliona pšnaje, a so na Ewangelion šamo (Bi- bliju s Wumjenenjom Apokriphow) šačžuje; prote- stantska, dokelž protestiruje (napschecziwo rneži wot Ljeta 1529 šem) pschecziwo wschemu, ščtož je Bo- žemu Bšmu napschecziwne.

Wona nastu 1517 psches Reformation t. j. Wu- čžizenje Wjery wot čžlowškich Pschistawkow, a Wobno- wenje Krystušowej Zyrkwe kšwojej najprienischej Rja- noszi. We Sakskej šačžji ju Lutherus, (§. 5.); we Šchwaj- zarskej Ulrich Zwingli a Jan Kalvin. Njetko so we Eu- ropiskej nidže 60 Milionow knej pšnaja.

II. Rosdžjeluje so 1) do ewangelskeje = luther- skeje, 2) ewangelskeje = reformirtskeje a 3) ewan- gelskeje = unjerowaneje t. j. šjenocjeneje; dokelž so, wot 1817 šem, tu a tam, wosebje we Pruskkej, Lu- thersky a Reformirtsy kšenej ewangelskej Zyrkwi šje- nocžichu.

Reformirtsy rjekaju we Branzowskej: Kalwinistojo a Hugeno- tojo; we Šendželскеj a Ščotlandži: Puritanarjo (Presbyterianarjo).

A. Psches jene šu tute tš Zyrkwe we tych Wuč- bach: 1) so je Bože Bšmo jenicžke Žorlo šbžnych čžinjazeje Wjery a Wučby, 2) so je Wjera do Krystuša jenicžki wještý Pučž k Šbžnoszi, a 3) so ma každy

Křesćijan přes Křistuša Přistup k Wótzej, a šam
šwój Wjeshnik přeh Bohom byčž dyrbi. Rom. 5, 1. 2.
1 Pietr. 2, 9. 10. Sjew. Jan. 1, 6.

B. Rozdžjeluja šo pak we wšhelakim Wuklado-
wanju njekotrych Wucžbow.

I. Lutheršy wučža: 1) šo šNady, přes Wjeru
do Křistuša prawi čžineni a šbóžni budžemy, Eph. 2, 8, 9.
Rom. 3, 24. ic. 4, 4. ic.; 2) šo je Biblija woprwadžje
wot Boha šjewena (§. 3.), a najwóscha Šsudniza we
Wjezach Wjery byčž dyrbi (§. 5.); 3) šo přchi Božim
Blidži Jesušowe wjerne Čžjeło a Krej wužiwamy. §. 113.

II. Reformirtszy wučža: 1) šo šu jeno Postajeni
šNady k Šbóžnoži wušwoleni, Rom. 9, 11—24; 2) šo
je Křistuš přchi šwojej Wecžeri ša Wjerjazych jeno du-
chomnje podla; 3) wužiwaju přchi tym fižany Kľeb,
kotryž šamaju, džerža tež tu a tam Špowedanje, Wopras-
jenja a druge zyrkwinske Waščuja ša nenusne.

III. Unjerowani šu tam, džež šu šo Lutheršy a
Reformirtszy k jenej evangeliskej Zyrkwi šjenoczili, jenu
žyrkwinsku Wóšchnošž maju, a Bože Šslužby, wošebje
šwj. Wotkasanje romadžje po jenej Agendži džerža; přchi
tym pak Wolu maju, koždy přchi šwojej Wjeri wostacž.

Agenda šu Kľihy, kiž je najwóscha duchomna Woschnošž we
Kraju štemu wustajila, šo bychu šo wšhitke Bože Šslužby po nich
šale a džeržale.

§. 126. Ščeho špósnaje šo ta Wucžba kóždeje Zyrkwje?

Šejnych šymbolškich aby špósnaješkich Přismow.

✠ Šymbol je krotke Šwjedzenje wot teho, ščtož šo
we křesćijanškej Zyrkwi wjeri.

I. Še najšarske Šymbola, kiž žyła křesćijanška
Zyrkej romadžje ma, šu: 1) to šapostolske (§. 38.),
2) Nizäniske (wot Čžeta 325) a 3) to Athanasiš-
ske Wjerywušnacžje.

II. Še šymbolske Kľihy lutherškeje Zyrkwje
šu: še ššawne špósnaješke Přisma, we kotrychž Luther-
šy šwoju Wjeru šasnje wopišali, drobne rošno šesta-
žili a ššawnje wobšwjedžili šu.

Tu te Biſma ſu: 1) te troje Symbola, 2) to Augſburgſke Wjerywuſnacjje, 3) Apologija t. j. Samolwenje tehoſameho 4) Schmalkaldſke Artikelje, 5) Luthe rowy wulki a mały Katechiſmus a 6) ta ſjednarſka Formula. Wone romadje kjetre Knih wuczinja.

I. Najwažniſhe beſ nimi ſu: 1) to Augſburgſke Wjerywuſnacjje, kiž je Melancton wudžjelal, Lutherus ja dobre poſnal, a 25ty Junija 1530 wot ewangelſkich Schtantow Kejzorej ſjawnje podate byle, a 2) Katechiſmus (§. 6). II. Te prjenje P e c ě wuſbhjuja woſebje te Wuczby, kiž Lutherſzy pſhecziwo Podjanskim wuczo; ſch e ſta pak te. ſotrež pſhecziwo Reformirtskim poſnaja.

† Symbolſke Knih pola Ewangelſkich Božemu Biſmu ne budu ja rune djeržane. Wone dyrbja jeno wob ſw je dzicj, ſchto my po Božim Biſmi wjerimy, a po ka ſacj a wucžicj, kaſ ſo tajka Wjera pola naſ we Schulach a Zyrkwjach wucžicj dyrbi.

III. Te druge Zyrkwje maju tež ſwoje ſymbolſke Knih a Katechiſmſy, jako: Reformirtſzy Heidelbergſki wot Ljeta 1562; a Podjanszy Bjetera Kanisjuſow w Katechiſmus wot Ljeta 1554, a druge.

Podla tych pomenowaných Zyrkwjow wobſteja hiſch cje druge ſcheczijanske Towarſtwa, jako: Wóſokobiſkoyſka Zyrkej we Zendjelſkej, Waldenſižy we Biſemonczi (1170); Saſyheczijerjo aby Menonitojo (1561); Sozinianojo, (1562), kiž Wuczbu wot ſwj. Trojižy ſacziſnu; Quakarjo (1649); Herrhutarjo, Czjeſzy a Währinſzy Bratsjo (1722); Methodiſtojo (1729); a ta frejna (ſwobodna) Zyrkej proteſtantyſkich Pſheczelow 1846.

I. Modlitwa predy ſchulſkeje Wuczby.

Luby nebeſki Wótze! Tebi bydž Džak a Kwalba, ſo ſmy pſches tvojju wulku Dobrotu jaſo t Moſwuczenju romadu pſchincž moli. My ſmy tu we Jeſuſowym Weni ſromadzeni. Duž proſhmy, daj nam jeho nadnu Bliskoſž ſacžucž, ſo bychy naſche Wutroby a Myſlje jemu žylje podate, a na jeho bójſke Wuczby prawje kedžbliwe byle,

so by ty nas psches neho zohnowacj mohł. Rosšwjecj nasch Rosom, so bychmy twoje Kasnje derje pösnałi, pofyln nasch Bomjatk, so bychmy je Szas Žiwjenja wobfhowali, wušwecj naschu Wolu, so bychmy tež po nich cjinili a jako twoje lube Džjeczi živi a tebi spodobni byli. Haj, Wótze, zohnuj nas psches twoju Nadu, so bychmy w fšcheszjans ich Wucžbach prawje rošwucženi a šwjeru k Bobožnoszi dđerženi byli. Sposcbež naschim Starschim a Wucžerjam mudru Scžerpliwošz snaschej Estaboszju, a saplacj jim wschitku Lubosž, kotruž nam wopofaža. Wušlyšch nas, Jesom Krysta dla! Hamen. — K. 163, Luby Jesu. 779, Ty Kneže. 780, Tych, kiž šu. 546, S Jesu šu som sapocžnu. 352, 9. 10. Nech mi po zc.

II. Modlitwa po schulstej Wucžbi.

Sšwjerny Wótze! Ty šy nami tež njetko wele Sšwjernosžje wopofašak. Duž džakujemy šo tebi, so šy nas psches Jesu šowu Wucžbu knaschej Šbóžnoszi dale jasnišcho rošwucžicj dał. Nech wschak tež wschitko, sčtož šmy dobreho nawukli, w naschich Wutrobach štajnje sawostane, a nas ktemu wabi, so bychmy šo njetk mudrišcho sadđeržili a twojej šwjatej Woli pošluschnišchi byli. Daj nam pjetnje sšwjerom a pschistojnje dom hicj, dokelž ty, Božo, wschitko widžijch a wschudžjom šy, nawšchjech Wucžach a Scžeschkach. Šwarnuj nas psched Bohorschenjom a Sawedženjom, a dyž nas šli Towaršchojo wabja, da nech nas twoja Wliškosž wotđeržuje, so na nich nekedžbujemy. Daj nam naschich lubych Starschich a Wucžerjow we wschjem Dobrym pošluchacj, a šo tak sadđeržecj, so bychmy tebi spodobni, Šłowekam pak lubi a wužitni byli. Za Nada nascheho Knesa, Jesom Krysta, bydž snami wschitkimi! Hamen. — K. 781, Ša twoše zc. 782, S Džakom zc. 164, 3. Božo, Woukhod. 611, Nech štajnje zc. 618, Wodž me zc. 617, Wól Božo. 305, 7. Wodl šo zc.

Šžišchežane pola Š. Š. Šieki.

Faint, illegible text at the top of the page, possibly a title or header.

Main body of faint, illegible text, appearing to be several paragraphs of a document.

